

Økonomiske analyser

Nr. 5 – 1988

Konjunkturtendensene for Norge

Konjunkturtendensene i utlandet

**Flytting og arbeidsmarked
i Nord-Norge**

Statistisk Sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo 1 – Tlf. (02) 41 38 20

Økonomiske analyser

utgis av Forskningsavdelingen i Statistisk Sentralbyrå og kommer normalt med 10 nummer i året. Første nummer i året vil inneholde Økonomisk utsyn over året som gikk. Publikasjonen vil ellers inneholde konjunkturtrendene og aktuelle konjunkturtall for norsk og internasjonal økonomi. Kvartalsvise og årlige nasjonalregnskapstall vil bli publisert og kommentert etter hvert som de foreligger. Publikasjonen vil også bringe kortere artikler med samfunnsøkonomisk innhold og oversikter over publikasjoner fra forskningsvirksomheten i Statistisk Sentralbyrå.

Statistisk Sentralbyrå ønsker videst mulig spredning av data og analyser som offentliggjøres i Økonomiske analyser. Gjengivelse er tillatt uten restriksjoner. Av hensyn til leserne ber imidlertid Statistisk Sentralbyrå om at kilde blir oppgitt – publikasjonsserie og årgang/nummer – og at forfatterens navn framgår der det er aktuelt. Synspunkter i artikler med navngitt forfatter kan ikke uten videre tas som uttrykk for Statistisk Sentralbyrås oppfatning.

Redaksjon: Olav Bjerkholt, Ådne Cappelen, Per Richard Johansen, Olav Ljones, Svein Longva, Lorents Lorentsen.

Redaksjonssekretærer: Kirsten Hansen (artikkelstoff), Lisbeth Lerskau Hansen (konjunkturoversikter mv.).

Forsknings- avdelingen

ble opprettet i 1953 og er i dag organisert i fire enheter:

- o Seksjon for nasjonalregnskap
- o Økonomisk analysegruppe
- o Sosiodemografisk seksjon
- o Seksjon for ressurs- og miljøanalyse.

Statistisk Sentralbyrå har lange tradisjoner som forskningsinstitusjon, og forsknings- og analysevirksomheten har etter hvert fått et betydelig omfang. Virksomheten omfatter blant annet:

- o Nasjonalregnskap
- o Samfunnsøkonomi, makroøkonomiske modeller, konjunkturanalyse, skatteforskning, kryssløpsanalyse og økonomiske studier
- o Befolkningsutvikling, fruktbarhetsstudier, arbeidsmarked og utdanning
- o Naturressurser, energianalyse, arealregnskap, miljøøkonomi, miljø og levekår
- o Petroleumsøkonomi
- o Regional analyse

Økonomiske analyser

Nr. 5 – 1988

INNHold	Side
KONJUNKTURTENDENSENE FOR NORGE	
Sammendrag	3
Produksjon	10
Arbeidsmarked	13
Priser og lønninger	16
Privat konsum	19
Investeringer	22
Utenriksøkonomi	24
VEDLEGG: UTSIKTENE FOR OLJEVIRKSOMHETEN	32
ØKONOMISK-POLITISK KALENDER	37
KONJUNKTURTENDENSENE I UTLANDET	
Sammendrag	39
Råvaremarkedene	41
Sverige	42
Storbritannia	46
Forbundsrepublikken Tyskland	48
USA	52
Japan	56
FLYTTING OG ARBEIDSMARKED I NORD-NORGE 1972-1986	
Av Lasse S. Stambøl og Knut Ø. Sørensen	60
TABELL- OG DIAGRAMVEDLEGG	69

Statistisk Sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo 1 – Tlf. (02) 41 38 20

KONJUNKURTENDENSENE

Arbeidet med Konjunkturtendensene utføres ved Økonomisk analysegruppe i Statistisk Sentralbyrås Forskningsavdeling. Forespørsler om konjunkturutviklingen i Norge kan rettes til Ådne Cappelen eller Per Richard Johansen og om utviklingen i utlandet til Kjell Wettergreen.

Arbeidet med denne rapporten ble avsluttet onsdag 22. juni.

Oversikt over publiseringstidspunkter

Konjunkturoversikter	Utlandet	Norge
- forrige publisering	ØA nr. 3 - 1988 (mars)	ØA nr. 1 - 1988 (januar)
- neste publisering	ØA nr. 7 - 1988 (september)	ØA nr. 6 - 1988 (august)

KONJUNKURTENDENSENE FOR NORGE

=====

SAMMENFATNING OG PERSPEKTIVER

=====

Foreløpige anslag fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet viser at samlet produksjon og etterspørsel for norsk økonomi har endret seg lite gjennom det siste året. Veksten tok seg noe opp gjennom andre halvår ifjor, men synes å ha slått om til ny nedgang i 1. kvartal i år, først og fremst på grunn av nedgang i investeringene. Den tradisjonelle vareeksporten har derimot vist en kraftig volumvekst gjennom det siste året, mens det private konsumet har endret seg lite.

Den svake utviklingen i samlet anvendelse har gitt størst utslag for importen, mens norsk produksjon generelt har holdt seg bedre oppe. For 1. kvartal i år var imidlertid også produksjonen i nedgang, både for fastlands-Norge og for økonomien i alt.

Også sysselsettingen målt ved antall utførte timeverk viser nå tegn til nedgang. Dette har gitt seg utslag i tallet på sysselsatte personer. Ledigheten er som ventet økende.

Den underliggende prisstigningstakten tiltok gjennom vinterhalvåret, men har de siste månedene på ny vært i klar nedgang, ned mot 5 prosent årlig rate i mai i år. Regnet i forhold til samme periode året før har veksten i konsumprisindeksen de siste månedene ligget stabilt på vel 7 prosent; målt med nasjonalregnskapets prisindeks for privat konsum er økningen enda lavere. Time-lønnsveksten er nå vesentlig redusert etter at virkningen av arbeidstidsforkortelsen er

KONJUNKURTENDENSENE I HOVEDTREKK

Underliggende veksttakt fra foregående kvartal. Sesongjustert. Årlig rate.

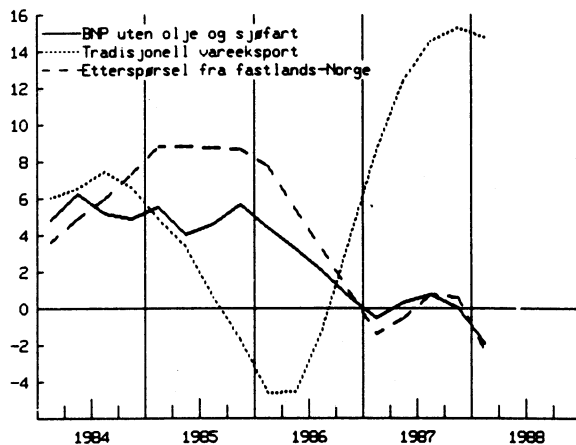
	87.2	87.3	87.4	88.1

<u>Produktmarkedet¹</u>				
Innenl. anvendelse	0	2	1	-3
- etterspørsel fra fastlands-Norge	-1	1	1	-2
Eksport	-2	-3	0	2
- trad. varer	13	15	15	15
Import	-4	0	0	-3
- trad. varer	-6	-2	-1	-2
BNP	1	1	1	-1
- fastlands-Norge	0	1	0	-2
- fastlands-næringer	3	2	1	-2
<u>Arbeidsmarkedet</u>				
Utførte timeverk	0	0	-1	-2
Sysselsatte personer	2	1	0	-1
Ledighetsrate <u>nivå</u> ²	1,9	1,9	2,3	2,4
<u>Priser</u>				
Konsumprisindeksen	7	6	7	9
Eksportpriser	7	4	0	-6
Importpriser	5	3	3	4
<u>Inntekter³</u>				
Disp. realinnt. Norge	0	1	0	-2
Driftsbal. <u>mrd.kr</u>	-6,4	-9,8	-8,8	-4,7

¹ Se "Teknisk merknad".

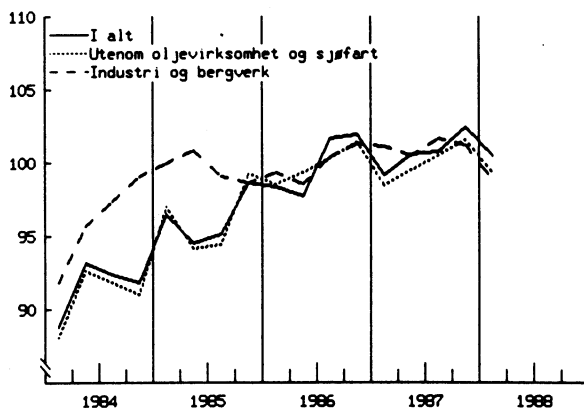
² Arbeidsledighetsraten er gitt som pre- og sesongjusterte nivå tall i prosent.

³ Driftsbalansen er gitt som ujusterte nivå tall i mrd.kr.

UNDERLIGGENDE TENDENS
(Prosentvis volumvekst fra foregående kvartal i glattet, sesongjustert serie, omregnet til årlig rate.)

BRUTTONASJONALPRODUKT
1986=100. Sesongjustert.

borte og inntektsreguleringsloven vil bidra til ytterligere reduksjon gjennom 1988.

Driftsbalansen i 1. kvartal viste et større underskudd enn for ett år siden, men handelsbalansen for tradisjonelle varer viser fortsatt klart lavere underskudd.

Privat konsum

Den underliggende nedgangen i privat konsum stanset opp gjennom vinterhalvåret. Det er imidlertid fremdeles betydelig nedgang i varekonsumet og spesielt kjøp av varige goder. Tjenestekonsumet viser derimot stadig klar og jevn vekst og bidrar til å holde samlet konsum oppe.

Foreløpige anslag for 1987 viser fortsatt negativ sparerate for husholdningene; om lag -3 prosent. Med en antatt prisvekst på 6-6 1/2 prosent og en lønnsvekst på 4 1/2, vil disponibel realinntekt for husholdningene kunne synke med om lag 2 prosent fra 1987 til 1988 hvis antall timeverk bare viser en svak nedgang. Det er derfor på nåværende tidspunkt ikke grunn til å tro at spareraten vil endre seg mye fra 1987 til 1988 dersom også privat konsum antas å falle med 2 prosent.

Investeringer

Bruttoinvesteringer i fast kapital har vist store endringer fra kvartal til kvartal de siste årene ikke minst pga. oljeinvesteringene. Bruttoinvesteringer i fastlands-Norge gikk noe ned i 1. kvartal, men ligger fortsatt på et konjunkturmessig høyt nivå. Investeringer i utenriks sjøfart har de siste kvartalene bidratt positivt til de samlede investeringer for første gang på fem år.

Industriinvesteringene har holdt seg høye helt til det siste. Det skyldes at investeringene i utekonkurrerende industri (bl.a. Mongstad-anlegget) har økt, men disse kan nå ha passert en topp. Investeringene i hjemmekonkurrerende og skjermet industri har derimot vært i nedgang en tid.

Boliginvesteringene og investeringer i privat tjenesteyting ekskl. samferdsel endrer seg lite og ligger på et høyt nivå. Samferdselsinvesteringene derimot er i klar nedgang.

Tradisjonell vareeksport

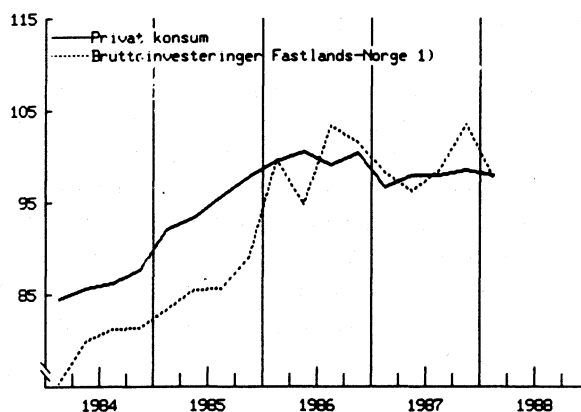
Veksten i den tradisjonelle vareeksporten, som satte inn fra slutten av 1986, har forsterket seg kraftig gjennom det siste året. Ved årsskiftet 1987/88 lå veksttakten høyere enn under forrige eksportoppgang i 1983. Veksten satte først inn for varer fra utekonkurrerende industri, men er siden etterfulgt av oppsving for andre varegrupper, bl.a. verkstedprodukter.

Det er utvilsomt spesielle forhold både på tilbuds- og etterspørselssiden som har bidratt til oppsvinget, men fordi det har omfattet de fleste varegrupper må en trolig også lete etter generelle årsaksfaktorer.

På tilbudssiden må oppsvinget sees i sammenheng med økt eksportkapasitet i norske bedrifter, dels fordi svakere innenlandsk etterspørsel etter hvert har frigitt kapasitet for eksport og dels fordi de store investeringene de siste årene har gitt bedriftene økt kapasitet som nå er tatt i bruk. Dessuten bidro utvilsomt devalueringen i mai 1986 til å styrke de norske bedriftenes konkurransesituasjon, noe som ifølge beregninger utført i Byrået like etter devalueringen - skulle gi seg utslag i eksportvekstallene både for 1986 og 1987. Men etter den kostnadsutviklingen en hadde i 1987, bl.a. som følge av arbeidstidsforkortelsen, kan neppe utviklingen i kostnadsmessig konkurranseevne forklare den høye eksportveksten i vinterhalvåret i år.

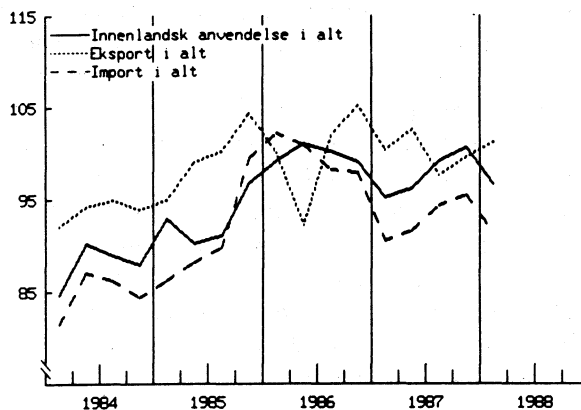
På etterspørselssiden må eksportoppsvinget sees i sammenheng med at også veksten internasjonalt tok seg opp i løpet av 1986 og 1987 - etter en viss avmatning fra slutten av 1985. Omslaget har utvilsomt sammenheng med virkninger av fallet i oljeprisene gjennom første halvår 1986. Det kan altså se ut som om oljeprisfallet kan ha motvirket en tendens til svakere konjunkturutvikling for industrilandene. Det etterfølgende omslaget i veksttakten er imidlertid ikke så sterkt at en ennå kan snakke om en ny konjunkturoppgang. På den annen side har den sterkere veksten ikke umiddelbart kommet til uttrykk i anslagene basert på internasjonal statistikk; anslagene bl.a. fra OECD har blitt systematisk oppjustert etter hvert som mer omfattende og pålitelig statistikk har foreligget. En kan således ikke se bort fra at den internasjonale veksttakten for 1987 fortsatt er undervurdert, noe som vil kunne forklare den høye veksten i tradisjonell vareeksport siden slutten av 1986.

KONSUM OG INVESTERINGER
1986=100. Sesongjusterte volumindekser.

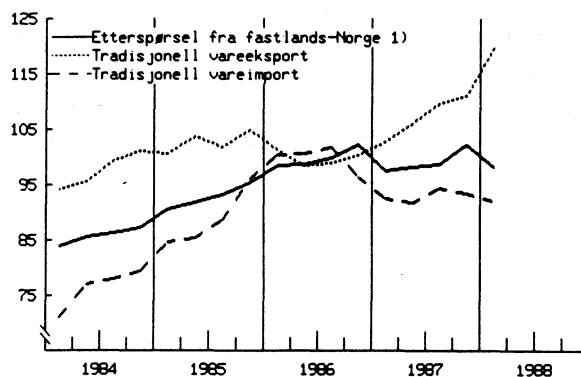

1) Utenom lagerendring.

EKSPORT, IMPORT OG INNENLANDSK ANVENDELSE
1986=100. Sesongjusterte volumindekser.

EKSPORT, IMPORT OG ETTERSPOSEL FRA FASTLANDS-NORGE
1986=100. Sesongjusterte volumindekser.

1) Utenom lagerendring.

Tradisjonell vareimport

 Utviklingen i den tradisjonelle vareimporten det siste 1 1/2 året har vært preget av nedgangen i importkrevende etterspørselskomponenter, slik som husholdningenes kjøp av varige konsumgoder og næringslivets investeringer i maskiner og transportmidler. Dessuten ble importvarelagrene bygd betydelig ned gjennom 1987. En eventuell vekst i innenlandsk etterspørsel etter importerte varer vil dermed kunne slå relativt sterkt ut i importen.

Produksjon

 Samlet produksjon - både medregnet og utenom oljevirkosomhet og utenriks sjøfart - synes å ha holdt seg nær uendret de siste 1 1/2 årene. Ser en derimot på bruttoproduktet i de sektorene som driver produksjon i egentlig forstand, dvs. regnet utenom korreksjonssektoren for frie banktjenester og visse avgifter, var produksjonen i vekst helt fram til siste årsskifte. Omslaget i 1. kvartal i år skyldtes nedgang i produksjonen i industri og kraftforsyning og utflating i tjenesteproduksjonen. I bygge- og anleggssektoren var det derimot fortsatt vekst, men dette må bl.a. sees på bakgrunn av den unormalt milde vinteren i år.

Sysselsetting

 Den svake produksjonsutviklingen det siste halvannet året gir seg nå klare utslag i arbeidsmarkedet. Arbeidskraftsundersøkelsene tyder på at tallet på utførte timeverk er fallende. Når nå arbeidstidsforkortelsen er kommet på avstand begynner utslagene på

antall sysselsatte og arbeidsløse personer å bli merkbare ettersom disse vanligvis reagerer med et etterslep i forhold til utviklingen i timeverkene. Den sesongjusterte registrerte ledigheten har økt noe siste halve året, men er fortsatt relativt lav. En må imidlertid regne med en økende ledighet i tiden framover. Hvor stor økningen blir, avhenger bl.a. av utviklingen i arbeidsstyrken. Denne viser nå en mindre økning enn tidligere, noe som bidrar til å dempe veksten i ledigheten.

Priser og lønninger

 Nedgangen i konsumprisveksten, målt som vekst over siste 12 måneder, stoppet opp rundt siste årsskifte og er nå om lag 7 prosent. Dersom målsettingen om 5 prosent prisstigning gjennom 1988 skal kunne nås, må prisstigningstakten synke betydelig fra dagens nivå. Importprisveksten holder seg fortsatt på et svært lavt nivå. I og med at lønnsveksten er fallende, i hovedsak pga. innteksreguleringsloven, kommer bidraget til den høye prisstigningstakten nå i hovedsak fra økte driftsmarginer i næringslivet.

Timelønnsveksten, som var svært høy i 1987 pga. arbeidstidsforkortelsen, er beregnet til å øke med om lag 4 1/2 prosent fra 1987 til 1988. Dette innebærer at reallønnen pr. time vil falle med om lag 2 prosent i år; noe mer for ansatte i stat og kommune hvor gjennomsnittlig lønnsvekst antas å bli bare 3 1/2 prosent. En har hittil få opplysninger om faktisk lønnsvekst i 1988. For industriarbeidere viser tallene for 1. kvartal 1988 at lønnsglidningen er redusert noe.

UTVIKLINGEN I NOEN MAKROØKONOMISKE HOVEDSTØRRELSER. Prosentvis volumendring i 1986-priser 1)									
	Mrd. 1986- kr.	Vekst fra samme periode året før				Underliggende tendens. Årlig rate (regnet fra foregående kvartal) 5)			
	1987	87.2	87.3	87.4	88.1	87.2	87.3	87.4	88.1
Privat konsum	272,6	-4,4	-1,0	-2,0	0,4	-1	0	0	0
Varer	176,0	-9,5	-4,6	-4,9	-3,2	-5	-4	-3	-3
Tjenester	84,6	7,3	4,3	3,8	4,9	5	5	5	3
Nordmenns konsum i utlandet ..	20,2	-4,0	9,5	3,6	10,8	*	*	*	*
- Utlendingers konsum i Norge	8,3	-9,1	6,8	-3,0	-8,4	*	*	*	*
Offentlig konsum	105,8	3,9	3,0	2,9	-0,2	*	*	*	*
Bruttoinvesteringer (inkl.lager)	143,6	-21,6	-2,9	10,3	4,4	*	*	*	*
Oljevirkosmhet og sjøfart 2) .	28,8	-43,8	37,3	68,7	82,9	*	*	*	*
Fastlands-Norge	112,7	-3,8	-4,6	1,7	0,1	-2	-1	-1	-3
Industri og bergverk	19,0	-1,2	2,2	26,4	7,0	15	21	-12	-11
Annen vareproduksjon	15,9	-14,2	-7,2	-8,8	-2,1	-10	-4	-1	0
Annen tjenesteyting	77,8	-1,9	-5,5	-1,8	-0,8	-3	-2	-1	-2
Varelagre (BNP-vekstbidrag) 3)	2,1	(-2,6)	(1,8)	(-0,7)	(-1,8)	*	*	*	*
Innenlandsk anvendelse	522,0	-8,0	-0,8	2,0	1,4	0	2	1	-3
- ettersp, fra fastlands-Norge .	491,1	-2,6	-1,0	-0,2	0,2	-1	1	1	-2
Eksport	195,3	8,4	-2,6	-6,2	0,5	-2	-3	0	2
Tradisjonelle varer	76,6	2,5	10,5	10,8	17,0	13	15	15	15
Råolje og naturgass	60,3	45,6	-0,9	6,9	6,4	8	6	7	4
Skip og plattformar	9,1	65,4	-61,0	-77,6	-80,4	*	*	*	*
Tjenester	49,3	-17,3	-10,7	-21,7	-4,9	-17	-13	-10	-6
Samlet anvendelse	717,3	-3,8	-1,3	-0,3	1,1	-1	1	0	-2
Import	198,1	-13,5	-3,3	-2,5	0,9	-4	0	0	-3
Tradisjonelle varer	134,5	-13,4	-7,0	-3,0	-0,5	-6	-2	-1	-2
Råolje	1,9	-63,5	18,9	697,1	-31,3	*	*	*	*
Skip og plattformar	5,9	-27,3	137,5	61,2	44,4	*	*	*	*
Tjenester	55,9	-8,7	-0,7	-10,5	1,3	-7	-4	-3	-3
Bruttonasjonalprodukt (BNP) ,...	519,2	0,5	-0,4	0,4	1,2	1	1	1	-1
- fastlands-Norge	447,7	-2,4	0,6	-0,0	0,5	0	1	0	-2
Oljevirkosmhet og u. sjøfart ...	71,4	23,0	-7,6	3,3	5,0	3	2	4	4
Fastlands-næringer	411,2	0,6	2,2	2,2	1,0	0	1	0	-2
Industri og bergverk	77,3	-2,2	1,2	-0,2	-2,3	1	0	-2	-4
Annen vareproduksjon	67,5	1,1	3,4	7,9	1,7	5	5	4	0
Annen tjenesteyting	266,3	1,3	2,1	1,6	1,9	3	3	2	-2
Korr.postar (BNP-vekstbidrag) 4)	36,6	(-2,6)	(-1,1)	(-1,7)	(-0,3)	*	*	*	*

1) Se "Teknisk merknad". 2) Inkl. skip, oljeplattformar og plattform-modular under arbeid. 3) Utenom skip, oljeplattformar under arbeid og plattform-modular under arbeid. BNP-vekstbidragene er beregnet som differansen mellom lagerinvesteringene i kvartalet og samme kvartal året før, regnet i prosent av BNP samme kvartal året før. 4) Korreksjon for frie banktjenester og visse avgiftsberegninger. BNP-vekstbidragene er beregnet som økningen i posten fra samme kvartal året før, regnet i prosent av BNP samme kvartal året før. 5) Vekst fra foregående kvartal i glattet sesongjustert serie, omregnet til årlig rate. a) Anslag tildels basert på framskrivinger. *) Endringstall blir meningsløse regnet som årlig rate.

PRISINDEKSER FOR MAKROØKONOMISKE HOVEDSTØRRELSER						
	Prosentvis endring fra samme periode året før					
	86.4	87.1	87.2	87.3	87.4	88.1
Privat konsum	8,8	9,6	9,1	7,3	6,8	6,0
Offentlig konsum	8,2	14,7	13,6	7,2	5,6	3,6
Bruttoinvesteringer (inkl. lager)	10,9	11,7	11,6	8,6	7,6	7,5
Innenlandsk bruk av varer og tjenester	9,3	11,2	10,6	7,7	6,8	5,9
- etterspørsel fra fastlands-Norge ...	8,9	11,5	10,7	7,8	6,8	5,4
Eksport	-15,5	-3,1	3,1	6,6	3,3	0,5
- tradisjonell vareeksport	0,8	5,4	7,4	5,3	4,8	5,4
Samlet anvendelse	1,2	6,9	8,5	7,4	6,0	4,4
Import	3,1	9,8	9,7	4,7	3,6	2,8
- tradisjonell vareimport	5,5	9,4	8,7	1,9	0,4	0,6
Bruttonasjonalprodukt (BNP)	0,3	5,7	8,0	8,4	7,0	5,0
- uten oljevirkosomhet og u. sjøfart ..	11,1	12,2	10,8	8,5	8,6	7,6

TEKNISK MERKNAD OM KVARTALSREGNSKAPSTALLENE

Kvartalsberegningene: Beregningene foretas på et mindre detaljert nivå enn de årlige nasjonalregnskapsberegningene og etter et mer summarisk opplegg. De kvartalsvise nasjonalregnskapstallene for årene til og med 1987 er avstemt mot de sist publiserte årlige regnskapstallene.

Basisår og kjeding: Volumtall for 1987 og 1988 er beregnet i 1986-priser, og det er brukt vekter fra dette året. I det kvartalsvise nasjonalregnskapet beregnes alle størrelser i faste priser med basis i prisene to år tidligere. I de årlige nasjonalregnskapene er basisåret nå 1984. Valg av basisår påvirker fastpristallene og dermed de årlige volumendringssratene (vekstratene). For sammenlikningens skyld er det derfor i alle tabeller gitt vekstrater med 1986 som basisår (felles omregningsår). Dette er gjort ved å kjede fastpristallene for årene før 1986 til 1986-priser. Kjedingen er foretatt på kvartalsregnskapets sektornivå.

Bruttoinvesteringer: Bruttoinvesteringer i fast kapital i alt er sterkt påvirket av de store svingningene i investeringer i oljevirkosomhet. Disse svingningene skyldes blant annet at plattformer som har vært under arbeid i flere år, regnes som investert i det kvartal og med den kapitalverdi de har ved uttauingen til feltet.

Offentlig konsum og investeringer: Byrået har nå fått indikatorer som brukes for å fordele statlig sektors innkjøp av varer og tjenester over året. For kommunal sektor hvor slik informasjon ikke er tilgjengelig, har en valgt å fordele utgiftene jevnt utover med en firedel på hvert kvartal.

Sesongjusterte tall: Det kvartalsvise nasjonalregnskapet utarbeides som et ikke-sesongjustert regnskap, der en søker å registrere de faktiske transaksjoner i hvert kvartal. De fleste tallseriene på detaljert regnskapsnivå viser derfor klare sesongsvingninger. Disse seriene er sesongjustert og deretter summert sammen med de øvrige tallseriene til de totalstørrelsene som er presentert i teksttabellene og diagrammene. For statlig sektors innkjøp av varer og tjenester hvor en foreløpig ikke har tilstrekkelig informasjon til å fastlegge sesongmønsteret, er sesongjusteringen basert på skjønn.

Underliggende tendens: Norsk økonomi er så liten at tilfeldige eller enkeltstående, store hendelser kan gi store utslag i tallene. De sesongjusterte tallene gattes derfor, slik at en kan finne fram til den underliggende tendensen for hver av seriene. Ved glattingen forsøker en å skille mellom tilfeldige og systematiske variasjoner i serien.

REVISJONER AV BEREGNET UNDERLIGGENDE TENDENS

(Vekst fra foregående kvartal i glattet, sesongjustert serie, omregnet til årlig rate)

Publisert	85.1	85.2	85.3	85.4	86.1	86.2	86.3	86.4	87.1	87.2	87.3	87.4	88.1
-----------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

BNP fastlands-Norge

Apr-86	2	4	8	9									
Aug-86	6	6	6	5	1	-3							
Nov-86	6	5	5	4	3	2	3						
Jan-87	4	4	5	5	3	2	2	3					
Mai-87	6	6	6	7	5	3	3	2	-1				
Aug-87	6	6	6	7	5	3	2	0	-1	-1			
Nov-87	7	6	7	7	5	3	1	0	-1	0	1		
Jan-88	7	6	7	7	5	3	1	0	-1	1	2	2	
Jun-88	6	4	5	6	5	3	2	1	0	0	1	0	-2

Etterspørsel fra fastlands-Norge

Apr-86	..	..	..	..									
Aug-86	6	7	8	7	5	2							
Nov-86	6	7	8	8	7	4	1						
Jan-87	7	8	9	9	8	5	1	-3					
Mai-87	8	9	10	10	9	6	2	-2	-6				
Aug-87	8	8	9	9	8	5	2	0	-1	-1			
Nov-87	8	9	9	9	8	5	2	-1	-2	-2	-2		
Jan-88	8	9	9	9	8	4	1	-1	-1	-1	0	1	
Jun-88	9	9	9	9	8	5	3	1	-1	0	1	1	-2

MERKNADER TIL REVISJONENE

Revisjoner kan enten skyldes nye/reviderte kvartalstall for inneværende år, nye/reviderte årlige nasjonalregnskap for tidligere år eller overgang til nytt prisbasis-år. Fordi vekstratene etter omregning til årlig rate er avrundet til nærmeste hele prosent, kan 1 prosentenhets endring i vekstraten først og fremst skyldes ulik avrunding.

Publisert:	Pris-basis:	Nytt årlig regnskap:	Andre merknader:
------------	-------------	----------------------	------------------

Apr-86	1984		
Aug-86	1985	1983-85	Arbeidskonfliktene i 86.2 trakk veksttaket ned. Ny glattemetode ga anslag i 1 kvartal lenger fram.
Nov-86	"		
Jan-87	"		
Mai-87	"	1984-85	
Aug-87	1986		Endret glattemetode for siste observasjon.
Nov-87	"		
Jan-88	"		
Jun-88	"	1985-87	Nytt sesongjusteringsprogram tatt i bruk.

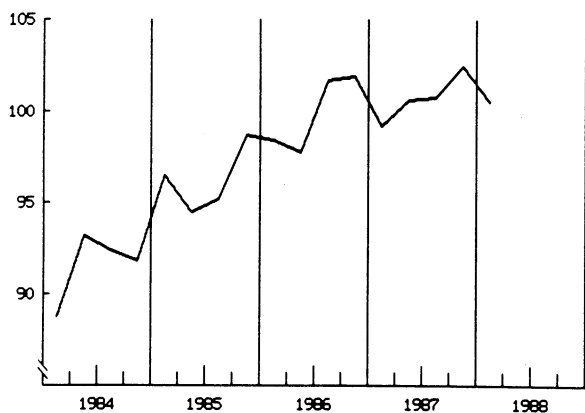
=====
 PRODUKSJON
 =====

 Industriproduksjonen

Sesongjustert industriproduksjon falt fra foregående kvartal både i 4. kvartal 1987 og 1. kvartal i år. Nedgangen for 1. kvartal var 2,4 prosent målt med sesongjusterte tall fra det kvartalsvise Nasjonalregnskapet. Mens den underliggende tendens var positiv gjennom 1986 og første del av 1987, er tendensen nå klart negativ. Dette kan i stor grad tilbakeføres til utviklingen for hjemmekonkurrerende industri der tendensen har vært stadig sterkere negativ siden årskiftet 1986/87. Dette har i sin tur sammenheng med en nedgang i investeringsetterspørselen etter maskiner og transportmidler, som var spesielt sterk i 1. kvartal 1988. Internasjonale vekstimpulser gir fortsatt sterk eksportvekst, og bidrar til vekst i utekonkurrerende industri. I skjermet industri viste tallene for 1. kvartal en sterk nedgang noe som må ses på bakgrunn av sterk vekst i 4. kvartal 1987; den beregnede underliggende tendensen var fortsatt positiv.

Utekonkurrerende industri har nå vært i relativt stabil vekst siden 1. kvartal 1986. Korrigert for sesongvariasjoner lå bruttoproduktet i 1. kvartal i år 2,9 prosent over nivået i samme kvartal foregående år. Denne vekstraten er tilnærmet representativ for

BRUTTOPRODUKT I INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT I ALT. 1986=100

BRUTTOPRODUKT I INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT

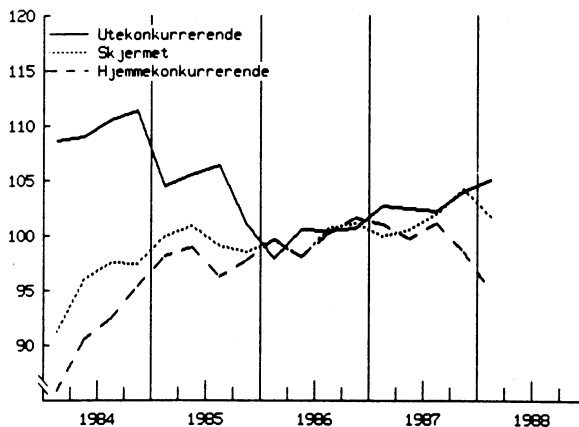
Sesongjustert prosentvis volumendring fra foregående kvartal

	87.2	87.3	87.4	88.1
Utekonk.	-0,3	-0,2	1,7	1,0
Hjemmekonk.	-1,3	1,4	-2,6	-3,7
Skjermet	0,6	1,5	2,2	-2,4
I alt	-0,6	1,1	-0,4	-2,4
- tendens	0,1	-0,1	-0,5	-0,9

den trendmessige utvikling gjennom 1987. Virkningene av devalueringen i 1986 må nå anses for utspilt. Veksten må hovedsaklig betraktes som en følge av internasjonal oppgang med sterk eksportvekst som resultat sammen med økt kapasitet for norske bedrifter og nedlegging av kapasitet i utlandet.

Veksten i 1. kvartal innen utekonkurrerende industri fant sted i treforedling og metallproduksjon. Målt i forhold til foregående kvartal var sesongjustert vekst i treforedling i 1. kvartal på 1,6 prosent. Dette må imidlertid ses i lys av en sterk nedgang på nær 5 prosent i 4. kvartal 1987; det er dermed for tidlig å si om den negative tendensen gjennom 1987 er snudd. Produksjonsnedgangen gjennom 1987 reflekteres også i kapasitetsutnyttingsgraden, som ifølge Byråets Konjunkturbarometer for 1. kvartal

BRUTTOPRODUKT I INDUSTRI OG BERGVERKSDRIFT. 1986=100

1988 er redusert for denne næringen gjennom de siste to kvartaler. Oppsvinget i 1. kvartal må i vesentlig grad tilskrives sterk vekst i eksporten av treforedlingsprodukter.

Sesongjustert produksjon av kjemiske råvarer steg med 6,2 prosent fra 3. til 4. kvartal i 1987, og produksjonen holdt seg om lag uendret til 1. kvartal. Byråets konjunkturbarometer for 1. kvartal viser at 80 prosent av bedriftene i undersøkelsen har en kapasitetsutnyttingsgrad høyere enn 95 prosent, mens ingen har en utnyttelsesgrad lavere enn 65 prosent. Verdiindeksen for ordretilgangen, deflatert med produsentprisindeksen, gikk ned fra 4. kvartal ifjor til 1. kvartal, men ligger noe over nivået i 1. kvartal 1987.

Metallproduksjonen fortsatte å vokse også i 1. kvartal. Sesongjustert og målt i forhold til foregående kvartal var veksten i 4. kvartal 4,7 prosent og i 1. kvartal 1,6 prosent. Gruppen ikke-jernholdige metaller, spesielt aluminium, har i lengre tid hatt gode markedsforhold, og både Byråets produksjonsindeks og produsentprisindeks viste fortsatt markert vekst i 1. kvartal. Volumet av ordretilgangen i 1. kvartal var også høyere enn i 1. kvartal 1987. Imidlertid har kapasitetsutnyttingen falt noe de siste to kvartaler. I 1. kvartal hadde 32 av bedriftene i Konjunkturbarometerets undersøkelse en kapasitetsutnyttning høyere enn 95 prosent. Det tilsvarende tall for 4. kvartal og 3. kvartal 1987 var hhv. 85 og 93 prosent. For den øvrige metallproduksjonen, dvs. jern, stål og ferrolegeringer, var tendensen negativ i første halvår 1987. Tendensen er imidlertid snudd gjennom andre halvår 1987 og 1. kvartal 1988.

Nedgangen i hjemmekonkurrerende industri er relativt generell. I tekstil- og bekledningsindustrien falt sesongjustert bruttoprodukt med 6,5 prosent i 1. kvartal målt i forhold til foregående kvartal, og forlenget dermed nedgangen gjennom hele 1987. Nedgangen har sammenheng med svakere vekstimpulser fra innenlandsk etterspørsel og tap av markedsandeler overfor import.

Bruttoproduktet for trevareproduksjonen var om lag uendret i forhold til foregående kvartal både i 4. kvartal 1987 og i 1. kvartal. Denne utviklingen representerer en utflating av den nedgangen som fant sted gjennom den første del av 1987. Dette skyldes trolig at aktiviteten i bygge- og anleggsektoren fortsatt har økt sterkt. Videre har næringen under ett i de siste to kvartaler gjenvunnet markedsandeler.

I verkstedindustrien, utenom bygging av skip og oljeplattformer, lå bruttoproduktet i 1. kvartal 4,5 prosent lavere enn i 4. kvartal 1987. Forklaringen ligger hovedsaklig i kraftig nedgang i investeringsetterspørselen etter maskiner og transportmidler, samt redusert etterspørsel etter varige konsumvarer. Den negative utviklingen i ordretilgangen bekrefter dette inntrykket.

For bygging av skip og oljeplattformer fortsatte den sterke nedgangen fra siste kvartal 1987 også i 1. kvartal; bruttoproduktet i skipsbygging og bygging av oljeplattformer ble redusert med hhv. 1,3 og 8,3 prosent i forhold til foregående kvartal. Dette skyldes at Oseberg B og Gullfaks B ble slutført og tauet ut høsten 1987.

Også for gruppen kjemiske og mineralske produkter falt bruttoproduktet i 1. kvartal. Nedgangen var på 2,2 prosent og produksjonen er nå lavere enn i samme kvartal 1987. Stagnasjonen i bransjen har hovedsaklig sammenheng med konsumutviklingen, lavere etterspørsel fra bygge- og anleggsvirksomheten og offentlig virksomhet, samt svekkede vekstimpulser i 1. kvartal fra betydelige avtakere som kjemisk råvareproduksjon og metallindustrien.

I skjermet industri betød nedgangen i 1. kvartal et brudd med utviklingen gjennom 1986 og 87. Bruttoproduktet falt til om lag samme nivå som i 3. kvartal 1987. Nedgangen var sterkest for grafisk industri der bruttoproduktet falt med med 5,6 prosent fra foregående kvartal. Produksjonen av nærings- og nytelsesmidler holdt seg samlet sett om lag uendret ved at en viss gjenvin-

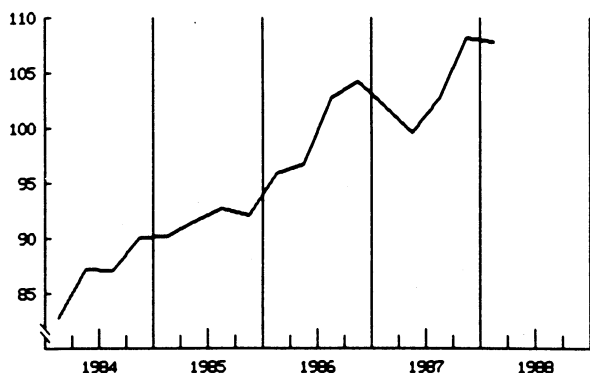
ning av markedsandeler overfor import har kompensert for svekket konsumeterspørsel.

Bygge- og anleggsvirksomhet

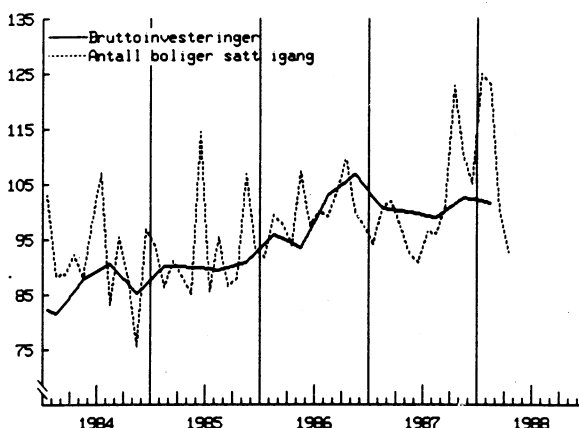
Tallene fra det kvartalsvise nasjonalregnskapet viser at produksjonen i bygge- og anleggsvirksomheten har vært i jevn vekst helt siden begynnelsen av 1984. Hele det siste året synes den underliggende veksten å ha ligget på rundt 5 prosent, regnet som årlig rate. Det var riktig nok et klart fall i sesongjustert produksjon i første halvår 1987, noe som først og fremst må sees i sammenheng med at arbeidstidsforkortelsen bidro til å redusere produksjonskapasiteten, som på forhånd var fullt utnyttet. Produksjonsnivået - justert for normale sesongsvingninger - tok seg deretter markert opp i vinterhalvåret 1987/88.

I det kvartalsvise nasjonalregnskapet er imidlertid produksjonen i bygge- og anleggsvirksomhet bestemt fra "etterspørselssiden". Således vil den beregnede produksjonen i sektoren være sterkt berørt av evt. feilrapporteringer for 1987 av den kvartalsvise fordelingen av bygge- og anleggsinvesteringene på Mongstad. Trolig var produksjonen i 4. kvartal 1987 lavere enn hva beregningene viser. Beregnet utenom leveransene til investeringen i raffineringsektoren, var produksjonen svakt lavere i 4. kvartal 1987 enn ett år tidligere. Tar en dessuten i betraktning at en unormalt mild vinter trolig har

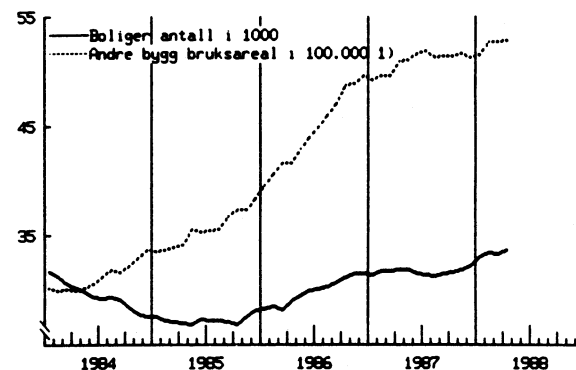
BRUTTOPRODUKT I BYGGE- OG ANLEGGSVIRKSOMHET
1986=100. Sesongjustert.

BOLIGINVESTERINGER OG -IGANSETTING
1986=100. Sesongjustert.

BYGG UNDER ARBEID
Sesongjustert

1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 60 kv. bruksareal.

bidratt til relativt høyt aktivitetsnivå i 1. kvartal i år, synes det rimelig å tro at produksjonsveksten egentlig stanset opp i løpet av vinteren og muligens også var i nedgang i 1. kvartal 1988. Det siste samsvarer med inntrykket av utviklingen på arbeidsmarkedet for arbeidere innen bygge- og anleggsvirksomhet.

Det fortsatt høye aktivitetsnivået i bygge- og anleggsektoren må sees på bakgrunn av at den generelle tendensen for de ulike investeringssektorene er at det først og fremst er investeringene i maskiner og transportmidler som viser nedgang, mens investeringene i bygninger og anlegg oftere viser utflating eller fortsatt vekst. Foruten raffineringsektoren har investeringene i byg-

ninger og anlegg økt i oljevirkosomheten, kraftforsyning og offentlig sektor. Og selv om boliginvesteringene neppe har økt i volum den siste tiden, kan det se ut som om bygge- og anleggsbedrifter vinner "markedsandeler" på bekostning av ferdighusindustrien. Ordrestatistikken viser at det har vært en sterkere vekst i ordretilgang og reserver for boligbygg for bygge- og anleggsbedrifter enn for ferdighusprodusentene. Denne utviklingen har trolig sammenheng med en nedgang i tallet på eneboliger i forhold til flerbolighus, noe som også avspeiles i den registrerte nedgangen i areal pr. igangsatt bolig.

Ordrestatistikken tyder på at oppsvinget i investeringsleveransene til kraftsektoren bare vil være et kortvarig fenomen; både ordretilgang og reserver for kraftanlegg er nå fallende. Derimot var det i 1. kvartal en sterk økning i ordretilgangen for andre typer anlegg.

=====

ARBEIDSMARKEDET

=====

Nå som arbeidstidsforkortelsen er kommet på en viss avstand, er det tegn til at det siste års svake vekst i norsk økonomi slår igjennom på arbeidsmarkedet. Justert for normale sesongvariasjoner har sysselsettingen i følge Statistisk Sentralbyrås arbeidskraftundersøkelser (AKU) sunket svakt siden 3. kvartal 1987. Særlig innenfor industrien har det vært en markert nedgang. Det var også en nedgang i etterspørslen etter arbeidskraft målt i timeverk i 1. kvartal i år.

Samtidig med den svake utvikling i antall sysselsatte har det skjedd en utflating av veksten i arbeidsstyrken. Arbeidsledigheten har begynt å stige i løpet av det siste halvåret. Både arbeidskraftundersøkelsens tall for arbeidssøkere uten arbeidsinntekt i 1. kvartal og Arbeidsdirektoratets tall for registrerte arbeidsløse i april er de høyeste på mer enn to år. Når man justerer for normale sesongvariasjoner, viser også

Arbeidsdirektoratets tall for mai en stigende arbeidsledighet.

ARBEIDSSTYRKEN

1 000 personer/normalårsverk.

	Nivå	Endring fra tilsvarende periode		
		år før	1986	1987
	88.1	1986	1987	88.1
Arbeidsstyrken	2179	46	43	14
Arbeidssøkere	54	-12	3	2
Sysselsatte	2126	58	40	13
- omregnet til heltid ¹	1836	22	65	-12

¹ à 37,5 timers uke

Tallene for tilgangen på og beholdningen av ledige plasser ved arbeidskontorene indikerer også en svakere utvikling på arbeidsmarkedet. Fremdeles er det imidlertid mangel på enkelte typer arbeidskraft, som yrkesgrupper med høyere utdanning og i servicebetonte yrker. Det er spesielt innenfor industrien at det har vært en nedgang i både tilgangen på og beholdningen av ledige plasser.

På grunn av den svake veksten i norsk økonomi må en regne med økt arbeidsledighet i tiden framover. En lavere vekst i aktivitetsnivået kan føre til en nedgang i timeverkene, først og fremst i form av redusert omfang i bruken av overtid, men også veksten i sysselsatte personer vil bli begrenset og man må regne med en viss økning i ledigheten. Beholdningen av personer berørt av permisjoner og innskrenket arbeidstid ved utgangen av måneden var i både april og i mai rundt 80 prosent høyere enn for et år siden. Det kan samtidig se ut som mistilpasningene på arbeidsmarkedet varer ved, spesielt hva gjelder mangelen på arbeidskraft med høyere utdanning. En eventuell økning i arbeidsmarkedstiltakene

fra det nåværende lave nivå vil imidlertid kunne motvirke en økende arbeidsledighet.

REGISTRERT ARBEIDSLEDIGHET, ARBEIDSMARKEDSTILTAK OG INNSKRENKET ARBEIDSTID 1 000 personer.		
	Mai 1988	Endring fra mai 1987
Registrerte ledige	38,4	11,7
· permitterte	7,7	4,1
Berørt av innskrenket arbeidstid	6,4	2,1
Sysselsatte ved arbeidsmarkedstiltak ¹	6,0	-0,6

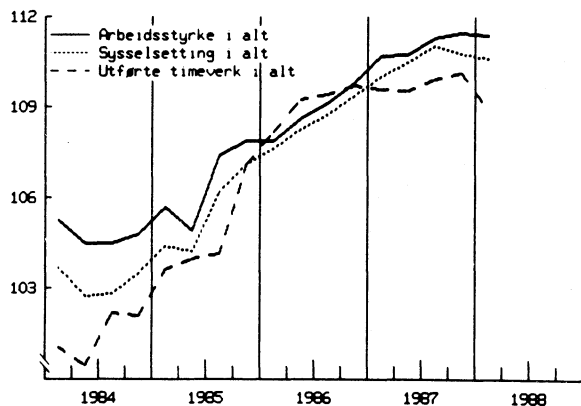
¹ Ekskl. attføringstiltak

Sysselsetting

Utførte timeverk, justert for sesongvariasjoner og andre tilfeldige avvik, vokste ifølge arbeidskraftundersøkelsene sterkt fram til sommeren 1986, for så å holde seg tilnærmet uendret fram til og med 4. kvartal 1987. For 1. kvartal 1988 ga AKU en klar nedgang i tallet på utførte timeverk, til like i underkant av det nivå som ble nådd sommeren 1986.

Tallet på sysselsatte personer, justert for sesongvariasjoner, har vist svak nedgang det

ARBEIDSTYRKE, SYSSELSETTING OG UTFØRTE TIMEVERK I ALT IFØLGE ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN. 1980=100. Sesongjustert.

siste halve året, men ligger fremdeles over nivået for første halvdel av 1987. Dette kan tyde på at virkningene av arbeidstidsforkortelsen som ble innført i begynnelsen av 1987 nå har avtatt. I følge AKU var det i 1. kvartal 1988 2 126 000 sysselsatte. Dette utgjorde en økning på 13 000 eller ca. 0,6 prosent sammenliknet med samme kvartal i fjor.

Etterspørselen etter arbeidskraft innenfor industrien har sunket sterkt de siste 3 kvartaler sammenliknet med tilsvarende periode for ett år siden. Både AKU og arbeidstakerstatistikken kan tyde på at nedgangen er størst innen verkstedsindustrien, noe som delvis skyldes reduserte leveranser til oljeindustrien. Sammenliknet med i fjor er det fremdeles vekst i sysselsettingen i de skjermede næringer, mens det siste års nedgang innenfor de konkurranseutsatte næringer har fortsatt i 1. kvartal 1988.

Det er fremdeles en klar vekst i sysselsettingen blant menn og kvinner i aldersgruppen 25-54 år, noe som har sammenheng med en økning i befolkningstallet for denne gruppen. Det er derimot en tendens til nedgang i antall sysselsatte blant ungdom 16-19 år, en av de gruppene som har hatt sterkest sysselsettingsvekst de siste årene.

Arbeidsstyrken

Både i 1986 og i 1987 vokste arbeidsstyrken kraftig (henholdsvis 2,2 og 2,0 prosent), en vekst som var klart større enn befolkningsveksten alene skulle tilsi. De siste AKU-tallene tyder på at denne veksten nå har avtatt i takt med den svakere sysselsettingsutviklingen. Sammenliknet med samme periode året før økte arbeidsstyrken i 1. kvartal 1988 med bare 14 000 personer, eller 0,6 prosent. Antall personer i arbeidsstyrken for aldersgruppen 16-19 år var lavere enn i tilsvarende periode ett år tidligere med en nedgang i yrkesdeltakingen fra 47,1 prosent til 44,9 prosent. Antall personer i arbeidsstyrken for alderen 20-54 år fortsatte derimot å

stige. Befolkningsnedgangen for aldersgruppen 55-66 førte til en fortsatt nedgang i antall personer i arbeidsstyrken i denne gruppen.

Arbeidsledighet og tiltak

Arbeidsledigheten, justert for normale sesongvariasjoner, har vist en markert stigning de to siste kvartalene. Ifølge AKU var det i 1. kvartal i år 54 000 arbeidssøkere uten arbeidsinntekt, eller 2,5 prosent av arbeidsstyrken. Dette er en arbeidsledighet som er klart høyere enn den man hadde i 1986 og i 1987.

Også den registrerte arbeidsløsheten har økt i løpet av det siste halvåret. Ved utgangen av april var det ved arbeidskontorene registrert 43 000 helt arbeidsløse, en økning på 12 000 sammenliknet med april 1987. Dette er den høyeste ledighet som er blitt registrert på over to år. I mai sank den registrerte ledighet til i overkant av 38 000 helt ledige, men justert for sesongvariasjoner fortsatte ledigheten å stige. Den største økning i ledige var blant menn. Dette er et vanlig konjunkturfenomen, som reflekterer at menn i større grad enn kvinner arbeider i konjunkturfølsomme næringer.

Spesielt innenfor industri, bygge- og anleggsarbeid og innenfor varehandelen har

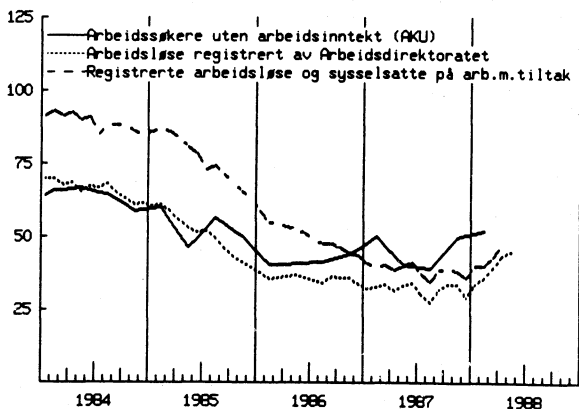
det vært en markert stigning i antall registrerte arbeidsløse. På grunn av den svake produksjonsutvikling i en rekke norske næringer hadde beholdningen av personer berørt av permisjoner og innskrenket arbeidstid ved utgangen av mai 1988 økt med 78,9 prosent sammenliknet med mai 1987.

Nedtrappingen av arbeidsmarkedstiltakene ser ut til å ha stanset opp. Den kraftige nedtrappingen av tiltakene i løpet av 1986 og 1987 har brakt tallet på sysselsatte ved arbeidsmarkedstiltak utenom attføringstiltak til et lavere nivå enn før opptrappingen startet i 1982.

REGISTRERTE ARBEIDSLØSE ETTER YRKE 1 000 personer.		
	Endring	
	Mai 1988	fra mai 1987
Primærnæringsarbeid	1,0	0,3
Industri og gruvearbeid	12,2	4,7
Bygge- og anleggsarbeid	3,8	1,7
Transportarbeid	3,3	0,5
Handel og kontorarbeid	6,5	1,7
Servicearbeid	5,1	1,1
Teknisk, vitenskapelig og humanistisk arbeid	3,6	1,0
Annet	3,0	0,7
I alt	38,4	11,7

ARBEIDSLLEDIGE

Arbeidssøkere uten arbeidsinnt., reg. arbeidsløse ved arbeidskontorene og syssels. på arb.m.tiltak. Sesongjusterte tall i tusen.

Ledige plasser

Den svakere veksten i sysselsettingen ser også ut til å ha gitt seg utslag i redusert tilgang på ledige plasser. I løpet av mai ble det ved arbeidskontorene registrert en tilgang på 28 900, en nedgang på 3 400 sammenliknet med mai 1987. Tilgangen på ledige plasser lå til tross for dette fortsatt på et høyt nivå. En årsak til det høye nivået kan være bedre rutiner ved arbeidskontorene og økt innsats for å skaffe oversikt over ledige plasser.

Beholdningen av ledige plasser ved utgangen av mai var på 10 000, en nedgang på 6 000 ledige plasser i forhold til samme måned ifjor. At beholdningen av ledige plasser ved utgangen av måneden har sunket sterkere enn tilgangen, kan tyde på at de ledigmeldte stillingene blir hurtigere besatt enn tidligere.

Den største nedgang i både tilgangen og beholdningen av registrerte ledige plasser finner vi innenfor industri og bygge- og anleggsarbeid, men i de siste månedene har det også vært en tendens til redusert omfang av ledige stillinger innenfor de tjenesteytende yrkene.

=====

PRISER OG LØNNINGER

=====

Prisstigningen, målt som endring i forhold til samme periode året før, har vist nedgang fra våren 1987. Denne utviklingen har fortsatt inn i 1988, men i et noe lavere tempo. Nedgang i importprisveksten og i den senere tid også lønnsveksten har bidratt til denne utviklingen. Regner en derimot prisstigningen som sesongjustert endring i forhold til foregående periode, var det en tiltakende prisstigningstakt utover høsten i fjor og inn i 1988. De siste tallene tyder imidlertid igjen på en lavere underliggende prisvekst. Dersom prisstigningstakten skal fortsette å synke er det først og fremst de innenlandske faktorene som må bidra til dette ettersom importprisveksten har vært moderat det siste året. Kursen på norske kroner har imidlertid styrket seg betraktelig hittil i 1988 og kan bidra til en ytterligere reduksjon i prisimpulsene fra utlandet. Timelønnsveksten vil avta betydelig for de fleste næringer i 1988 i hovedsak som følge av innteksreguleringsloven, og dette vil bidra til lavere prisvekst; gjennomsnittlig timelønnsvekst er anslått til 4 1/2 prosent fra 1987 til 1988. Derimot ser det ut til at driftsmarginene i næringslivet vil øke mer enn andre inntekter i 1988 og således bidra til høyere konsumprisvekst.

PRISSTIGNING FOR HOVEDKOMPONENTER I NASJONALREGNSKAPET

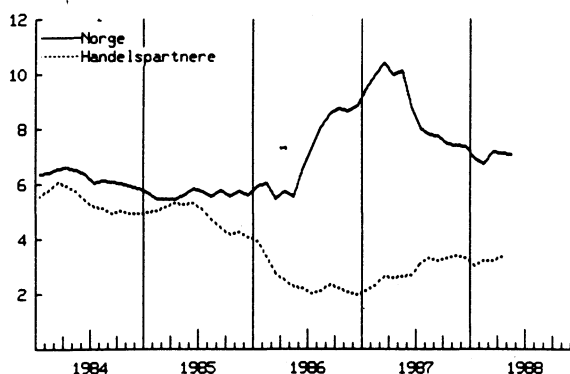
Prosentvis endring fra samme periode året før

	87.2	87.3	87.4	88.1
Privat konsum	9,1	7,3	6,8	6,0
Offentlig konsum	13,6	7,2	5,6	3,6
Bruttoinv. i fast kapital	10,2	9,2	7,4	7,2
Innenl. anv.	10,6	7,7	6,8	5,9
Eksport	3,1	6,6	3,3	0,5
- trad. varer	7,4	5,3	4,8	5,4
Import	9,7	4,7	3,6	2,8
- trad. varer	8,7	1,9	0,4	0,6
Bruttonasjonalprodukt	8,0	8,5	6,9	5,0

Konsumprisene

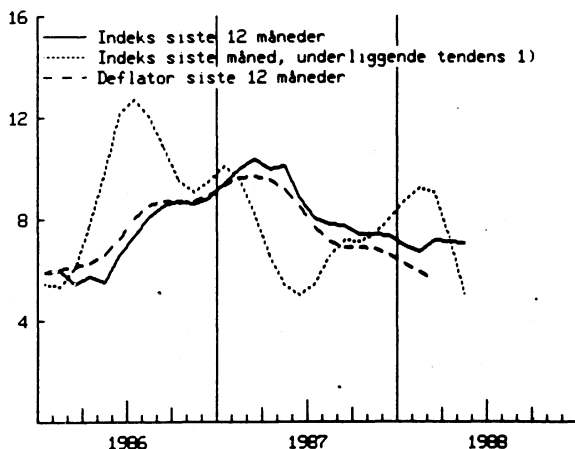
Den sesongjusterte prisstigningsraten regnet på årsbasis, viste en underliggende tiltakende vekst i andre halvår 1987 fram til 1. kvartal i år. De siste par månedene har prisstigningstakten regnet på denne måten sunket igjen og den underliggende prisstigningstakten var i mai om lag 5 prosent. På grunn av den sterkere prisveksten rundt årsskiftet har prisstigningstakten vært vel 7 prosent den senere tid når en regner i forhold til samme måned året før.

KONSUMPRISVEKSTEN I PROSENT FRA SAMME MÅNED ÅRET FØR

KONSUMPRISVEKST

Vekst i konsumprisindeksen og kvartalsregnskapets konsumdeflator. Prosent.

1) Vekst fra forrige kvartal i sesongjustert og glattet serie. Årlig rate.

Dersom målet for prisstigningstakten fra desember 1987 til desember 1988 på 5 prosent skal kunne nås, må den sesongjusterte månedlige prisstigningstakten ned på om lag 3 prosent (årlig rate) resten av året. I så fall vil den gjennomsnittlige prisstigningstakten fra 1987 til 1988 iflg. konsumprisindeksen bli knapt 6 1/2 prosent.

Prisstigningen målt med det kvartalsvise nasjonalregnskapets prisindeks for privat konsum er fortsatt klart lavere enn iflg. konsumprisindeksen. Mens prisveksten fra 1. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988 var 6,0 prosent iflg. nasjonalregnskapet, var den 7,0 prosent iflg. konsumprisindeksen. Forskjeller i vektgrunnlaget for indeksene er årsaken til dette.

Mens de fleste delindekser for konsumprisindeksen i lengre tid har vist avtakende prisstigningstakt regnet i forhold til samme periode året før, har det motsatte vært tilfelle for matvarer, husleie og klær og skotøy som tilsammen utgjør nærmere halvparten av vektgrunnlaget i konsumprisindeksen. Prisutviklingen de siste par måneder kan imidlertid tyde på at stigningstakten for matvarer er avtakende.

Prisveksten for offentlig konsum avtok merk-

bart gjennom 1987. Den sterke prisveksten i første halvår 1987 henger nøye sammen med lønnsutviklingen og arbeidstidsforkortelsen. En regner nå med en timelønnsvekst i offentlig sektor på vel 3 1/2 prosent fra 1987 til 1988. Prisveksten fra 1. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988 er i tråd med en slik lønnsvekst.

Investeringspriser

Også prisstigningstakten for investeringsvarer synes å ha avtatt den senere tid etter en sterk økning fra andre halvår 1986 og fram til begynnelsen av 1987. Det er særlig for investeringer i bygninger og anlegg at prisveksten har vært og fortsatt er svært høy. Fra 1. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988 var prisveksten hele 8,5 prosent når vi holder oljevirkosomheten utenfor, mens prisveksten for investeringer i alt var 7,2 prosent i samme periode. Den sterke prisveksten på nye bygninger og anlegg henger sammen med et svært høyt aktivitetsnivå i bransjen som også har ført til en svært høy lønnsvekst, men det er grunn til å regne med en gradvis lavere prisstigningstakt gjennom 1988.

Lønninger

Timelønnsveksten i økonomien som helhet var på 11,6 prosent i 1987 mot om lag 10 prosent i 1986. En medvirkende årsak til den høyere timelønnsveksten var arbeidstidsforkortelsen som ble gjennomført fra 1/1-1987. For lønsmottakerne i økonomien som helhet er den gjennomsnittlige normalarbeidstiden anslått til å ha blitt redusert med rundt 3 prosent slik at lønnsveksten pr. normalårsverk er beregnet til 8,8 prosent i 1987. Det var en betydelig vekst i bruken av overtid i 1987, og korrigert for dette var årslønnsveksten (lønnsvekst pr. årsverk eksklusive overtid) på 8,3 prosent.

Fordi arbeidstidsforkortelsen slo ulikt ut i de enkelte næringer ble timelønnsveksten til dels svært forskjellig. Den sterkeste veksten i timefortjenesten fant således sted for arbeidere i industri og bygg og anlegg

hvor utslaget av arbeidstidsforkortelsen var størst.

En annen årsak til at lønnsutviklingen ble svært ulik i 1987 var at lønnsoppgjøret pr. 1. mai 1987 for stat og kommune samt bank og forsikring ble utsatt til 1. januar 1988. Ettersom lønsmottakerne i bank og forsikring heller ikke ble berørt av arbeidstidsreformen, ble timelønnsveksten i disse sektorene svært lav i 1987. Til gjengjeld ble det gitt et lønnstillegg på hele 5,5 prosent fra 1. januar 1988.

Også i statsforvaltningen var utslaget av arbeidstidsforkortelsen beskjedent, og med ubetydelige lønnstillegg i både stat og kommune i 1987, var overhenget inn i 1988 lavt. Fra 1/1-1988 ble det gitt et lønnstillegg på kr. 2500 pr. år i både stat og kommune. Dette tilsvarer om lag 1,5 prosent i statsforvaltningen og om lag 1,6 prosent i kommuneforvaltningen inklusive helsesektoren og skoleverket.

Til tross for at det heller ikke ble gitt generelle lønnstillegg ved de sentrale opp-

gjørene i LO/N.A.F-området i 1987, førte lønnsglidning gjennom året til et overheng på rundt 3,2 prosent for industriarbeidere og ansatte i varehandelen. På grunn av sterk lønnsglidning i løpet av 1987 er overhenget i bygg og anlegg anslått til 3,9 prosent.

Den foreløpige lønnsindeksen for arbeidere i industri for 1. kvartal 1988 viser en vekst i timefortjenesten på 6,7 prosent for voksne menn regnet fra 1. kvartal 1987. Fra 4. kvartal 1986 til 4. kvartal 1987 er lønnsglidningen inklusive overtid på litt usikkert grunnlag anslått til å være ubetydelig høyere.

Lønnsglidningen for industriarbeiderne har normalt vært liten fra 4. kvartal til 1. kvartal. Den foreløpige indeksen indikerer en glidning inklusive overtid på bare 0,5 prosent fra 4. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988. Til sammenligning var glidningen for tilsvarende periode i 1984/85 og 1985/86 på h.h.v. 1,5 og 1,0 prosent. At lønnsglidningen fra 4. kvartal 1986 til 1. kvartal 1987 heller ikke var større enn om lag 0,5 prosent, kan ha sammenheng med arbeidstidsfor-

LØNNSVEKST ETTER NÆRING						
Prosentvis vekst fra 1986 til 1987						
	Timelønn		Årslønn		Overheng til 1988	
	i alt	i alt	ekskl. overtid	overheng pr. 31/12-87	tillegg pr. 1/1	
Industri i alt	13,9	9,8	9,0			
Arbeidere	16,0	10,5	9,5	3,2		
Funksjonærer	9,9	8,5	8,0	2,5		
Bygg og anlegg	15,6	10,8	9,6	3,9		
Varehandel	13,2	8,5	8,5	3,2		
Bank og forsikring	5,3	5,6	5,8	0,6	5,5	
Forretningsmessig tjenesteyting	9,0	9,5	9,5	3,3		
Statsforvaltningen	8,4	8,3	7,9	0-0,4	1,5	
Kommuneforvaltningen	11,8	8,8	8,4	0-0,4	1,6	
Alle næringer	11,6	8,8	8,3			
- fastlands-Norge	11,8	9,0	8,5			

kortelsen som bidro til en betydelig økning av timefortjenesten. Den svake lønnsutviklingen inn i 1988 kan derfor tyde på at lønnsglidningen er i ferd med å avta. Dette kan imidlertid ha sammenheng med at overtidssomfanget, som var svært høyt i 1987, også kan ha blitt redusert.

I 1988 skulle det etter vanlig mønster være hovedoppgjør for de fleste lønnstakere. Oppgjøret fikk imidlertid en annen form enn vanlig de siste årene. Under medvirkning fra Regjeringen ble LO og N.A.F den 28. februar enige om en avtale som innebærer at det ikke var anledning til å kreve eller gi lokale lønnstillegg i første avtaleår. Avtalen innebærer videre at det fra 1. april 1988 ble gitt et generelt tillegg på kr. 1,- pr. time for voksne arbeidstakere basert på 37,5 timer/uke. Det ble dessuten gitt særskilte tillegg til en del grupper med lønnsnivå lavere enn industrigjennomsnittet og det ble etablert en avtalefestet pensjonsordning med rett for yrkesaktive som omfattes av avtalen til å fratruke ved fylte 66 år fra 1. januar 1989, og ved fylte 65 år fra 1. januar 1990.

For å sikre at LO/N.A.F-rammen skulle gjelde for alle grupper la Regjeringen 29. februar fram et forslag om en midlertidig lov om inntekt- og utbyttestopp som frøs fast lønningene fra denne dato. Denne loven ble 22. april avløst av lov om inntekt- og utbytte-regulering som begrenser adgangen til inntektstillegg i de øvrige sektorer av økonomien til det som er vedtatt i LO/N.A.F-avtalen.

I både stat og kommune førte dette til at det fra 1. april 1988 ble gitt et tillegg på kr. 1950 pr. år som tilsvarer kr. 1,- pr. time. Det ble dessuten gjort avtale om særskilte lavtlønnstillegg etter mønster fra LO/N.A.F-oppgjøret, utvidet svangerskapspermisjon og avtalefestet pensjonsordning. Hovedpunktene i LO/N.A.F-oppgjøret er også fulgt i varehandelen.

Innteksreguleringsloven legger til grunn en lik lønnsutvikling med utgangspunkt i avtaleperiodens begynnelse. På grunn av ulikt

overheng og tillegg gitt pr. 1. januar 1988 vil dette ikke gi en ensartet utvikling fra 1987 til 1988 for de enkelte grupper. Ifølge rapporten fra Det tekniske beregningsutvalget er lønnsveksten anslått til om lag 5 prosent for industriarbeidere og for ansatte i varehandel mot bare 3 1/2 prosent i stat og kommune. På grunn av tilleggene fra 1. januar i år er årslønnsveksten i bank- og forsikring anslått til 8-10 prosent, dvs. betydelig høyere enn for andre grupper.

Den gjennomsnittlige årslønnsveksten fra 1987 til 1988 er av Det tekniske beregningsutvalget anslått til 4 1/2 prosent. Dette er i overensstemmelse med anslaget publisert i Økonomiske analyser nr. 3 - 1988. En lavere lønnsglidning i 1. kvartal enn det som er lagt til grunn for beregningene, kan trekke i retning av at anslaget er noe overvurdert. En oppjustert lønnsvekst i 1987 og dermed et større overheng inn i 1988 for varehandelen trekker i motsatt retning. Dessuten er kjennelsen av 15. april 1988 fra nemnda som avgjorde spørsmålene om undervisningspersonalens lønns- og arbeidstid ikke innarbeidet. Det viktigste i dette er at undervisningspersonalet fra 1. mars fikk ett lønnstrinns opprykk tilsvarende 3500-9500 kr pr. år. Ansiennitetsstigen for lektorer ble forkortet, og det ble vedtatt overtidsgodtgjørelse for pålagt og kontrollert overtidsarbeid utover 1717,5 timer pr. år.

=====

PRIVAT KONSUM

=====

Etter en konsumnedgang på 2,2 prosent i 1987, har det private konsumet siden 2. kvartal 1987 vist tegn til utflating. Korrigert for normale sesongsvingninger og tilfeldige variasjoner var konsumet i 1. kvartal omtrent uendret fra 4. kvartal 1987. Det var først og fremst konsumet av varige forbruksgoder som bidro til konsumnedgangen. For både ikke-varige forbruksgoder og tjenester var det konsumvekst, men veksten var klart størst for tjenestekonsumet.

Fra 1984 til 1986 falt spareraten til et

meget lavt nivå. Slike fall i spareraten for husholdningene har funnet sted i de fleste industrilandene de siste årene, men fallet har vært vesentlig sterkere i Norge enn i noen av de andre landene. Fallet i spareraten må ses i sammenheng med de nye tilpassingsbetingelser husholdningene ble stilt overfor på kredittmarkedet og den mulighet som dette ga for endret spareatferd over livsløpet.

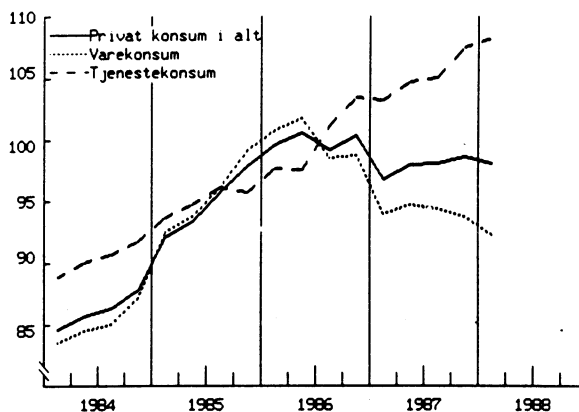
Reviderte nasjonalregnskapstall viser at husholdningenes disponible realinntekt steg med 2,1 prosent i 1987. Sammen med konsumnedgangen førte dette til at spareraten ble på om lag -3 prosent i 1987 etter bunnivået på under -7 prosent i 1986. Fortsatt vekst i spareraten i 1988 er avhengig av en moderat konsumutvikling siden det i år er rimelig å forvente en svak utvikling i husholdningenes disponible realinntekter. Et moderat inntektsoppgjør i LO/NAF-området sammen med beskjedne tillegg i offentlig sektor tilsier dette. Det forventes videre at husholdningenes nettorenteutbetalinger vil vokse i 1988 som følge som følge av de siste

PRIVAT KONSUM

Prosentvis volumvekst fra foregående kvartal. Sesongjustert

	87.2	87.3	87.4	88.1
Varer	0.8	-0.4	-0.7	-1.6
- varige	-3.2	-0.7	-0.7	-11.2
- andre	1.8	-0.3	-0.7	0.5
Tjenester	1.5	0.3	2.4	0.0
- bolig tjenester	1.2	1.3	1.2	0.4
- andre	1.6	-0.2	3.1	-0.2
Spesifisert konsum	1.0	-0.1	0.3	-0.9
+ Nordmenns konsum i utlandet	6.6	5.5	6.1	5.9
- utlendingers konsum i Norge	-13.1	9.1	-3.7	-0.5
Privat konsum	1.2	0.1	0.6	-0.8
- tendens	0.0	0.0	0.0	0.0

PRIVAT KONSUM
1966=100. Sesongjustert.

års gjeldsstiftelse. Den lavere konsumprisveksten trekker imidlertid i motsatt retning.

Varekonsumet

Ifølge foreløpige sesongjusterte nasjonalregnskapstall falt varekonsumet med i underkant av 2 prosent fra 4. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988. Utviklingen var imidlertid forskjellig for varige og ikke-varige forbruksgoder. For varige konsumgoder falt konsumet med vel 10 prosent, mens konsumet av ikke-varige goder viste en svak vekst.

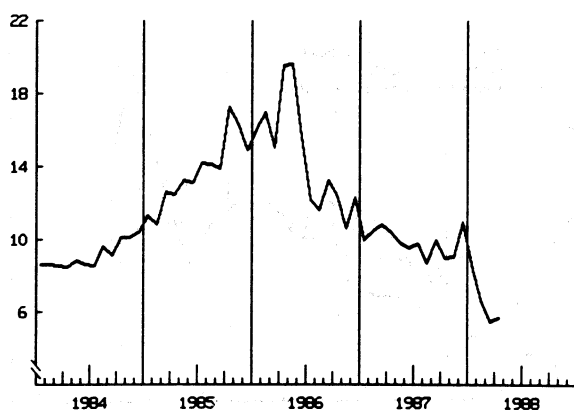
Antall førstegangsregistrerte personbiler som er en viktig indikator for konsum av varige forbruksgoder har nå vært i nedgang siden andre halvår 1986 etter en sterk vekst de to forutgående år. Denne nedgangen har fortsatt i 1. kvartal 1987. Antall førstegangsregistrerte personbiler lå i 1. kvartal 1988 om lag 30 prosent under nivået for 1. kvartal 1987. Tallet for mars måned viser en halvering i forhold til samme måned året før og innebærer dessuten at en nå er kommet under nivået for normalåret 1984. Flere faktorer er med på å forklare den sterke nedgangen. Det lave personbilkjøpet i 1. kvartal inneværende år kan forklares ved fortsatte ettervirkninger av den tilpassning av bilbeholdningen som fant sted i 1985 og første halvår av 1986. Dessuten har brukerkostnaden ved å ha bil økt som følge av høyere realrente etter skatt blant annet som

følge av skatteomlegningen fra 1. januar 1987. Prisveksten på transportmidler og driftsutgiftene tilknyttet disse har også ligget over den gjennomsnittlige konsumprisvekst i 1987 og 1. kvartal 1988. Dette har bidratt til en ytterligere nedgang i bilkjøpet. Dertil må en regne med at inntektsforventingene etter hvert har blitt dempet som følge av de ubalanser landets økonomi er inne i. Blant annet forventes arbeidsledigheten å øke gjennom året.

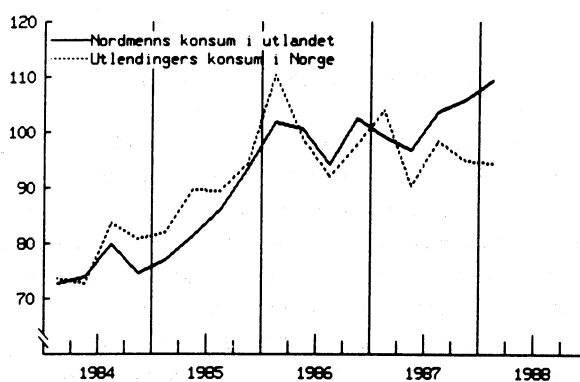
Nedgangen i konsumet av varige goder har også rammet møbler, elektriske artikler og varige fritidsvarer, men nedgangen har her vært mindre enn for personbiler. For møbler og elektriske artikler kan nedgangen henge sammen med en forholdsvis sterk prisvekst. På samme måte som for personbiler var det også for disse forbruksgodene en omfattende beholdningsoppbygging gjennom 1985 og 1986. Dette har ført til nedgang i anskaffelsen i tiden etter.

For de ikke-varige godene har det vært vekst for en del komponenter, mens andre har vært i tilbakegang. Matvarekonsumet steg fra 4. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988. Det samme var tilfellet for driftsutgifter til egne transportmidler, andre varer og andre fritidsvarer. For drikkevarer og tobakk, elektrisitet og brensel, klær og skotøy og andre husholdningsvarer har det vært nedgang. Brensels- og elektrisitetskonsumet lå i 1. kvartal 1988 henholdsvis om lag 23 og 7

REGISTRERTE NYE PERSONBILER
1000 stk. Sesongjustert.

KORREKSJONSPOSTER.
1986=100. Sesongjustert.

prosent under nivået for 1. kvartal 1987. En svært mild vinter i inneværende år sammenlignet med 1987 forklarer hovedsaklig denne tilbakegangen. Konsumet av klær og skotøy lå i 1. kvartal 1988 i underkant av 10 prosen under nivået i 1. kvartal foregående år. En forholdsvis sterk prisvekst gjennom 1987 kan være en forklaring på dette.

Tjenestekonsumet

Korrigert for normale sesongsvingninger steg tjenestekonsumet med nær 3/4 prosent fra 4. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988. Veksten var sterkest for restaurantutgifter og helsepleie. For helsepleie var det en sesongjustert vekst på over 8 prosent fra 4. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988. Mesteparten av dette skyldes imidlertid en teknisk endring ved at gebyrutgiftene for egenbetaling tilknyttet kommunale sykehjem nå regnes som privat konsum mot tidligere offentlig konsum. Det må forøvrig understrekes at det er betydelig usikkerhet tilknyttet utviklingen av tjenestekonsumet i 1. kvartal siden de foreløpige nasjonalregnskapstallene i noen grad er basert på trendframskriving.

Sesongkorrigert var det en vekst i nordmenns konsum i utlandet fra 4. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988 på vel 3 prosent. For utlendingers konsum i Norge har det vært en moderat tilbakegang.

=====
 INVESTERINGER
 =====

 Industriinvesteringene: I nedgang

De samlede investeringene i industri og bergverk er nå i nedgang, selv når en inkluderer raffineringsektoren, der investeringene på Mongstadraffineriet inngår. Fordi de rapporterte kvartalsvise investeringstallene for raffineringsektoren trolig gir en gal fordeling av investeringene over tid, er det ikke mulig å tidfeste toppunktet for de samlede industriinvesteringene nøyaktig. Regnet uten raffineringsektoren har industriinvesteringene vært i nedgang helt siden høsten 1986. Medregnet raffineringsektoren ble toppunktet trolig nådd i siste halvdel av 1987.

Inntrykket av at industriinvesteringene nå har nådd en topp og er på vei nedover bekreftes av Byråets investeringsundersøkelse fra mai i år. Her anslo bedriftene en økning i investeringsverdien på bare 3,7 prosent for 1988 regnet i forhold til anslag for 1987 gitt på samme tidsplunkt i fjor. Anslaget for 1987 ble senere kraftig justert opp pga. Mongstadoverskridelsene. Regnet i forhold til utførte investeringer for 1987 viser investeringsundersøkelsen en verdinngang på hele 11,7 prosent for 1988. Anslaget impliserer en klar nedgang i investeringsvolumet gjennom 1988.

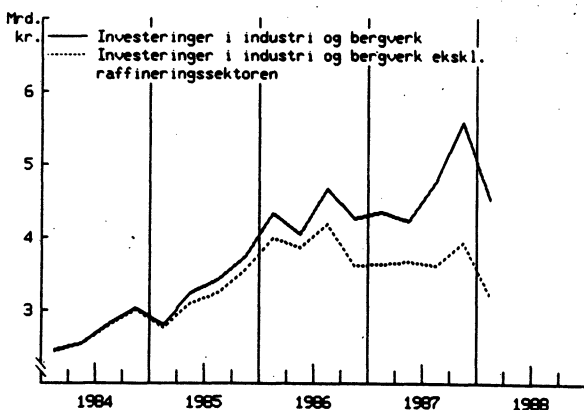
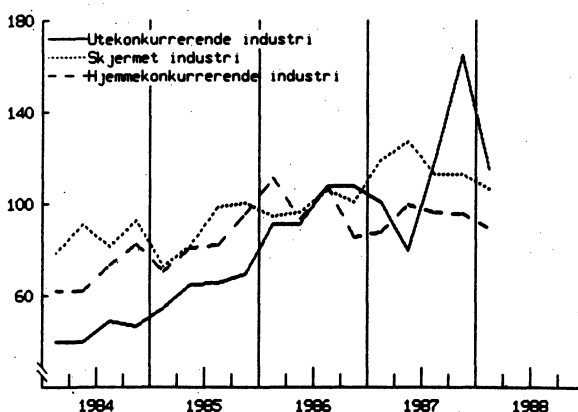
INDUSTRIINVESTINGER

Sesongjustert. Prosentvis volumendring fra foregående kvartal.

	87.2	87.3	87.4	88.1
Utekonk	-20,8	48,8	38,1	-30,0
Hjemmekonk	13,9	-3,8	-0,2	-6,5
Skjermet	7,0	-11,4	0,1	-5,3
I alt	-2,6	12,4	17,4	-19,0
- tendens	3,5	4,8	2,8	-2,8
Bygninger og anlegg	-0,7	33,8	20,4	-16,8
Maskiner og tr.sp.midler	-3,7	-1,2	14,9	-20,9

Regnet utenom raffineringsektoren har den underliggende tendensen både for investeringene i bygninger og anlegg og for investeringene i maskiner og transportmidler vært negativ gjennom det siste 1 1/2 året. Medregnet raffineringsektoren har imidlertid investeringene i bygninger og anlegg vokst kraftig helt fram til siste årsskifte.

I utekonkurrerende industri og bergverk er investeringene først og fremst dominert av den sterke veksten gjennom de siste årene i raffineringsektoren. Men selv utenom raffineringsektoren har investeringene for utekonkurrerende industri og bergverk fortsatt

 INVESTERINGER I INDUSTRI OG BERGVERK
 1986-priser. Sesongjustert.

 INVESTERINGER I INDUSTRI OG BERGVERK
 1986=100. Sesongjusterte volumindekser.

ligget på et relativt høyt nivå de siste kvartalene, midt mellom toppnivåene i 1981 og 1986 og bunn-nivået i 1983. Både i bergverksdrift, treforedling og kjemisk råvareindustri har investeringene holdt seg oppe hele det siste året. Men i metallproduksjon, som til vanlig har det største investeringsvolumet, er investeringene i klar nedgang.

I de hjemmekonkurrerende bransjene har investeringene vært i svak underliggende nedgang helt fra våren 1986, men med et forbigående oppsving rundt sommeren ifjor. De siste kvartalene er det først og fremst en nedgang i investeringene i maskiner og transportmidler som har trukket veksten ned, mens investeringene i bygninger og anlegg har holdt seg oppe. Ingen av enkeltbransjene avviker vesentlig fra det generelle mønsteret.

I de skjermede industrinæringene nådde investeringene sitt topp-nivå først på sommeren 1987, først for investeringer i maskiner og transportmidler og deretter - utpå høsten - for bygninger og anlegg. Det er først og fremst grafisk industri som har redusert sitt investeringsnivå det siste året.

Med utgangspunkt i investeringsundersøkelsen er det som nevnt grunn til å vente en klar nedgang i industriinvesteringene gjennom 1988, og denne nedgangen vil trolig fortsette inn i 1989. De første tallene for bedriftenes investeringsplaner viser en verdinedgang på hele 18 prosent for 1989, regnet i forhold til anslaget for 1988 gitt på samme tid ifjor. Anslagene peker altså mot nær en halvering av industriinvesteringene over en to-årsperiode.

En kan imidlertid ikke se bort fra at utviklingen kan bli noe bedre enn hva undersøkelsene viser. For en rekke kapital/energi-krevende eksportbedrifter er driftsresultatet bedret på grunn av høy prisvekst det siste året. For mer arbeidsintensive bedrifter som leverer til eksport vil lavere lønnsvekst pga. inntektsreguleringsloven etterhvert slå ut i økt driftsresultat. Det økte driftsresultatet vil trolig bidra til

at nye investeringsprosjekter blir planlagt. Et lavere rentenivå, som det er grunn til å vente etter hvert som den innenlandske pris- og lønnsveksten avtar, vil trekke i samme retning.

Boliginvesteringene: Holder seg fortsatt oppe

Fra begynnelsen av 1984 og fram til slutten av 1986 var det et klart oppsving i boliginvesteringene. Etter at boliginvesteringene (sesongjustert) viste en viss avmatning gjennom de tre første kvartalene i fjor, synes de på ny å ha tatt seg noe opp i vinterhalvåret 1987/88. Den underliggende tendensen synes dermed å ha vært at boliginvesteringene har holdt seg om lag uendret hele det siste 1 1/2 året.

Tallet på igangsatte boliger synes imidlertid å ha vist en svak underliggende vekst i perioden. Størrelsen på de igangsatte boligene er således redusert; regnet pr. bolig var det en nedgang i igangsatt areal på rundt 25 kvm fra utgangen av 1986 til begynnelsen av 1988.

Den forbigående avmatningen i boliginvesteringene i første halvdel av 1987 var trolig påvirket av at arbeidstidsforkortelsen fra 1.1.87 virket til å redusere kapasiteten i byggebransjen, der utnyttingsgraden i utgangspunktet var høy. Dessuten kan forløpet ha blitt påvirket av at Husbanken nesten ikke tildelte lån i 2. kvartal 1987. Igangsettingen av nye boliger gikk derfor ned både i 1. og 2. kvartal i fjor.

På samme tid økte tilgangen på byggeprosjekter godkjent av bygningsmyndighetene. Resultatet ble at beholdningen av godkjente, men ikke igangsatte boliger økte sterkt, fra vel 10 000 til vel 15 000 boliger. Dette nivået har holdt seg uendret det siste året, idet igangsettingen og tilgangen av nye godkjente bygg har vært omlag jevnstore. Den store beholdningen av godkjente, ikke igangsatte boliger har gått sammen med sterk økning i tallet på søknader for Husbank- og PSV-lån. For PSV-lånene har tildelingen

holdt tritt med søknadene, mens det samme ikke har vært tilfelle for Husbanklånene; fra 1. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988 kom det inn nær 15 000 flere søknader enn det var tildelinger.

Fram til 1. kvartal i år synes det altså ikke som om de siste årenes høye rentenivå, skatteomlegginger og sterke prisvekst på nye boliger har gitt så sterke negative impulser at boligbyggingen er blitt redusert. Dette må sees i sammenheng med at det også på brukmarkedet synes å ha vært en sterk etterspørselsvekst og høy prisstigning. For nye boliger har det imidlertid, som nevnt, vært en vridning mot mindre areal pr. bolig, dessuten synes en større andel av boligene nå å bli finansiert ved PSV-lån, mens Husbankens andel derimot ikke er vesentlig økt pga. stramme lånerammer. Til gjengjeld synes det som om en betydelig større andel av boligprosjektene nå er betinget av Husbankfinansiering for å bli satt i gang.

Det høye tallet på godkjente, ikke igangsatte boliger representerer en betydelig usikkerhet i vurderingen av den framtidige utviklingen i boliginvesteringene. I den grad den manglende igangsettingen skyldes mangel på ledig kapasitet i byggebransjen, kan boliginvesteringene ta seg opp etterhvert som lavere investeringsaktivitet i næringslivet vil frigjøre kapasitet. Og i den grad overflytningen fra det "uregulerte" boligfinansieringsmarkedet til Husbankfinansiering skyldes rentenivået, vil rentenedgang - som vi trolig bare har sett begynnelsen på de siste månedene - kunne føre til at en større andel av prosjektene blir finansiert på det uregulerte markedet, og på den måten føre til større igangsetting på litt lenger sikt. På den annen side vil kommende realinntektsnedgang for husholdningene og generell usikkerhet om framtidig økonomisk utvikling virke i retning av å redusere boligetterterspørselen. Disse faktorene vil imidlertid først påvirke boligbyggingen når etterspørselen blir så lav at finansierings- eller kapasitetsbegrensningene ikke lenger er effektive. Utviklingen vil altså avhenge av hvor dette balansepunktet ligger.

Det høye igangsettings- og investeringsnivået i 1. kvartal må sees i sammenheng med den uvanlig milde vinteren i år. De siste månedene har igangsettingstallene (sesongjustert) falt ned mot nivået fra i fjor sommer. Dette kan være en ettervirkning av de høye igangsettingstallene månedene før, men de kan også være et uttrykk for at et skift i etterspørselen nå har funnet sted, bl.a. på bakgrunn av inntektsreguleringsloven som ble vedtatt i mars. Tendensen til oppbremsing av prisveksten eller endog prisfall på deler av brukmarkedet trekker i denne retningen. Men som nevnt må etterspørselssvikten bli av en viss størrelse før den vil gi seg betydelige utslag i igangsettingstallene.

=====

UTENRIKSØKONOMI

=====

Oppgangen i den tradisjonelle vareeksporten fortsatte i 1. kvartal 1988. Veksten hos våre viktigste handelspartnere var i 1987 høyere enn tidligere anslått av bl.a. OECD, og børskrakket i oktober i fjor har ikke ført til stagnasjon i verdensøkonomien som fryktet. På den annen side har fallet i oljeprisen i den senere tid ført til reduserte inntekter fra oljeeksporten, og både den videre utviklingen i prisen på råolje og den økonomiske veksten hos våre viktigste handelspartnere framover vil ha stor betydning for norsk utenriksøkonomi. Importen av varer og tjenester endret seg lite i volum fra 4. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988, og utviklingen framover vil avhenge av et eventuelt oppsving i de importtunge anvendelseskomponentene innenlands. Importvarelagrene ble betydelig nedbygget gjennom 1987, og en etterspørselsvekst innenlands mot importerte varer kan forventes å slå relativt sterkt ut i økt import.

Både eksport- og importtallene for desember 1987 og januar 1988 ble kraftig påvirket av en omlegging av Utenrikshandelstatistikken ved årsskiftet. På grunnlag av oppgaver over skjemainngang mv. foretok en i Utenriksregnskapet en foreløpig nedjustering av

desembertallene og oppjustering av januar-tallene. Sett i sammenheng med den etterfølgende utviklingen kan det synes som om nedjusteringen av eksporten var noe for stor og nedjusteringen av importen noe for liten. Byrået vil vurdere disse justeringene på nytt, når en har et mer omfattende data-materiale å sammenligne med.

Driftsbalansen

Foreløpige beregninger viser et underskudd på driftsregnskapet overfor utlandet på 4,7 milliarder kroner for 1. kvartal 1988. Som følge av den planlagte revideringen av eksport- og importtallene som er omtalt ovenfor, kan underskuddet bli justert noe opp. Siden summen av verditallene for 4. kvartal 1987 og 1. kvartal 1988 ikke vil bli påvirket av en eventuell revisjon, har vi valgt å sammenligne summen av de to kvartalene med summen av de tilsvarende kvartalene ett år før ved kommentering av driftsbalansen overfor utlandet. Det samlede underskuddet på driftsbalansen for 4. kvartal 1987 og 1. kvartal 1988 var på 13,5 milliarder kroner, dette var 4,6 milliarder kroner mer enn for tilsvarende kvartaler ved årsskiftet 1986/1987.

Vare- og tjenestebalansen viste et underskudd på 5,1 milliarder kroner for 4. kvartal 1987 og 1. kvartal 1988. Dette var i alt 3,6 milliarder kroner mer enn tilsvarende kvartaler året før, og skyldtes i hovedsak en forverring av handelsbalansen for råolje og naturgass og en nedgang i eksporten av eldre skip. Underskuddet på rente- og stønadsbalansen var på 8,3 milliarder kroner for 4. kvartal 1987 og 1. kvartal 1988, dette var en økning på 1,0 milliarder kroner sammenlignet med de tilsvarende kvartaler ett år før.

Nettoeksporten av råolje og naturgass gikk ned med 2,2 milliarder kroner fra 4. kvartal 1986 og 1. kvartal 1987 til tilsvarende kvartaler ved årsskiftet 1987/1988. Nedgangen skyldtes i sin helhet en ugunstig prisutvikling.

Nettoeksporten av skip, oljeplattformer, moduler (nybygde og eldre) og direkte eksport/import ved oljevirkosomhet, gikk ned med 9,1 milliarder kroner fra 4. kvartal 1986 og 1. kvartal 1987 til de tilsvarende kvartaler ved årsskiftet 87/88. Nedgangen skyldtes i hovedsak en nedgang i eksportvolumet av eldre skip, men også prisutvik-

DRIFTSBALANSEN Millioner kroner.			Endring	Dekomponering	
	86.4 - 87.1	87.4 - 88.1		-----	
				Volum	Pris
Vare- og tjenestebalansen	-1 511	-5 123	-3 612	-2 166	-1 446
- skip, oljeplattformer og moduler ¹	5 786	-3 304	-9 090	-8 110	-980
- råolje og naturgass	28 072	25 836	-2 236	1 609	-3 845
- tradisjonelle varer	-34 861	-26 355	8 506	6 426	2 080
- tjenester	-510	-1 302	-792	-2 091	1 299
Rente og stønadsbalansen	-7 376	-8 334	-958		
Driftsbalansen	-8 887	-13 457	4 570		

¹ Inklusive direkte eksport og import ved oljevirkosomheten

lingen bidro negativt for nettoeksporten av denne varegruppen som følge av høyere prisvekst på importerte skip enn på salg av brukte skip til utlandet. Volumnedgangen gjenspeiler at utflaggingen av den norske handelsflåten, som har pågått de senere år, stanset opp i andre halvår 1987. Dette må ses i sammenheng med opprettelsen av Det norske internasjonale skipsregisteret (NIS) 1. juli 1987. Mot slutten av 1987 var det en betydelig innflagging av skip fra utlandet til NIS, men omfanget virker å ha stabilisert seg på et noe lavere nivå utover i 1988. En endring av NIS-regelverket kan imidlertid føre til ny innflaggingsbølge.

Handelsbalansen for tradisjonelle varer viste et underskudd på 26,4 milliarder kroner i 4. kvartal 1987 og 1. kvartal 1988, dette var 8,5 milliarder kroner mindre enn samme periode ett år før. Bedringen skyldtes en særlig gunstig volumutvikling, men også prisutviklingen bidro vesentlig.

Tjenestebalansen svekket seg med 0,8 milliarder kroner. Bak den svake nedgangen i verdi er det imidlertid en betydelig nedgang i volumet mens prisutviklingen var svært gunstig. Den svake volumutviklingen kan delvis forklares med nedgangen i eksporten av bruttofrakter som følge av nedgangen i den seilende norske handelsflåten. Utover i 1988 kan en forvente at det negative bidraget fra denne tjenestekomponenten vil opphøre som følge av at utflaggingen er stanset opp.

Samlet eksport

Verdien av total eksport økte med 1,0 prosent fra 1. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988. Som tidligere omtalt kan imidlertid eksporttallene bli korrigert slik at eksportverdien i 4. kvartal 1987 for varer ifølge handelsstatistikken blir oppjustert mens 1. kvartal 1988 blir tilsvarende nedjustert. Veksten fra 1. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988 vil derved bli noe svakere mens veksten fra 4. kvartal 1986 til 4. kvartal 1987 vil bli noe sterkere for disse varene. Korrigeringene vil i tilfelle også påvirke

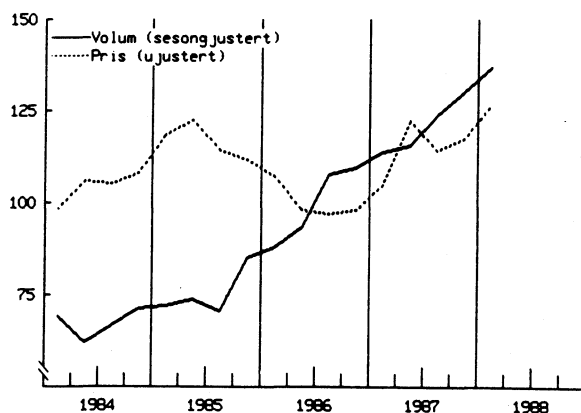
aggregater over varene og varenes volumutvikling. Ved å betrakte den sesongjusterte volumutviklingen omgår vi imidlertid langt på vei dette problemet. Den sesongjusterte serien viste fortsatt tegn til oppgang for eksport i alt i 1. kvartal 1988, noe som også bekreftes av den underliggende tendensen. Volumøkningen for eksport i alt skyldtes en betydelig økning i eksportvolumet for tradisjonelle varer. Prisutviklingen var svak gjennom 4. kvartal 1987 og 1. kvartal 1988. Dette skyldtes i hovedsak nedgangen i prisen på råolje over disse to kvartalene.

Tradisjonell vareeksport

Eksportverdien for tradisjonelle varer, som i hovedsak består av varer ifølge handelsstatistikken, økte med 23,2 prosent fra 1. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988. Verdiøkningen var et resultat av en økning i både volum og pris. Særlig volumøkningen var betydelig, og den sesongjusterte volumserien viste i 1. kvartal 1988 fortsatt tegn til oppgang for denne varegruppen. Prisveksten gjennom 1987 fortsatte også inn i 1. kvartal 1988.

Økningen i eksportverdien for primærnæringsvarer gjennom 1987 fortsatte i 1. kvartal 1988, og sammenlignet med samme kvartal i 1987 var eksportverdien 46,9 prosent høyere. Verdiøkningen skyldtes både en betydelig volum- og prisøkning. Den sesongjusterte

EKSPORT AV PRIMÆRNÆRINGSVARER
Indekser 1986=100.

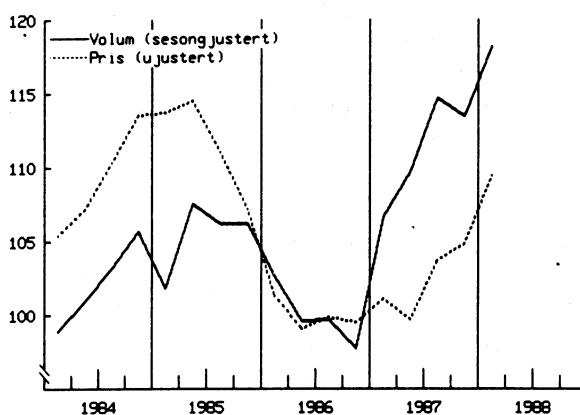

serien viste oppgang i eksportvolumet gjennom hele 1987 og 1. kvartal 1988. Denne varegruppen domineres av fisk hvor forhold på tilbudssiden som fangstmengder og kapasitet i oppdrettsnæringen er vesentlig for eksportutviklingen. Det har vært en betydelig prisøkning for denne varegruppen siden 3. kvartal 1987. Prisutviklingen framover er imidlertid usikker. I 2. kvartal 1988 har prisen på frossenfiskprodukter falt betydelig på spotmarkedet i USA. Prisetallet skyldes bl.a. kjennskap i markedet til betydelige lagre av frossenfisk fra bl.a. Canada og Danmark, og at den sterke etterspørselsveksten etter fiskeprodukter i USA har flatet ut. For norske eksportører vil det ha stor betydning om prisutviklingen på det europeiske markedet vil følge utviklingen i USA eller ikke.

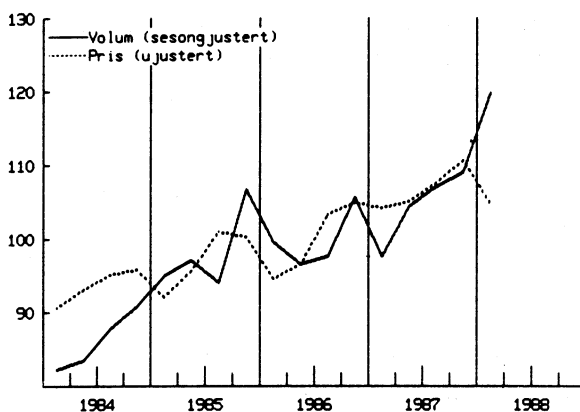
Økningen i eksportverdien for varer fra utekonkurrerende industri og bergverk gjennom hele 1987 fortsatte i 1. kvartal 1988. Økningen fra 1. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988 var på 20,3 prosent, og skyldtes både en gunstig volum- og prisutvikling. Volumøkningen var særlig sterk for raffinerte oljeprodukter og metaller, men også treforedlingsprodukter hadde en betydelig volumvekst. Prisutviklingen var spesielt gunstig for metaller, og skyldtes i hovedsak prisoppgangen på aluminium som fortsatt er betydelig. Også kjemiske råvarer har hatt en gunstig prisutvikling. Prisen på raffinerte oljeprodukter fulgte den svake prisutviklingen på råolje og falt gjennom 4. kvartal 1987 og 1. kvartal 1988. Prisutviklingen for treforedlingsprodukter var relativt svak i 1. kvartal 1988 sammenliknet med 4. kvartal året før.

Eksportverdien for varer fra hjemmekonkurrerende industri økte med 25,2 prosent fra 1. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988. Verdiøkningen skyldtes i hovedsak en sterk vekst i eksportvolumet, som etter en utflating i begynnelsen av 1986 på ny har vist en sterk vekst siste 1 1/2 år. Volumveksten har vært særlig sterk for verkstedprodukter og kjemiske og mineralske produkter. Volumutviklingen var på den annen side svak for tek-

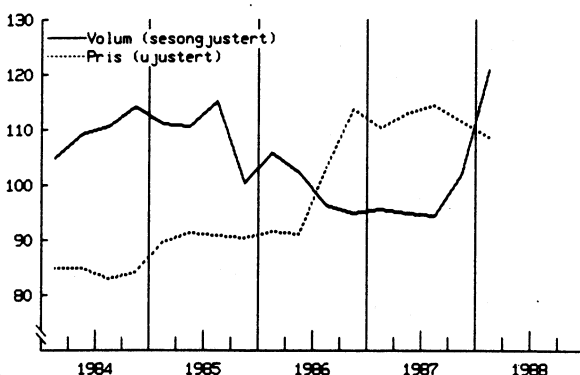
EKSPORT AV UTEKONKURRERENDE VARER
(utenom råolje og naturgass). Indekser 1986=100.

EKSPORT AV HJEMMEKONKURRERENDE VARER
(utenom skip, oljeplattformer og moduler (nybygde og eldre)). Indekser 1986=100.

EKSPORT AV SKJERMEDE VARER
Indekser 1986=100.

stil- og bekledningsvarer og for trevarer, møbler og innredninger. Den relativt gunstige prisutviklingen gjennom 1987 for varer fra hjemmekonkurrerende industri ble brutt av en nedgang i 1. kvartal 1988 som følge av en nedgang i prisnivået for kjemiske og mineralske produkter og andre verkstedprodukter.

Eksportverdien for varer fra skjermet industri økte med 25,5 prosent fra 1. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988. De skjermede varene domineres av nærings- og nytelsesmidler. Verdiøkningen skyldtes en sterk økning i eksportvolumet gjennom 4. kvartal 1987 og 1. kvartal 1988, mens eksportprisen viste en svak nedgang.

Eksport av skip og oljeplattformer

Nedgangen siden 3. kvartal 1987 i eksportverdien for skip, oljeplattformer og moduler (nybygde og eldre) og direkte eksport av varer ved oljevirkosomhet har fortsatt så

langt i 1988. Sammenlignet med 1. kvartal 1987 lå eksportverdien 79,5 prosent lavere i 1. kvartal 1988. Nedgangen skyldtes i sin helhet en nedgang i eksportvolumet som følge av at utflaggingen av den norske utenriksflåten er stanset opp. Prisutviklingen var relativt gunstig.

Eksport av råolje og naturgass

Eksportverdien for råolje og naturgass var 11,5 prosent lavere i 1. kvartal 1988 enn i samme kvartal 1987. Også sammenliknet med 4. kvartal 1987 var eksportverdien betydelig lavere. Den svake verdiutviklingen skyldtes en nedgang i prisen på både råolje og naturgass. En ny nedgang i råoljeprisen startet opp i 4. kvartal 1987 - etter en forutgående oppgang siden årsskiftet 86/87 - som følge av et samtidig fall i råoljeprisen i dollar og dollarkursen. Den sesongjusterte serien viste en klar nedgang i eksportvolumet fra 4. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988. Utviklingen framover vil bl.a. avhenge av omfang-

EKSPORT ETTER LEVERENDE SEKTOR

Millioner kroner. Prosentvis endring fra forrige kvartal

	Nivå 1987	Volum (sesongjustert)				Pris (ujustert)			
		87.2	87.3	87.4	88.1	87.2	87.3	87.4	88.1
Skip, oljeplattformer og moduler (nybygde og eldre) ¹	10 299	0,1	-82,1	-14,9	-4,6	1,1	0,3	-0,6	4,6
Råolje og naturgass	53 620	3,4	-4,9	11,7	-2,7	-4,5	4,4	-7,9	-7,5
Tradisjonelle varer	81 026	3,4	3,5	1,5	8,6	1,0	2,4	1,5	0,7
Primærnæringsvarer	3 867	1,7	8,1	6,5	6,7	17,4	-8,3	3,4	9,4
Utekonk. ind.varer	39 736	3,0	5,0	-1,2	4,8	-2,4	4,0	1,1	4,6
Hjemmekonk. ind.varer	26 985	6,8	2,7	1,9	10,8	1,2	2,3	3,2	-5,0
Skjermede ind.varer	10 205	-0,7	-0,4	7,7	18,7	2,6	1,3	-2,9	-2,7
Elektrisk kraft	233	-118,5	-27,1	51,5	-44,2	6,0	-22,8	1,7	4,5
Tjenester	54 787	0,2	0,0	-2,7	-2,0	-2,0	7,5	2,5	10,0
Eksport i alt	199 732	2,2	-4,9	2,0	1,6	-1,5	4,4	-2,5	0,2
- tendens ²		-1,2	-1,3	-0,8	1,2				

¹ Inklusive direkte eksport av varer ved oljevirkosomhet

² Sesongjustert og glattet

et av eventuelle selvpålagte produksjonsrestriksjoner.

Eksport av tjenester

Etter en nedgang i eksportverdien av tjenester gjennom alle kvartalene i 1987 sammenlignet med samme kvartal i 1986, økte eksportverdien med 10,9 prosent fra 1. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988. Økningen i eksportverdien skyldtes en økning i eksportprisen på 16,6 prosent, som i hovedsak skyldtes en betydelig økning i prisen på bruttofrakter ved skipsfart. Utviklingen i fraktratene er fortsatt god for visse typer frakter. Også prisutviklingen for utlendingers konsum i Norge og andre tjenester bidro til prisveksten for tjenesteeksporten. Den sesonjusterte serien viste nedgang i eksportvolumet av tjenester i både 4. kvartal 1987 og 1. kvartal 1988. Volumutviklingen var svak for de fleste tjeneste-komponentene. Bruttofrakter falt betydelig i

volum fra 4. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988. Også utlendingers konsum i Norge har hatt en svak volumutvikling over årsskiftet 1987/1988.

Samlet import

Import i alt økte med 3,7 prosent i verdi fra 1. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988. Som følge av en eventuell revidert justering av importverdien for varer ifølge handelsstatistikken, kan importverdien bli justert ned i 4. kvartal 1987 og tilsvarende opp i 1. kvartal 1988. Veksten fra 1. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988 kan i så fall bli noe sterkere for disse varene, mens veksten fra 4. kvartal 1986 til 4. kvartal 1987 kan bli noe svakere. Korreksjonen kan også påvirke volumutviklingen.

Importvolumet økte, i følge de foreløpige tallene, med 0,9 prosent fra 1. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988. Den underliggende

IMPORT ETTER LEVERENDE SEKTOR									
Millioner kroner. Prosentvis endring fra forrige kvartal									
	Nivå 1987	Volum (sesongjustert)				Pris (ujustert)			
		87.2	87.3	87.4	88.1	87.2	87.3	87.4	88.1
Skip, oljeplattformer og moduler (nybygde og eldre) ¹	7 921	17,9	13,6	46,2	-42,5	2,0	6,5	6,3	4,7
Råolje og naturgass	2 490	11,9	38,6	26,2	-98,1	3,0	2,5	-8,2	-30,7
Tradisjonelle varer	141 169	-0,8	2,6	-0,8	-1,6	0,5	-2,7	0,7	2,2
Primærnæringsvarer	5 592	-2,1	5,1	3,8	-5,0	-7,7	-0,9	-4,1	5,4
Utekonk. ind.varer	23 601	1,3	0,8	-2,0	-3,0	-0,1	-2,5	3,3	6,8
Hjemmekonk. ind.varer	96 546	-0,7	4,3	-0,9	-2,4	1,2	-2,8	0,2	-0,1
Skjermede ind.varer	7 253	-0,4	-0,5	0,5	-4,7	0,1	4,5	1,3	4,0
Transportmidler	8 006	-5,5	-8,1	0,9	1,8	0,1	-1,1	2,0	9,8
Elektrisk kraft	172	7,6	39,7	-45,8	17,2	-29,8	-29,1	0,7	55,8
Tjenester	60 214	3,1	0,5	0,2	-3,0	-0,3	3,3	2,5	2,7
Import i alt	211 794	1,1	2,6	1,3	-4,1	0,4	-0,3	0,8	1,9
- tendens ²		-1,4	0,0	-0,0	-1,3				

¹ Inklusive direkte import av varer ved oljevirkosomhet
² Sesongjustert og glattet

tendensen var imidlertid svakt fallende i denne perioden, bl.a. fordi den sesongjusterte serien viste en klar nedgang fra 1. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988, noe som støttes av den underliggende tendensen.

Prisen økte gjennom både 4. kvartal 1987 og 1. kvartal 1988. Oppgangen i importvolumet må ses i sammenheng med en utflating i nedgangen og ny oppgang for enkelte av etterspørselskomponentene innenlands. En annen årsak kan være import av råvarer til vareinnsats i der utekonkurrerende industrien som har hatt en betydelig produksjonsvekst gjennom 1987 og inn i 1988. Etterslepet i importveksten av råvarer kan forklares med en betydelig nedbygging av importlagre for disse varene gjennom hele 1987.

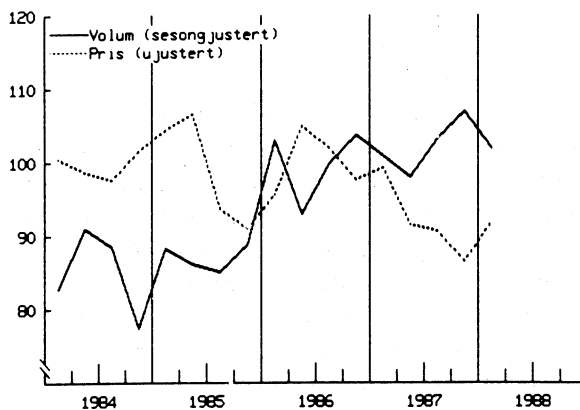
Tradisjonell vareimport

Verdien av den tradisjonelle vareimporten var omtrent uendret fra 1. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988. Prisen økte med 0,6 prosent mens det var en nedgang i volumet på 0,5 prosent.

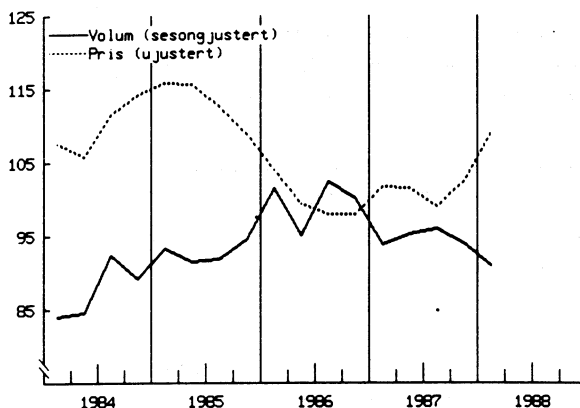
Importverdien for primærnæringsvarer gikk ned med 5,1 prosent fra 1. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988 som følge av en nedgang i prisen på 7,3 prosent. Prisen var i nedgang gjennom hele 1987, delvis pga. overskuddstilbud på verdensmarkedet for visse råvarer som bl.a. kaffe. Prisen økte imidlertid fra 4. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988. Den sesongjusterte serien viste nedgang i importvolumet for denne varegruppen fra 4. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988.

Importverdien for utekonkurrerende industri-varer økte med 4,1 prosent fra 1. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988. Verdiøkningen skyldtes en prisstigning på 7,3 prosent, mens importvolumet falt med 3,0 prosent. Nedgangen i volumet skyldtes en nedgang for kjemiske råvarer og raffinerte oljeprodukter. Importvolumet økte for treforedlingsprodukter, men også for metaller var det en svak oppgang. Den sesongjusterte serien viste nedgang i importvolumet fra kvartalet

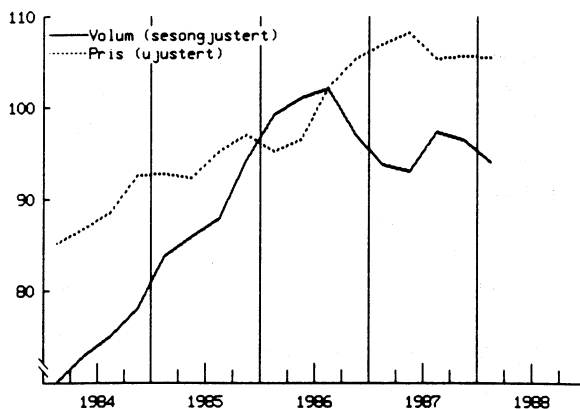
IMPORT AV PRIMÆRNÆRINGSVARER
Indekser 1986=100.

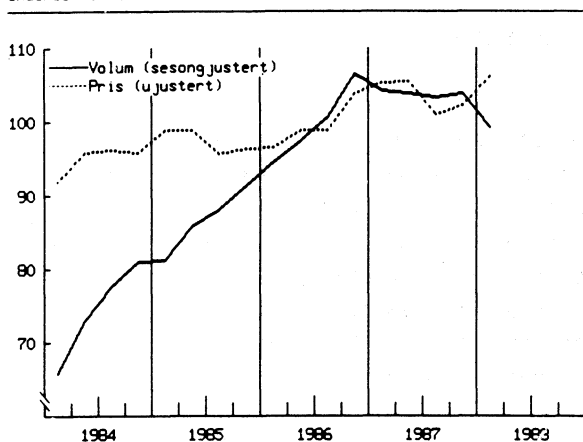
IMPORT AV UTEKONKURRERENDE VARER
(utenom råolje). Indekser 1986=100.

IMPORT AV HJEMMEKONKURRERENDE VARER
(utenom skip, oljeplattformer og moduler (nybygde og eldre)).
Indekser 1986=100.

IMPORT AV SKJERMEDE VARER
Indekser 1986=100.

før i både 4. kvartal 1987 og 1. kvartal 1988. Prisen på kjemiske råvarer og metaller økte betydelig, mens prisene for treforedlingsprodukter viste en moderat økning. Prisen på raffinerte oljeprodukter fulgte utviklingen i råoljeprisen, og prisen falt med 17,4 prosent i 1. kvartal 1988 sammenlignet med tilsvarende kvartal året før.

Importverdien av hjemmekonkurrerende industrivarer falt med 1,1 prosent fra 1. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988. Nedgangen skyldtes et fall i prisene på 1,4 prosent, mens volumet økte svakt med 0,3 prosent. Det var en økning i importvolumet for tekstil- og beklæringsvarer og andre verkstedprodukter som dominerte en nedgang for trevarer og mineralske produkter. Prisen falt for tekstil- og beklæringsvarer og andre verkstedprodukter, mens den økte for trevarer og kjemiske og mineralske produkter. Den sesongjusterte serien viste nedgang i importvolumet i både 4. kvartal 1987 og 1. kvartal 1988, men den underliggende tendensen synes å ha vært nesten flat hele det siste 1 1/2 året.

Importverdien for skjermede industrivarer falt med 3,8 prosent fra 1. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988. Nedgangen gjenspeiler en nedgang i importvolumet for både nærings- og

nyttelsesmidler og grafiske produkter. En prisøkning på nærings- og nyttelsesmidler dominerte over et prisfall på grafiske produkter slik at for varegruppen samlet økte prisen med 0,9 prosent fra 1. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988. Den sesongjusterte serien viste nedgang i importvolumet fra 4. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988

Import av transportmidler uten tilsvarende norsk produksjon

Etter en betydelig nedgang gjennom hele 1987 tok importverdien seg kraftig opp i 1. kvartal i år for varegruppen transportmidler uten tilsvarende norsk produksjon. Importverdien økte med 9,2 prosent fra 1. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988. Verdiøkningen gjenspeiler en økning i prisene på 9,9 prosent, mens importvolumet falt med 0,7 prosent. Den sesongjusterte serien viste en klar oppgang i importvolumet fra 4. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988.

Import av tjenester

Importen av tjenester økte i verdi fra 1. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988 med 7,8 prosent. Verdiøkningen skyldtes i hovedsak en økning i prisen på 7,4 prosent. Importvolumet økte svakt med 0,3 prosent. Brutto utgifter ved skipsfart gikk opp med 0,2 prosent fra 1. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988 målt i verdi. Oppgangen gjenspeiler en økning i prisen på 10,5 prosent som dominerte en nedgang i importvolumet på 9,3 prosent. Den svake volumutviklingen for denne tjenestekomponenten kan forklares med nedgangen i den norske handelsflåten gjennom 1987. Nordmenns konsum i utlandet økte med 14,6 prosent i verdi fra 1. kvartal 1987 til 1. kvartal 1988. Volumet økte med på 10,8 prosent, mens prisen steg med 3,4 prosent. Den sesongjusterte serien viste nedgang i importvolumet i 1. kvartal 1988. Den gunstige prisutviklingen på tjenester gjennom andre halvår 1987 fortsatte inn i 1988.

UTSIKTENE FOR OLJEVIRKSOMHETEN

 =====
 OLJE- OG GASSUTVINNING
 =====

Norsk olje- og gassproduksjon var 29,6 mill. tonn oljeekvivalenter (toe) de 4 første månedene i 1988, en økning på 8,4 prosent fra sammen periode i 1987. Oljeproduksjonen økte med nesten 13 prosent og gassproduksjonen med knapt 2 prosent. Utviklingen i oljeproduksjonen framover vil i første rekke domineres av produksjonen fra Gullfaks- og Osebergfeltene, mens fallet i produksjonen fra Friggfeltet vil dominere utviklingen i gassproduksjonen.

Norsk oljeproduksjon er for tiden redusert med 7,5 prosent i forhold til produksjonskapasiteten, men produksjonsreguleringen gjelder for hele første halvår under ett. Det er grunn til å tro at oljeselskapene har produsert for fullt i begynnelsen av reguleringsperioden, og heller reduserer produksjonen desto mer mot slutten av perioden. Oljeproduksjonen var f. eks. over 8 prosent høyere i 1. kvartal 1988 enn i 4. kvartal 1987 (som var én reguleringsperiode).

Veksten i oljeproduksjonen på Statfjordfeltet har stoppet opp, og de 4 første måneder i 1988 var produksjonen uendret fra samme periode i 1987. Produksjonen fra feltets 3 plattformer sto for 55 prosent av norsk oljeproduksjon i årets 4 første måneder.

Oljeproduksjonen på Ekofiskfeltet økte med 9,5 prosent i årets 4 første måneder i forhold til 4 første måneder i 1987. Det er første gang på lang tid at feltets produksjon har vist vekst. Årsaken er i først og fremst flere produksjonsbrønner og bedre reservoarkunnskap, og i noen grad vanninjeksjonsprogrammet som er satt i gang. Det siste vil også gi seg utslag i en langsommere reduksjon i produksjonen i resten av feltets levetid.

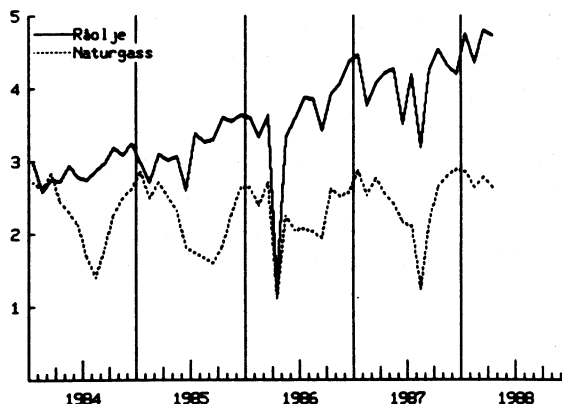
Oljeproduksjonen på Gullfaksfeltet vokser sterkt, og produksjonskapasitet fra A- og B-plattformene er nå om lag 175 000 fat pr. dag. Det er imidlertid vedtatt at produksjonsbegrensningene på Statfjord- og Gullfaksfeltene samlet skal tas ut på Gullfaksfeltet, noe som betyr at feltets produksjon må begrenses med om lag 60 000 fat pr. dag.

Oljeproduksjonen på Osebergfeltet fra produksjonsskipet Petrojarl stoppet i mai, etter å ha pågått i 18 måneder. Produksjonen fra de faste plattformene skal i følge planene ta til 1. april 1989, men utbyggingen ligger så godt an at det er overveiende sannsynlig at produksjonen starter allerede mot slutten av 1988. Det er allerede boret en rekke produksjonsbrønner, og produksjonen vil ventelig bygges raskt opp mot kapasiteten allerede i 1989.

Ulafeltet nådde sin planlagte toppproduksjon tidlig i 1987, få måneder etter produksjonsstart. Senere har det vist seg at oljereservene på Ulafeltet er større enn antatt, og platåproduksjonen er økt fra 74 000 fat pr. dag til 94 000 fat pr. dag.

Gassproduksjonen på Ekofiskfeltet økte med 8,5 prosent første 4 måneder i år sammen-

OLJE- OG GASSPRODUKSJON
 Røolje (mill. tonn) og naturgass (milliarder S m³ (kubikkmeter)).
 Ujusterte tall

liknet med samme periode i 1987. Hovedårsaken til dette er at man nå har sluttet med å pumpe store mengder gass tilbake i reservoaret for å motvirke innsynkningen av havbunnen under plattformene.

Gassproduksjonen fra Friggfeltet gikk ned med 7 prosent i årets 4 første måneder sammenliknet med samme periode i fjor. Friggfeltets produksjon var opprinnelig tiltenkt å holde platåproduksjonen til begynnelsen av 1990-tallet, men undersøkelser har vist at feltets ressurser er mindre enn hva man først antok. Det regnes nå med at hovedreservoaret på Friggfeltet vil være tomt ved begynnelsen av 1990-årene.

Feltene Øst-Frigg og Tommeliten vil bli satt i produksjon i andre halvår 1988. Det dreier seg om to mindre gassfelt.

På grunn av produksjonsreguleringene er det vanskelig å anslå produksjonen framover. Det er vedtatt å forlenge de norske produksjonsreguleringene også for andre halvår av 1988. Det er som tidligere nevnt også uklart hvordan man skal tolke produksjonstallene for årets 4 første måneder. Med begrensningene på 7,5 prosent i oljeproduksjonen vil norsk oljeproduksjon vokse om lag 8 prosent fra 1987 til 1988. Gassproduksjonen kan gå ned med et par prosent i år. Samlet vil da norsk olje- og gassproduksjon øke men knapt 5 prosent.

I 1989 vil ventelig oljeproduksjonen øke med rundt 15 prosent, mens gassproduksjonen kan bli redusert med 10 prosent. I så fall vil norsk olje- og gassproduksjon kunne bli opp mot 88 milli. toe, en økning på 7 prosent i forhold til anslaget for 1988.

Investeringer i oljeutvinning og rørtransport

I Statistisk Sentralbyrås investeringsundersøkelse fra 1. kvartal 1988 er påløpte investeringskostnader til utvinning og rørtransport av råolje og naturgass anslått til 33,3 milliarder kroner i 1988. Anslaget ligger 6,5 prosent under anslaget for 1987 i

Utførte og antatte påløpte investeringskostnader i oljeutvinning og rørtransport. Milliarder kroner, løpende priser.

	1986	1987 ¹	1988 ¹
Utvinning av råolje			
og naturgass	32,7	34,9	32,8
Leting	6,7	5,0	4,6
Feltutbygging	21,8	21,0	23,0
Varer	12,3	10,4	10,5
Tjenester	8,2	9,4	10,1
Produksjons-			
boring	1,3	1,3	2,4
Felt i drift	2,3	5,7	3,2
Varer	0,5	1,2	0,7
Tjenester	0,7	3,5	0,7
Produksjons-			
boring	1,1	1,1	1,7
Landvirksomhet ²	1,8	3,2	2,0
Rørtransport	0,5	0,7	0,5
I alt	33,2	35,6	33,3

¹ Anslag ifølge Byråets investeringsstatistikk innhentet 1. kvartal 1988.

² Omfatter kontorbygg, baser og terminalanlegg på land.

verdi. Det er særlig påløpte investeringskostnader til felt i drift og landvirksomheten som har blitt redusert fra 1987 til 1988, mens kostnadene til nye feltutbygginger stadig øker.

Påløpte letekostnader er anslått til 4,6 milliarder kroner i 1988. Dette er en nedgang på 8 prosent i verdi fra 1987. En del volumindikatorer for leteaktiviteten på norsk sokkel de 5 første månedene av 1988 viser imidlertid et noe mer differensiert bilde av utviklingen. Antall påbegynte letehull gikk ned fra 15 de 5 første månedene i 1987 til 9 letehull samme periode i år. Det er særlig antallet avgrensningshull som har blitt redusert, mens nedgangen i undersøkelseshull er mye mindre. Antall boremeter som er en annen indikator for leteaktiviteten har derimot økt med 4,5 prosent fra de 5 første månedene i 1987 til samme periode i

1988. Antall borefartøydøgn som kanskje er den beste indikatoren på leteaktiviteten har økt med 30 prosent hittil i 1988 i forhold til 5 første måneder av 1987. Leteaktivitetene videre i 1988 vil avhenge av hvor fort boring på nye lisenser i 12. runde begynner. Midt i juni ble det tildelt 11 utvinningstillatelser for tilsammen 16 blokker eller deler av blokker, hovedsakelig sør i Nordsjøen.

Påløpte investeringskostnader til feltutbygging er anslått til 23 milliarder kroner i 1988, en verdiøkning på nesten 10 prosent fra 1987. Følgende prosjekter ble i første kvartal regnet som feltutbygging: Ekofisk vanninjeksjon og betongkappe, Gullfaks B og C, Oseberg A, B og C, Øst Frigg, Tommeliten, Troll-Oseberg gassinjeksjon, Troll Øst, Sleipner Øst, Veslefrikk og Gyda.

De feltutbyggingsprosjektene som veier tyngst i 1987/88 er Gullfaks og Oseberg. På Gullfaks er to av plattformene plassert på feltet og satt i produksjon, mens man holder på med ståldekket og støping av betongunderstellet for Gullfaks C. Produksjonsstart for Gullfaks C er satt til 1990. Oseberg A og B plattformene, som utgjør første fase i utbyggingen av Osebergfeltet, er nå plassert på feltet, og man regner med at feltet vil bli satt i produksjon sent i 1988.

Påløpte investeringskostnader til felt i drift er anslått til 3,2 milliarder kroner i 1988. Dette er klart under nivået i 1987 på hele 5,7 milliarder kroner, som var sterkt påvirket av oppjekkingen av plattformene på Ekofiskfeltet. Også i år vil det påløpe store investeringskostnader på Ekofiskfeltet ved at det skal bygges en betongkappe rundt lagringstanken for råolje. Dette regnes imidlertid som et rent utbyggingsprosjekt.

Investeringer i felt i drift er ombygginger som gir en verdiøkning av produksjonsutstyret, forbedringer av prosessen eller utvidelse av kapasiteten, også produksjons- og vanninjeksjonsboring. Påløpte investeringskostnader til felt i drift har vanligvis ligget på om lag 2 milliarder kroner, og har

hovedsaklig bestått av produksjonsboring. Etterhvert som stadig flere felt settes i drift kan dette tallet øke.

Anslag for påløpte investeringskostnader til feltutbygging og felt i drift har i 1987 og 1988 samlet ligget på henholdsvis 26,7 og 26,2 milliarder kroner. Dette er i overkant av det taket på 25 milliarder kroner for feltinvesteringer som myndighetene har satt som mål. For et par år siden ble 1987 og 1988 sett på som svært vanskelige år for verkstedindustrien hvor en ventet lav investeringssetterspørsel fra oljesektoren.

I vår har Stortinget vedtatt å bygge ut Snorrefeltet, og Olje- og energidepartementet går inn for tidligproduksjon på Heidrunfeltet samtidig som utbygging av Draugenfeltet skal vedtas senere i år. Videre foregår det fortløpende en vurdering av mindre "fase-2 utbygginger" og satelittfelt som er aktuelle for utbygging. Dette er ofte såkalte tidsmarginale felt hvor lønnsomheten er avhengig av at de bygges ut når utstyr på hovedfeltet kan utnyttes. Hodfeltet, et lite oljefelt i Ekofiskområdet, er av denne typen og vil bli godkjent i nær framtid. Dette vil føre til at den høye investeringssetterspørselen fra oljesektoren vil vedvare og at det vil øke mulighetene for et ytterligere oppsving i investeringssetterspørselen når også investeringene på Troll/Sleipner kommer med full tyngde fra om lag 1990.

Oljemarkedet

Spotprisen på Brent Blend ligger for tiden rett over 16 US\$/fat. I hele år har oljemarkedet vært svakt, men relativt stabilt. Spotprisen har for det meste ligget mellom 16 og 18 US\$/fat, men i en periode i mars gikk den helt ned mot 14 dollar.

Årsaken til at oljeprisen ligger såpass langt under OPECs mål på 18 dollar er at verdens oljeproduksjon er noe for høy i forhold til etterspørselen etter oljeprodukter. Samlet klarer OPECs medlemsland ikke å overholde sine produksjonskvoter, men det meste av overproduksjonen kommer fra

få land.

I sin siste markedsrapport anslår IEA at oljeforbruket i OECD-området vil vokse med 2 prosent i år, noe som er klart over tidligere anslag. IEA anslår at oljeforbruket i verden utenfor sentralplanlagte økonomier vil øke med 1 mill. fat/dag fra 1987 til 1988. En slik vekst i oljeforbruket vil gi OPEC rom for å øke produksjonskvotene noe, men det er fortsatt en betydelig ledig kapasitet i organisasjonen. Det er også uklart hvor mye av etterspørselsøkningen på 1 mill. fat/dag som vil rette seg mot OPEC; IEA antar at oljeproduksjonen utenfor OPEC vil øke med 0,5 mill. fat/dag.

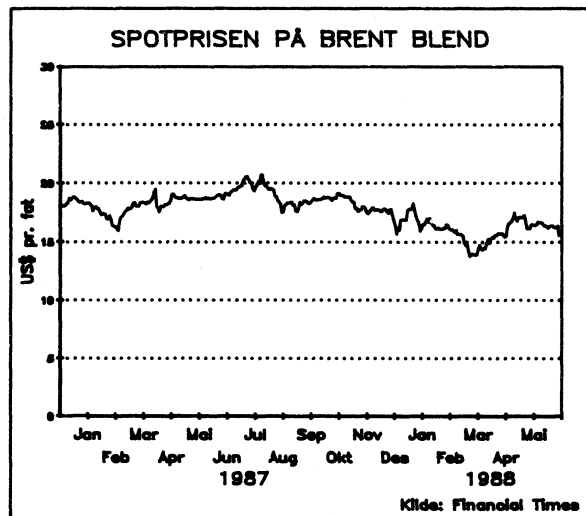
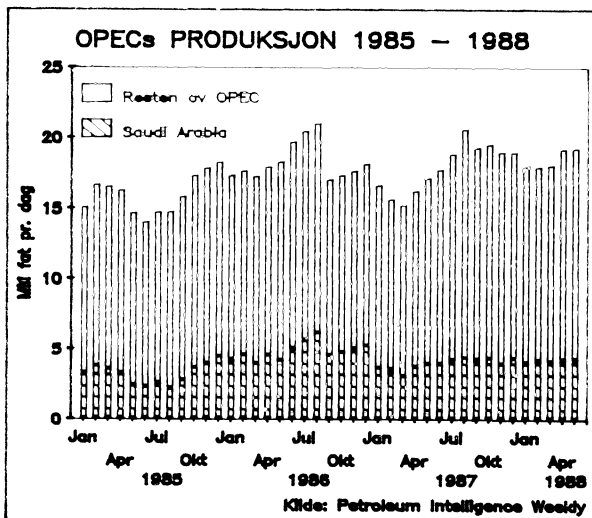
Foran et ekstraordinært møte i OPEC i april møttes en rekke oljeprodusenter utenfor OPEC for å drøfte forholdet til og samarbeid med OPEC. Seks land tilbød seg å redusere sin oljeproduksjon med 5 prosent (knapt 200 000 fat/dag) dersom også OPEC ville redusere sin produksjon med 5 prosent. Et slik tiltak klarte ikke OPEC å enes om, slik at dette ikke kom i stand. Norge, som ikke var med blant de seks landene, har fortsatt med sin reduksjon på 7,5 prosent.

Heller ikke på sitt ordinære ministermøte i juni klarte organisasjonen å fatte vedtak om reduksjoner som kunne få i gang et samarbeid med produsenter utenfor OPEC, men nøyde seg

med å forlenge avtaler om priser og produksjon fra første halvår inn i andre halvår. Markedet hadde heller ikke forutsatt noe annet, slik at reaksjonen i spotmarkedet på mangelen på nye vedtak var relativt beskjeden.

OPECs manglende evne til å komme til enighet om felles tiltak blir stadig større. Den svingprodusent-rolle som de oljerike Gulfstatene påtok seg fram til oljeprisfallet i 1986 er det helt slutt på. Nå produser landene sine kvoter fullt ut, tilsynelatende uten hensyn til virkningene på oljemarkedet. Det virker også som Gulfstatene med Saudi Arabia og Kuwait i spissen anser en oljepris omkring 16 US\$/fat for mer fordelaktig enn en pris omkring 18 US\$/fat. Dette kan være fornuftig i et langsiktig perspektiv for disse landene med enorme oljereserver, små befolkninger og relativt rikelige valuta-reserver. Ønsket om ikke å gi Iran større oljeinntekter for å føre krigen mot Irak kan nok også veie tungt.

Utsiktene for oljemarkedet framover er som vanlig usikre. Etter OPEC-møtet i juni med bare en forlengelse av avtalen fra første halvår er det små utsikter til noen vesentlig økning i oljeprisen resten av året. Oljelagrene er allerede relativt høye, og det kan føre til at den sesongmessige veksten i etterspørselen for lageroppbygging

utover høsten vil bli mindre enn vanlig. Det er derfor en klar mulighet for at oljeprisen kan begynne å falle på grunn av de høye lagrene og den vedvarende overproduksjonen,

men i en situasjon med et dramatisk prisfall kan nok OPECs medlemmer igjen endre organisasjonens samhold og besluttsomhet.

ØKONOMISK-POLITISK KALENDER JANUAR-MAI 1988

=====

JANUAR

=====

1. Hjelpepleierne blir medlem av Yrkesorganisasjonenes studieforbund.

8. 150 medlemmer av Norsk Undervisningsforbund (NUFO) i Akershus går ut i streik for lønnsøkning, feriegodtgjørelse og arbeidstidsreduksjoner.

14. 3700 lærere i grunn- og videregående skole i Oslo går ut i streik for lønnsøkning, feriegodtgjørelse og arbeidstidsreduksjoner. De streikende er medlemmer i NUFO og Oslo lærerlag. Streiken avsluttes 5/2 (Oslo lærerlag) og 8/2 (NUFO). Grupper av lærere andre steder i landet har også streiket i perioden, og blant annet i Stavanger forsetter en punktstreik inn i uke 6 og 7.

15. Staten legger fram sitt tilbud til offentlig ansatte om lønnstillegg pr. 1. januar 1988. Tilbudet innebærer et kronetillegg på 2 500 pr år på samtlige lønnstrinn på A-tabellen.

16. Reidar Webster overtar som ny riksmeglingsmann.

20. Leif T. Løddesøl går av som toppsjef i DNC og får følge av bankens styre 17. februar, etter at DNC hadde et nettotap på 1,5 milliarder i 1987.

22. Høyres landsmøte velger Jan P. Syse til ny formann.

29. Det svenske selskapet Procordia, som er 80 prosent statlig eiet, kjøper aksjepost i Nora industrier og blir dermed den største enkeltaksjonær med 10 prosent av aksjene.

29. LO og NAF blir enige om en lønnsavtale hvor alle får et tillegg på 1 krone

timen, en pensjonsordning der arbeidsgiveren skal betale 2/3, samt ytterligere tillegg for spesielle grupper. Avtalen har en total kostnadsramme på 5 prosent og forbyr lokale forhandlinger.

=====

FEBRUAR

=====

1. Foretaksregisteret i Brønnøysund åpnes. Registeret avløser de 97 gamle handelsregistrene.

16. Norsk sykepleierforbund streiker fra den 16/2 til 23/2 mot tilbudet på 2 500 kr på alle lønnstrinn. Det ble ingen resultater av streiken.

=====

MARS

=====

1. Bugge eiendoms sin avtale med kreditorene er klar. Avtalen innebærer at britiske Mountleigh overtar 62 prosent av aksjekapitalen, de usikrede kreditorene 33 prosent og de opprinnelige aksjonærene 5 prosent. Bugge eiendoms fikk økonomiske vansker pga børskrakket.

11. Loven om innteksregulering blir vedtatt. LO/NAF oppgjøret er mal for resten av innteksoppgjørene. Blant regjeringens bidrag til oppgjøret er utvidet pensjon for yrkesaktive fra 65 år. Husbankens topprente settes ned til 11 prosent. SMS-ordningen foreslås øket for ungdom som sparer til bolig. De nye satsene er: 8 000 i skatteklasse en, 16 000 i skatteklasse to og et skattefradrag på 30 prosent.

24. Staten, DNC og Tinfoss jernverk inngår avtale om fortsatt drift i ilmenittsmelteverket i Tyssedal. Tinfoss jernverk overtar DNN i Tyssedal vederlagsfritt

og DNC skal kunne selge DNNs egenkraft til markedspris dersom det ikke blir drift i Tyssedal. DNC går inn med risikokapital på 75 millioner kroner uten å kreve eierandeler.

24. Et offentlig utvalg legger fram forslag til ny lov for offentlig statistikk og Statistisk Sentralbyrå.

=====

APRIL

=====

15. Statens lønnsutvalg vedtar kjennelse i lønnsoppgjøret for lærere i NUFO og Norsk lærerlag. De generelle rammer fra lønnsreguleringsloven settes til side, og alt undervisningspersonell gis ett lønnstrins opprykk. Lektorer med mellom 16 og 26 års ansennitet stiger to lønnstrinn. Tilleggene kommer på toppen av tillegget på 2500 kroner til alle statsansatte, jfr. 8/1 og 14/1.

15. Regjeringen går i en tilleggs melding om hovedflyplass for Oslo-området fortsatt inn for Gardemoen.

22. Regjeringen gir i statsråd NSB anledning til å legg om rutetilbudet. Det vil bety at Hardangerbanen, Flekkefjordbanen og Kragerøbanen legges ned og at Valdresbanen fra Eina til Fagernes og Numedalsbanen innstilles for persontrafikk.

29. DNC beslutter å skille ut bankens fondsavdeling til eget selskap fra 1/1 1989 etter forslag fra Finansdepartementet.

=====

MAI

=====

4. Norsk Hydros styre beslutter å gjennomføre en aksjekapitalutvidelse på 2,6 milliarder, som er Norges historiens største.

6. Regjeringen legger fram Revidert nasjonalbudsjett for 1988. Norsk økonomi er i bedring og utvikler seg i hovedsak som antatt i nasjonalbudsjettet (jfr. 6/10-87) og salderingsproposisjonen (jfr. 17/12-87). Det økonomiske opplegget beskrevet i disse dokumentene blir derfor videreført uten store endringer. Både offentlig og privat forbruk ventes å gå ned i 1988. Arbeidsløsheten vil trolig øke gjennom 1988 og inn i neste år. En regner med 24 mrd. underskudd på driftsbalansen i år, ned fra 32 mrd. i fjor.

6. Regjeringen legger fram proposisjonene til Stortinget om Norsk jernverk, Norsk koksverk og Rana. Samtidig med forslagene for jernverket og koksverket legger Regjeringen fram en rekke tiltak som skal føre til nye arbeidsplasser i Ranasamfunnet.

7. LOs nye fellesforbund fra Jern og metall, Bygning, Bekledning, Papir og Skog og Land blir formelt konstituert på samlingskonferansen.

10. Norges Bank setter ned sin utlånsrente, den såkalte dagslånsrenten til bankene, fra 13,8 til 13,3 prosent.

27. Stortinget vedtar utbygging av Snorrefeltet. Saga petroleum får oppdraget.

KONJUNKURTENDENSENE I UTLANDET

SAMMENDRAG

I USA var veksten i etterspørsel og produksjon forholdsvis sterk utover vinteren og våren, trolig noe sterkere enn den underliggende konjunkturtendensen skulle tilsi; oppgangen i USA hittil i år må bl.a. ses på bakgrunn av etterspørselssvikten i 4. kvartal i fjor som følge av børskrakket i oktober. Både investeringene i maskiner og utstyr og det private konsumet viste nedgang etter børskrakket, men betydelig oppgang i 1. kvartal. Særlig gikk investeringene sterkt opp i 1. kvartal. Trolig ble en rekke planlagte investeringsprosjekter utsatt etter børskrakket, men tatt opp igjen i 1. kvartal, da konjunkturoptimismen hadde blitt sterkere igjen. Noe lignende kan ha vært tilfelle for det private konsumet; forbrukerne kan ha utsatt en del av sine kjøp fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år.

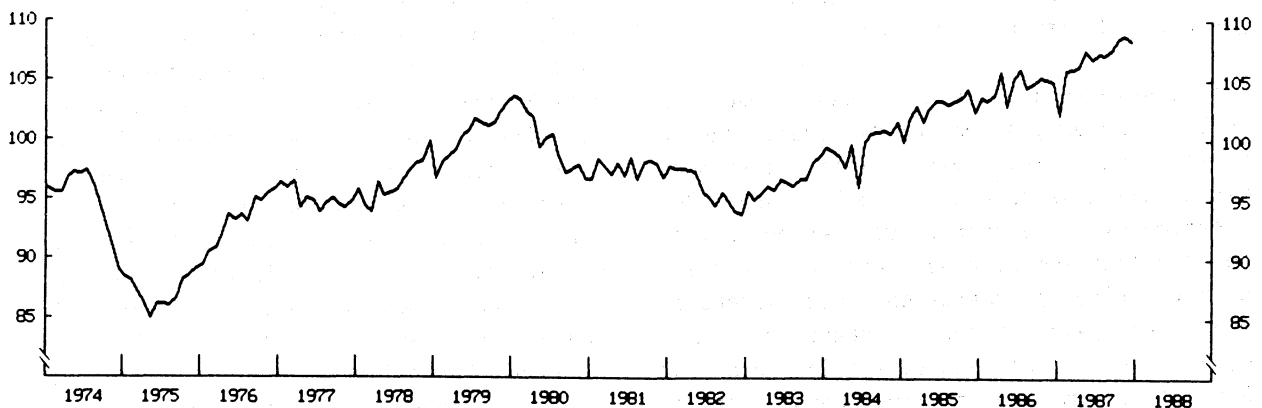
Det er likevel neppe tvil om at den underliggende konjunkturtendensen fortsatt peker klart oppover i USA, men bl.a. høy kapasitetsutnyttning har ført til en viss tendens

til øking i prisstigningstakten. Nedgangen i dollarkursen de siste årene fram til i fjor høst har også ført til økte markedsandeler både for amerikansk eksport og hjemmemarkedsproduksjon, og utenriksøkonomien er den mest dynamiske vekstfaktoren i amerikansk økonomi.

Både OECD og amerikanske kilder har oppjustert sine prognoser for produksjonsveksten i USA for 1988 og 1989. OECD venter nå en volumvekst i bruttonasjonalproduktet på henholdsvis 2 3/4 prosent og 2 1/2 prosent i de to årene, mot henholdsvis 2 1/2 prosent og 1 3/4 prosent etter desemberprognosene. Det er i første rekke investerings- etterspørselen som nå ventes å øke sterkere enn før, noe som i stor grad henger sammen med den sterke ekspansjonen i de eksportorienterte delene av industrien.

OECD venter en viss reduksjon i utenriksunderskuddet i løpet av prognoseperioden, men antar at det fortsatt vil holde seg høyt. Det samme gjelder budsjettunderskuddet. OECDs prognoser bygger på forutsetningen om at en vesentlig forsterking av prisstigningen ikke vil finne sted, og at

INDUSTRIPRODUKSJONEN I VEST-EUROPA. 1)
Sesongjustert. 1980=100.

1) Kilde: OECD.

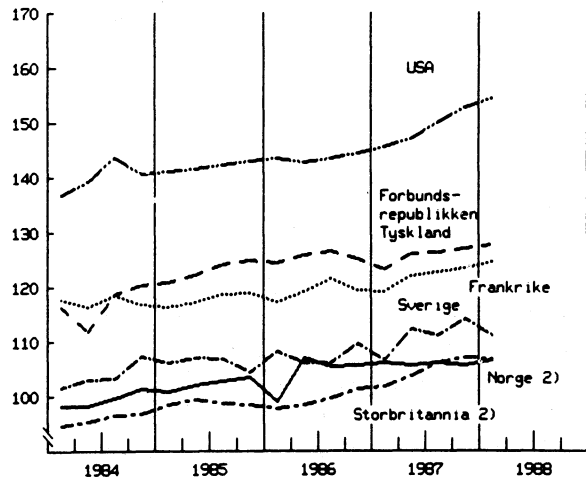
dollarkursen ikke vil endre seg. Bl.a. av denne årsak knytter det seg betydelig usikkerhet til disse prognosene.

I Vest-Europa er veksten fortsatt atskillig svakere enn i USA, men også her tok den seg noe opp i 1. kvartal i år. Forsterkingen av veksttakten i 1. kvartal var trolig forbigående; bl.a. henger den sammen med den uvanlig milde vinteren, som i hvertfall i Forbundsrepublikken Tyskland førte til en langt høyere bygge- og anleggsvirksomhet enn vanlig for årstiden. I Vest-Europa er fortsatt det private konsumet den klart sterkeste drivkraften bak oppgangen. For Vest-Europa venter OECD nedgang i veksttakten for bruttoproduktet fra første halvår til andre halvår i år, med vekstrater på henholdsvis 2 1/4 prosent og 2 prosent, og vekstrater på henholdsvis 2 1/2 prosent og 2 prosent for hvert av årene 1988 og 1989. Dette innebærer en oppjustering på 3/4 prosentenhet for 1988 og 1 1/2 prosentenhet for 1989 i forhold til desemberprognosene. Oppjusteringen gjenspeiler at virkningene av børskrakket ble svakere og mer kortvarige enn ventet i desember.

Alt i alt ser det ut til at virkningene av børskrakket i fjor ble klart overvurdert i OECDs desemberprognoser. Men de faktorene som lå bak børskrakket eksisterer fortsatt, og risikoen for nye kriser både på aksjemarkedet og valutamarkedet er betydelige. Underskuddet i USAs driftsbalanse og overskuddene i Vest-Tyskland og Japan er fortsatt store - og en kan ikke uten videre gå ut fra at utlandet vil fortsette å finansiere det amerikanske underskuddet til gjeldende dollarkurs og rente.

Oppjusteringen av vekstprognosene i både USA og Vest-Europa gjenspeiler tilsynelatende en gunstig utvikling, men vekstforsterkingen ser ut til å ha skjedd i "feil" land. Den innenlandske etterspørselsveksten er justert opp for land som allerede har høy kapasitetsutnyttning og underskudd i utenriksøkonomien. Det gjelder i første rekke USA, men også bl.a. Storbritannia, Italia, Spania og Sverige. Derimot er den innenlandske etter-

INDUSTRIPRODUKSJON I UTVALGTE LAND
Medregnet bergverksdrift og kraftforsyning.
Sesongjustert. 1975=100. 1)

1) Kilde: OECD.

2) Ekskl. bergverksdrift og kraftforsyning.

spørselelen fortsatt svak i flere land med utenriksoverskudd, særlig Forbundsrepublikken Tyskland, Nederland, Belgia og Sveits. Dette kan føre til at ubalansene i verdensøkonomien blir redusert mindre enn de ellers ville ha blitt. I USA er det neppe utsikt til noen klar tilstramning av finanspolitikken før valget mot slutten av året. Men kredittpolitikken vil trolig kunne bli strammet noe til om tendensene til sterkere prisstigning fortsetter. I Forbundsrepublikken Tyskland har myndighetene varslet skatteskjerpning for 1989.

Selv for de vest-europeiske landene som har svak prisstigning og gunstig utenriksøkonomi, er det vanskelig å legge om til en mer ekspansiv økonomisk politikk uten at Forbundsrepublikken gjør det samme. I motsatt fall vil de raskt kunne stå overfor en utenriksøkonomisk utvikling som vil kunne føre til tilstramning av den økonomiske politikken med bremsevirkninger for veksten. Større økonomisk balanse i OECD-området er i første rekke avhengig av omlegging av den økonomiske politikken i USA og i Forbundsrepublikken, men i motsatt retning. Det andre store overskuddslandet i OECD-området - Japan - har allerede lagt om til klar stimulansepolitikk og er nå i betydelig økono-

misk vekst. Men driftsoverskuddet i Japan går bare langsomt ned, bl.a. fordi de japanske eksportørene effektivt har tilpasset seg høyere yenkurs, og også fordi renteinntektene er høye og økende på grunn av et meget stort japansk netto tilgodehavende i utlandet - beregnet til 13 prosent av bruttonasjonalproduktet i 1989.

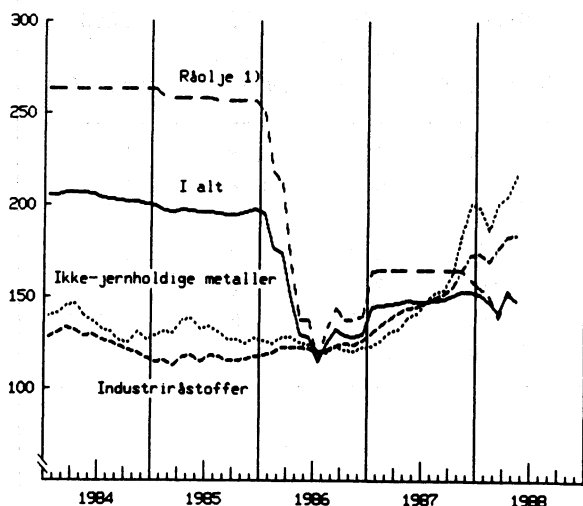
=====
 RÅVAREMARKEDENE
 =====

Prisene på industriråvarer utenom olje var, bortsett fra i ukene etter børskraket i oktober ifjor, i stigning gjennom hele 1987 regnet i dollar. Etter en kortvarig nedgang i de par første månedene av 1988 fortsatte stigningen utover vinteren og våren. Etter HWWA - Institut für Wirtschaftsforschung dollarbaserte indeks økte prisene på indu-

striråvarer med 54 prosent fra et bunnpunkt i juli 1986 til mai 1988. Fra februar til mai i år var stigningen 9 prosent. Delindeksen for metaller økte enda sterkere - med hele 80 prosent fra et bunnpunkt i november 1986 til mai 1987.

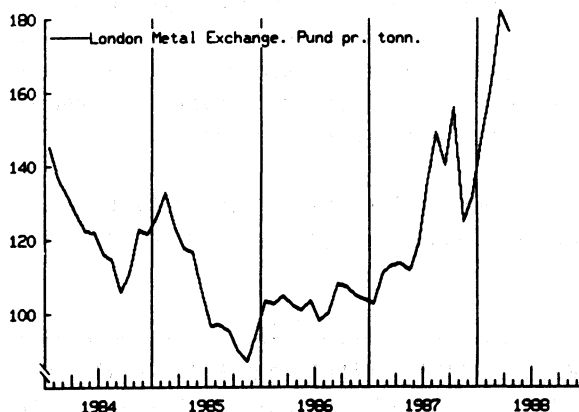
Også industriråvareprisene regnet i SDR (Det

INDEKSER FOR RÅVAREPRISER PÅ VERDENSMARKEDET
 På dollarbasis. 1975=100.

Kilde: HWWA-Institut für Wirtschaftsforschung.
 1) Offisielle eksportpriser.

INDEKS FOR ALUMINIUMSPRISER
 1979=100.

Kilde: World Metal Statistics, mai 1988.

internasjonale pengefonds pengeenhet) var i betydelig oppgang fram til sensommeren ifjor. Som nevnt i Økonomiske analyser nr. 1 - 1988, gikk de sterkt ned i ukene etter børskraket i oktober. Senere har de igjen vært i sterk oppgang, bortsatt fra i de tidlige vintermånedene i år. I de siste månedene - da dollarkursen gjennomgående har vært i stigning - økte den SDR-baserte indeksen spesielt sterkt, med hele 46 prosent fra begynnelsen av februar til begynnelsen av juni. Metallprisene regnet i SDR steg enda sterkere - med hele 65 prosent i samme tidsrom, og de lå i begynnelsen av juni nesten 100 prosent høyere enn bunnpunktet mot slutten av 1986.

Bakgrunnen for den sterke stigningen i råvareprisene er i første rekke økt lageretterspørsel fra konsumentene, som har ønsket å dekke seg mot ventet prisstigning. (Se Økonomiske analyser nr. 1 - 1988.) På tilbudssiden har både frivillige produksjonsinnskrenkninger og produksjonsinnskrenkninger som følge av streiker influert prisutviklingen. Videre har produsentene av råvarer - med bakgrunn i tidligere erfaringer - vært forsiktige med å øke produksjonen i takt med stigende etterspørsel. Særlig sterkt har prisene på aluminium, nikkel, kobber, sink, treforedlingsprodukter og ull økt gjennom det siste halve året. Aluminiumsprisene regnet i norske kroner lå omtrent dobbelt så høyt i begynnelsen av

juni som i begynnelsen av februar.

OECD peker i sin juniprognose på at avtalt pris på fremtidige leveringer i det siste har ligget lavere enn spotprisene for flere metaller. Dette peker mot svakere råvareprisutvikling i tiden fremover.

Utviklingen i oljeprisene er omtalt i et eget vedlegg til konjunkturrapporten for Norge.

=====

SVERIGE: STERK LÅNEFINANSIERT ØKING I DET PRIVATE KONSUMET, ØKENDE PRISSTIGNING OG FORVERRING AV UTENRIKSØKONOMIEN

=====

De siste tallene for den økonomiske utviklingen i Sverige tyder på fortsatt betydelig oppgang i den innenlandske etterspørselen. I mars ble det også registrert en kraftig oppgang i industriproduksjonen, etter nedgangen i årets to første måneder som følge av arbeidskonflikten i verkstedindustrien. Også ordretilgangen, i første rekke til hjemmemarkedet, tok til å øke igjen.

Det private konsumet er fortsatt den viktigste drivkraften bak den forholdsvis betydelige produksjonsveksten. Fra 1986 til 1987 økte det private konsumet med 4,1 prosent, og etter utviklingen i detaljomsetningen å dømme fortsatte den sterke veksten i 1. kvartal i år. Detaljomsetningsvolumet lå da 6 prosent høyere enn i samme kvartal i fjor, men korrigert for forskjell i antall arbeidsdager var veksten noe svakere - rundt 3 1/2 prosent. Det er i første rekke økt forbruk av varige forbruksvarer - og da særlig radio og TV - som har ført til den betydelige veksten for detaljomsetningen under ett. Omsetningsvolumet for radio og TV økte med hele 20 prosent fra 1. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Men også bilsalget har økt betydelig. Tallet på nyregistrerte personbiler lå på et svært høyt nivå i april - vel 1 prosent høyere enn i april i fjor, da nyregistreringen var rekordhøy.

Den sterke økingen i det private konsumet er i betydelig grad lånefinansiert. Lønnsstigningen i 1987 var 8,7 prosent, og husholdningenes samlede disponible inntekter økte med 7,1 prosent, eller med 1,9 prosent regnet i faste priser. Konsumet steg som

SVERIGE: BRUTTONASJONALPRODUKTET OG DETS HOVEDKOMPONENTER
Volumendring fra året før i prosent.

	1987		1988		1989	
	FD ¹	FD	OECD	FD alt.1 ²	FD alt.2 ³	OECD
	april 1988	april 1988	juni 1988	april 1988	juni 1988	juni 1988
Privat konsum	4,1	3,0	2 3/4	1,5	1,8	2
Offentlig konsum	0,7	1,1	1	0,8	0,8	1
Bruttoinvestering i fast realkapital	7,5	3,8	4 3/4	2,3	1,3	2
Eksport	4,8	2,7	2 3/4	2,7	1,2	2 1/2
Import	6,9	4,9	5 1/4	3,4	3,6	3 1/2
Bruttonasjonalprodukt	2,8	2,2	2 1/4	1,7	1,0	1 3/4

¹ Finansdepartementet.

² Lav lønnsøkning.

³ "Normal" lønnsøkning.

nevnt med 4,1 prosent. Dette innebærer at spareraten også i 1987 var negativ (-2,8 prosent).

Også for 1988 ventes en betydelig vekst i det private konsumet. Fram til og med april var det inngått et stort antall lønnsavtaler for 1988, og på denne bakgrunn venter Finansdepartementet en litt svakere lønnsstigning - 7,2 prosent - i 1988 enn i 1987. Disponible realinntekter ventes likevel å øke litt sterkere - med 2,2 prosent - enn året før, som følge av beregnet svakere skatteøkning. Med fortsatt betydelig negativ sparerate ventes det private konsumet å øke med 3 prosent i 1988. Dette er en sterkere vekst enn Finansdepartementet ventet i januar - både etter "lavtlønnsalternativet" og "normallønnsalternativet" (se Økonomiske analyser nr. 3, 1988, side 10). Også for 1989 har Finansdepartementet utarbeidet prognosene i to alternativer, et "lavtlønnsalternativ" - eller "balansealternativ" - og et "normallønnsalternativ". Etter lavtlønnsalternativet ventes konsumet å øke med 1,5 prosent, mot 1,8 prosent etter normallønnsalternativet.

Investeringene i fast realkapital økte betydelig sterkere i 1987 enn ventet i det foreløpige nasjonalbudsjettet fra januar. Etter de siste nasjonalregnskapstallene økte bruttoinvesteringene i fast realkapital med 7,5 prosent i volum fra 1986. Dette er den sterkeste investeringsoppgangen siden midten av 1960-årene. Etter de foreløpige tallene fra januar var økingen 5,8 prosent. Det var særlig sterk stigning i næringslivets investeringer og i boliginvesteringene som trakk totaltallet opp. De offentlige investeringene gikk derimot noe ned i 1987.

Det ser ikke ut til at børskrakket i fjor har påvirket investeringsaktiviteten varig, og Finansdepartementet regner med at investeringsveksten vil fortsette i 1988 og i 1989, men med avtakende veksttakt (henholdsvis 3,8 prosent og 2,3 prosent). For 1988 er investeringsprognosen betydelig oppjustert fra januar. Det ble da ventet en investeringsvekst på 2,5 prosent.

Også i 1988 vil industriinvesteringene bidra mest til veksten i de samlede investeringene. Industriinvesteringene ventes å stige med 9 prosent, mot 14 prosent året før og en nedgang på 3 prosent i 1986. Det kraftige omslaget oppover i industriinvesteringene henger i første rekke sammen med svingninger i investeringene i treforedlingsindustrien. Regnet uten denne industrigrenen steg industriinvesteringene med 6 prosent i 1986 og med 11 prosent i 1987. Ellers steg investeringene i transportmiddelindustrien utenom skipsverft, dvs. hovedsakelig bilindustrien, sterkt i fjor - med hele 28 prosent. Også i 1988 ventes investeringene i bilindustrien å stå for en stor del av samlet investeringsvekst. I motsetning til i fjor ventes maskininvesteringene å ville øke sterkt, mens investeringene i bygninger antas bare å ville endre seg lite.

Igangsettingen av nye boliger lå i 1. kvartal hele 30 prosent (sesongjustert årlig rate) lavere enn i 4. kvartal i fjor, men på grunnlag av bl.a. rundspøringer og søknader om boliglån venter Finansdepartementet betydelig stigning i boliginvesteringene i 1988 (6,5 prosent).

Utenrikshandelen ble i januar og februar påvirket av tilfeldige forhold (arbeidskonflikten i verkstedindustrien) og viste da lave tall. Senere har den tatt seg opp igjen, og i firemånedersperioden januar-april lå eksportverdien 6 prosent høyere enn i samme periode i fjor. Rundspøringer tyder på at den underliggende tendensen peker klart oppover. Volumet av samlet vare- og tjenesteeksport steg med hele 4,8 prosent fra 1986 til 1987, etter en vekst på 3,2 prosent året før. Markedsveksten i de 14 landene som er Sveriges viktigste handels partnere var 4,5 prosent, eller 1 prosentenheter høyere enn ventet etter januarprognosen. Markedsandelene holdt seg nær uendret, enda kostnadsnivået økte sterkere i Sverige enn i konkurrentlandene; arbeidskostnader pr. produsert enhet steg med 2,5 prosentenheter mer i Sverige enn for OECD-området i gjennomsnitt, målt i nasjonal valuta. Når markeds-

andelene likevel kunne holde seg uendret, henger det sammen med valutakursutviklingen. Den fortsatte nedgangen i dollarkursen medførte at den svenske kronen gikk ned i verdi i forhold til samtlige viktige europeiske konkurrentlands valutaslag, bortsett fra engelske pund og norske kroner. I gjennomsnitt beregnes den effektive kronenedgangen til 2 prosent i 1987. Dette innebar at arbeidskraftkostnadene målt i felles valuta økte omtrent like sterkt i Sverige som i konkurrentlandene i OECD-området.

Finansdepartementet gir i revidert nasjonalbudsjett uttrykk for at utviklingen i relative lønnskostnader og priser har blitt noe forverret i de senere årene. Finansdepartementet antar likevel at Sveriges konkurranseevne fortsatt holder seg godt oppe. Etter Finansdepartementets oppfatning satser svenske foretak mer enn de fleste andre land på forskning og utvikling og har gjennom omfattende investeringer i utlandet forsterket sine markedsorganisasjoner.

Også i 1988 ventes arbeidskraftkostnadene i Sverige å stige atskillig sterkere (3,5 prosent) enn i OECD-området i gjennomsnitt (1,5-2 prosent). Om en forutsetter uendrede valutakurser fra begynnelsen av april 1988, vil dette innebære en effektiv nedgang i kursen på svenske kroner sett i forhold til de viktigste konkurrentlandenes valuta på 1 prosent fra 1987 til 1988. Under denne forutsetning vil tapet av markedsandeler for bearbeidde varer bli moderat (nær 1 prosent). Samtidig ventes markedsveksten å øke litt fra året før. Alt i alt ventes eksportvolumet for bearbeidde varer å øke med 4,2 prosent fra 1987 til 1988 og med 2,7 prosent for volumet av samlet vare- og tjenesteeksport, mot 4,8 prosent året før.

For 1989 ventes om lag samme eksportvekst som i 1988 etter lavtlønnsalternativet, men bare 1,2 prosent etter normaltlønnsalternativet. Finansdepartementet antar at hvis markedstilveksten overstiger 4 prosent, vil tapet av markedsandeler bli større som følge av den høye kapasitetsutnyttningen i svensk eksportindustri og mangelen på faglært

arbeidskraft.

Også for importen viser tallene for årets par første måneder nedgang, men for firemånedersperioden januar-april under ett steg verdien av vareimporten med 8 prosent (12 prosent utenom olje og skip) fra samme periode året før. Volumet av samlet vare- og tjenesteimport økte med 6,9 prosent fra 1986 til 1987, mot 5,6 prosent året før. Importen av bearbeidde varer steg med nær 12 prosent. Den høye stigningstakten henger bl.a. sammen med den sterke økingen i innenlandsetter-spørselen, den høye kapasitetsutnyttningen i svensk industri og sterk etterspørsel etter varer som ikke - eller bare i liten grad - produseres i Sverige. Blant konsumvarene har importen av personbiler og radio- og TV-apparater økt med 30 prosent for hver av varegruppene. Også for video-spillere og møbler er det registrert høye økingstall.

Som følge av svakere vekst i innenlandsetter-spørselen i 1988 enn i 1987 ventes også importveksten å bli svakere. Regnet i volum ventes importen av bearbeidde varer å øke med 7,9 prosent, mens samlet vare- og tjenesteimport ventes å stige med 4,9 prosent. For 1989 ventes veksttakten å gå ned til 3,4 prosent etter lavtlønnsalternativet og 3,6 prosent etter normaltlønnsalternativet.

Driftsbalansen endret seg fra et overskudd på 6,9 milliarder kroner i 1986 til et underskudd på 5,2 milliarder kroner i 1987, i første rekke som følge av en sterk nedgang i overskuddet på handelsbalansen (fra 31 milliarder kroner til 22 milliarder kroner). For 1988 er det ikke ventet noen vesentlig endring i handelsbalansen, men underskuddet på tjenestebalansen er ventet å øke fra 1,7 milliarder kroner til 4 milliarder kroner (herav reisevalutaunderskuddet fra 10,9 milliarder til 13,2 milliarder) og rente- og stønadsbalansen fra 25,8 milliarder kroner til 28,5 milliarder kroner. Dette innebærer en øking i underskuddet på den samlede driftsbalansen til 10,8 milliarder kroner. For 1989 ventes en videre øking i driftsunderskuddet til 13 milliarder kroner.

Med denne etterspørsels- og importutviklingen vil bruttonasjonalproduktet etter Finansdepartementets aprilprognose stige med 2,2 prosent i 1988, mot 2,8 prosent i fjor. I 1989 ventes stigningen å bli 1,7 prosent etter lavtlønnsalternativet og bare 1,0 prosent etter normallønsalternativet (som vil innebære langt svakere vekst i både investeringer og eksport enn lavtlønnsalternativet).

Industriproduksjonen økte med 3 prosent fra 1986 til 1987, med særlig høye stigningsrater for kjemisk industri, trevareindustri og treforedlingsindustri. Industriens kapasitetsutnyttning steg til nesten 90 prosent i løpet av 4. kvartal 1987. Dette er den høyeste kapasitetsutnyttingsgraden som er registrert siden denne statistikken tok til i 1980. For bilindustri og treforedlingsindustri var kapasitetsutnyttningen oppe i 95 prosent i 4. kvartal i fjor. Sett i internasjonal sammenheng er svensk industriens kapasitetsutnyttning svært høy, i gjennomsnitt ca. 6 prosent høyere enn i Sveriges 14 viktigste konkurrentland.

I 1988 ventes etterspørselen etter industriprodukter å fortsette å øke, men i noe lavere veksttakt enn gjennom 1987. Det er først og fremst etterspørselen fra hjemmemarkedet som ventes å øke langsommere, mens utenlandsetterspørselen ventes å øke i omtrent samme tempo som i 1987. Den høye kapasitetsutnyttningen i industrien antas å ville bremse produksjonen, slik at den ikke vil øke like sterkt som etterspørselen. Likevel antas industriproduksjonen å stige like mye som i 1987, dvs. med 3 prosent. Den siste konjunkturbarometerundersøkelsen fra mars i år synes å bekrefte en så optimistisk prognose. Også i 1988 ventes produksjonsøkningen å bli sterkest i kjemisk industri og i treforedlingsindustri.

Arbeidsmarkedet ble gradvis strammere gjennom 1987, og det er nå svært høy etterspørsel etter arbeidskraft, sterkt stigende sysselsetting og lavere arbeidsløshet enn noen gang tidligere i 80-årene. Justert for sesongvariasjoner var arbeidsløshetspro-

senten i 1. kvartal i år 1,7, mot 2 i 1. kvartal i fjor. Mangelen på arbeidskraft er blitt et betydelig problem i visse distrikter og bransjer.

Flere tegn peker mot fortsatt stramt arbeidsmarked i 1988. Tallet på ledige plasser har i de tre første månedene i år vært betydelig høyere enn i samme periode i fjor. Det antas at arbeidsløsheten ikke vil endres nevneverdig i resten av 1988, og for året under ett antas den å holde seg på 1,7 prosent.

I slutten av januar 1987 ble det gjennomført alminnelig prisstopp. Den ble gradvis avviklet i løpet av sommeren og høsten og ble i desember i fjor erstattet med plikt til å varsle om prisforhøyelser. Som følge av disse tiltakene ble prisstigningen dempet, særlig i 1. halvår 1987. Prisstigningen ble dermed til en viss grad forskjøvet til høstmånedene og de første månedene av 1988. I løpet av 1987 økte konsumprisene med 4,9 prosent, og fra 1986 til 1987 med 4,2 prosent, dvs. som året før.

Hittil i år har prisstigningstakten vist klar oppgang. I tremånedersperioden februar-april økte konsumprisindeksen med 7,1 prosent (årlig rate) og den var i april 6,1 prosent høyere enn i april i fjor. Prisstigningstakten (på årsbasis) i de landene som er Sveriges viktigste handelspartnere var i mars 3,4, mot 5,7 i Sverige. Men som nevnt henger den sterke prisstigningstakten i første del av året trolig sammen med prisstoppen i fjor, og for hele året under ett venter Finansdepartementet i revidert nasjonalbudsjett en stigning på 5,4 prosent fra året før. Dette er et noe lavere tall enn etter flere andre prognoser.

På bakgrunn av en økonomisk situasjon karakterisert av en sterk lånefinansiert øking i det private konsumet, uvanlig høy kapasitetsutnyttning i industrien, økende prisstigning og stort og økende driftsunderskudd overfor utlandet har regjeringen foreslått en rekke finanspolitiske tilstrammingstiltak. Bl.a. foreslås at 15 prosent av de

store foretakenes likvide midler skal avsettes på sperrede konti i Riksbanken med fradrag for et beløp på 50 millioner kroner. Midlene skal stå inne til 1. juli 1990. Blant andre tiltak kan nevnes at tobakkskatten blir forhøyet, skatten på olje økt og kravet på egenandel ved kredittkjøp skjerpet fra 20 prosent til 50 prosent for biler og 40 prosent for andre varer. Dessuten er det foreslått visse sparestimulerende tiltak. Med virkning fra 29. april satte Riksbanken diskontoen opp fra 7,5 prosent til 8,5 prosent "for å dempe den sterke kreditteksjon og den høye lånefinansierte etterspørselen". Dessuten vil kassareservekravet til bankene bli skjerpet fra 1. juli og kassareservekrav innført også for finansieringsselskaper.

=====

STORBRIANNIA: FORTSATT BETYDELIG PRODUKSJONSVEKST, MEN MED NOE SYNKENDE VEKSTTAKT ETTERHVERT OG STERK STIGNING I DRIFTSUNDERSKUDET

=====

Den underliggende tendensen i britisk økonomi synes å peke mot fortsatt betydelig oppgang. Nasjonalregnskapstall for 1. kvartal viste riktignok nullvekst i bruttonasjonalprodukt fra kvartalet før, og også industriproduksjonen endret seg lite. Men mye tyder på at den tilsynelatende svikten i

1. kvartal i stor grad skyldes faktorer med kortvarig virkning, og at veksten vil ta seg opp igjen utover sommeren. Likevel kan en neppe vente like høy vekstrate som i 1987.

Årsaken til dette er i første rekke en sterk nedgang i vekstraten for volumet av vare- og tjenesteeksporten. Etter NIESR's (National Institute of Economic and Social Research) siste anslag fra mai gikk volumet av vare- og tjenesteeksporten ned med hele 20-25 prosent regnet som sesongjustert årlig rate fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. Storparten av denne nedgangen er trolig tilfeldig betinget, og kan bl.a. henge sammen med endringer i registreringsmetodene for utenrikshandelen. Men det er sannsynlig at den underliggende tendensen i eksporten også er noe svakere enn tidligere, særlig som følge av betydelig stigning i pundkursen gjennom 1987. For hele 1988 venter NIESR en stigning i volumet av vare- og tjenesteeksporten på bare 1,6 prosent, mot 5,6 prosent året før. Maiprognosen for 1988 representerer ellers en betydelig nedjustering fra februarprognosen (4,2 prosent) og må ses på bagrunn av den sterke stigningen i pundkursen siden februar. OECD's prognose for 1988 fra juni (2 prosent stigning i eksporten) ligger svært nær NIESR's siste prognose.

NIESR har utarbeidet to alternative progno-

STORBRIANNIA: BRUTTONASJONALPRODUKTET OG DETS HOVEDKOMPONENTER
Volumendring fra året før i prosent.

	1987		1988		1989		
	NIESR ¹ mai 88	OECD des. 87	OECD juni 88	NIESR mai 88	OECD des. 87	OECD juni 88	NIESR mai 88
Privat konsum	5,2	3,3	5,0	4,8	2,3	3,3	3,3
Invest. i fast realkapital	3,5	5,8	6,8	7,5	3,5	4,0	3,8
Eksport	5,6	2,0	2,0	1,6	1,3	2,0	4,7
Import	7,6	4,8	7,8	6,0	3,5	4,3	6,8
Bruttonasjonalprodukt	4,8	2,8	3,5	3,5	1,8	2,3	2,2

¹ National Institute of Economic and Social Research.

ser for utviklingen i 1989. I sitt hovedalternativ forutsettes en nedgang i pundkursen på 10 prosent i 1989, og etter dette alternativet vil veksten i volumet av vare- og tjenesteeksporten ta seg opp igjen neste år som følge av den forutsatte kursutviklingen. Etter NIESR's maiprognose (hovedalternativet) vil eksporten stige med 4,7 prosent i 1989 (mot bare 2,2 prosent etter februarprognosen). Det andre alternativet, som forutsetter uendret pundkurs, vil gi lavere eksportvekst, men samme vekst i bruttonasjonalproduktet som hovedalternativet. OECD venter en eksportvekst på 2 prosent både i 1988 og 1989. Som kjent forutsetter organisasjonen alltid uendrete valutakurser.

Det private konsumet er fortsatt den klart viktigste drivkraften bak produksjonsoppgangen. Fra 1986 til 1987 steg konsumet med over 5 prosent. Den sterke konsumveksten i fjor hang sammen med økning i realinntektene, nedgang i spareraten og skattereduksjoner. I 1. kvartal i år viste foreløpige nasjonalregnskapstall en øking på bare 2,5 prosent (sesongjustert årlig rate) fra kvartalet før, men dette var trolig svakere enn den underliggende tendens. Volumet av detaljomsetningen steg med 6 prosent (sesongjustert årlig rate) fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år. For hele 1988 ventet NIESR i februar en stigning i det private konsumet på 4,3 prosent fra året før. I sin maiprognose hadde instituttet oppjustert dette tallet til 4,8 prosent, dvs. temmelig nær samme øking som i de to foregående årene. Oppjusteringen fra februar til mai må ses i sammenheng med regjeringens nye budsjettforslag fra mars, som omfatter nye betydelige skattereduksjoner. Mens lønnsøkningen i 1988 (8,9 prosent) bare ventes å bli litt sterkere enn i 1987 (8,4 prosent), antas private disponible inntekter å ville øke adskillig sterkere i 1988 enn i 1987 (med henholdsvis 8,7 prosent og 6,7 prosent). Med noe sterkere prisstigningstakt enn i 1987 vil personlig disponible realinntekter øke med 3,6 prosent (3,2 prosent året før). Spareraten ventes å fortsette å gå ned - fra 5,6 prosent i 1987 til 4,5 prosent i 1988 (men 5,3 prosent i 1989) - og det

private konsumet vil derfor øke sterkere enn de private disponible inntektene - som nevnt med 4,8 prosent.

Etter regjeringens nye budsjettforslag skal grunnskatten, som betales på inntekter opp til 19 300 pund (rundt 225 000 kroner) settes ned fra 27 prosent til 25 prosent. Grunnskatten har gradvis blitt redusert med 10 prosentenheter siden 1978. Regjeringens mål er å få den ned til 20 prosent. På høyere inntekter enn 19 300 pund skal det betales 40 prosent i skatt. Tidligere var det fire skattetrinn for høyere inntekter, stigende fra 40 prosent til 60 prosent. For første gang på 20 år er budsjettet gjort opp med overskudd (3 milliarder pund). Salg av statlige foretak til et beløp på 5 milliarder pund er medregnet i budsjettet.

For 1989 ventes det at skattereduksjonen vil få mindre virkning på det private konsumet, og veksttaket ventes å gå ned til 3,3 prosent (mot 3 prosent etter februarprognosen). OECD venter en konsumvekst på 5,0 prosent og 3,3 prosent i de to årene (oppjustert fra 3,3 prosent og 2,3 prosent etter OECD's desemberprognose).

Etter NIESR's vurdering ser det nå ut til at faren for at børskrakket i oktober i fjor vil avholde foretakene fra å investere er over. Etter foreløpige nasjonalregnskapstall steg investeringene i fast realkapital med rundt 7 prosent (sesongjustert årlig rate) i 1. kvartal, og for året 1988 under ett venter NIESR en vekst på 7,5 prosent fra 1987 (OECD: 6,8 prosent, oppjustert fra 5,8 prosent). Investeringene i industrien i siste halvår i fjor var "overraskende lave", men ferske rundspørringsresultater - bl.a. fra Det britiske industriforbundet - peker mot god vekst fremover. For 1989 venter imidlertid NIESR adskillig svakere investeringsvekst (3,8 prosent, eller omtrent som i 1987). Både for 1988 og 1989 representerer maiprognosen betydelige oppjusteringer fra februarprognosen (fra henholdsvis 5,2 prosent og 2,2 prosent). Også OECD har oppjustert sin investeringsprognose for 1989, fra 3,5 prosent i desember til 4,0

prosent i juni.

Som følge av den forutsatte relativt sterke veksten i innenlandsetterspørselen er volumet av vare- og tjenesteimporten ventet å stige betydelig - med 6 prosent i 1988 og 6,8 prosent i 1989, mot 7,6 prosent i 1987 (OECD: 7,8 prosent i 1988 og 4,3 prosent i 1989).

Med denne volumutviklingen i utenriksøkonomien vil driftsunderskuddet stige sterkt - etter de siste prognosene til 6,2 milliarder pund i 1988 og 9,1 milliarder i 1989, mot 1,7 milliarder i 1987. Myndighetene er som vanlig noe mer optimistiske. De venter et utenriksunderskudd på 4 milliarder pund i 1988.

Den sterke etterspørselsøkningen vil med de forutsetninger som er gjort også gi økt produksjon. Regjeringen venter en vekst på 3 prosent i bruttonasjonalproduktet i 1988 (mot 4,8 prosent i 1987). NIESR venter en vekst på 3,5 prosent i 1988 og 2,2 prosent i 1989, oppjustert fra henholdsvis 2,9 prosent og 1,9 prosent i februar. For begge årene henger oppjusteringene sammen med en mer optimistisk vurdering av utviklingen av innenlandsetterspørselen. Bidraget fra utenriksøkonomien vurderes derimot noe mer pessimistisk enn i februar. Særlig gjelder dette 1988. OECD's investeringsprognoser ligger nær NIESR's (3,5 prosent for 1988 og 2,3 prosent for 1989).

Oppgangen i pundkursen gjennom 1987 og 1. kvartal 1988 førte til dårligere vilkår for britisk eksportindustri, og i midten av mai i år satte sentralbanken ned renten med 0,5 prosentenheter til 7,5 prosent. Dette er den tredje rentenedsettelsen i år, fra et utgangspunkt på 9 prosent i mars, og renten i Storbritannia har ikke vært så lav på 10 år. Som følge av rentenedsettelsen i mai gikk pundkursen noe ned, men ikke så mye som ventet.

Produksjonsveksten antas både for 1988 og 1989 å bli så sterk at arbeidsløsheten vil fortsette å synke noe. Etter NIESR's anslag

og prognoser vil arbeidsløshetsprosenten gå ned fra 11,7 i 1987 til 10,0 i 1988 og 9,2 i 1989. Arbeidsløsheten vil i så fall holde seg på et høyt nivå gjennom hele prognoseperioden, men nedgangen er likevel betydelig sett i forhold til konjunkturbunnen i 1983.

Prisstigningen er fremdeles moderat; i tremånedersperioden februar-april lå konsumprisindeksen 3,4 prosent høyere (sesongjustert årlig rate) enn i foregående tremånedersperiode. Men stigningstakten er ventet å forsterke seg noe i 1988 og 1989 (til henholdsvis 4,9 prosent og 5,3 prosent fra året før), både som følge av den ventede etterspørselsøkningen og som et direkte resultat av økt lønnsstigningstakt. I 1989 vil en betydelig stigning i importprisene som følge av den forutsatte nedgang i pundkursen også kunne bidra til å øke stigningstakten for konsumprisene.

=====
 FORBUNDSREPubLIKKEN TYSKLAND: TILSTRAMMING
 AV FINANSPOLITIKKEN VENTES Å FØRE TIL ENDA
 SVAKERE VEKST I 1989 ENN I 1988
 =====

I Forbundsrepublikken er konjunkturoppgangen fortsatt svak. Børskraket i oktober i fjor førte ikke til noe direkte økonomisk tilbakeslag, men den underliggende veksttaket for bruttonasjonalproduktet gikk noe ned i løpet av vinterhalvåret. Utviklingen i vinter var i stor grad påvirket av spesielle faktorer, bl.a. uvanlig mildt vær, som førte til en langt sterkere enn sesongnormal stigning i bygge- og anleggsvirksomheten. De fem største vest-tyske forskningsinstituttene anslo i april den underliggende stigningstendensen for bruttonasjonalproduktet gjennom vinterhalvåret til en årlig rate på rundt 2 prosent.

De forholdsvis moderate virkningene av børskraket på samlet etterspørsel og produksjon henger i stor grad sammen med at sentralbanken sørget for at en likviditetskrise ble unngått. Videre har skattereduksjoner motvirket børskrakkets bremseeffekter på det private konsumet.

FORBUNDSREPUBLIKKEN TYSKLAND: BRUTTONASJONALPRODUKTET OG DETS HOVEDKOMPONENTER							
Volumendring fra året før i prosent.							
	1987		1988		1989		
	Ty.inst. ¹ våren 88	Ty.inst. nøsten 87	Ty.inst. våren 88	OECD des. 87	OECD juni 88	OECD des. 87	OECD juni 88
Privat konsum	3,1	3,0	3,0	2 3/4	3 1/4	2 1/4	2 1/2
Offentlig konsum	1,6	1,5	1,5	1 3/4	1 1/2	1 1/2	1 1/2
Investeringer i maskiner og utstyr	4,0	3,5	2,0	1 1/2	2 3/4	1	2
Investeringer i bygge- virksomhet	0,1	1,0	1,5				
Eksport	0,8	3,5	3,0	1	4 1/4	1 1/2	3 3/4
Import	4,8	5,0	5,0	4	6	3 3/4	5
Bruttonasjonalprodukt	1,7	2,0	2,0	1 1/2	2 1/4	1 1/4	1 3/4

¹ De fem største vest-tyske forskningsinstituttene.

Etter DIW's (Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung's) foreløpige nasjonalregnskapstall for 1. kvartal viste bruttonasjonalproduktet betydelig øking - med over 6 prosent sesongjustert årlig rate - fra kvartalet før. Men storparten av denne stigningen har sammenheng med de uvanlig gunstige værforholdene i 1. kvartal. Etter DIW's vurdering har bruttonasjonalproduktet korrigert for tilfeldige faktorer ikke vist noen vekst i det hele tatt fra 4. kvartal i fjor.

Blant de innenlandske etterspørselskomponentene var det bare investeringene i byggevirkksomheten som viste vesentlig stigning i 1. kvartal. Men for denne næringen var investeringsøkningen svært sterk - hele 40-50 prosent regnet som sesongjustert årlig rate. Investeringene i maskiner og utstyr ble i 4. kvartal i fjor betydelig redusert som følge av børskrakket og fallet i dollarkursen (se Økonomiske analyser nr. 3, 1988); etter DIW's siste oppgaver gikk de ned med 8-9 prosent (sesongjustert årlig rate) fra 3. til 4. kvartal i fjor. Tallene for 1. kvartal i år viser fortsatt nedgang (med 2 prosent sesongjustert årlig rate fra kvartalet før).

Det private konsumet viste - som ventet - ingen vekst fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år etter den sterke stigningen i 4. kvartal i fjor, som til dels hang sammen med avgiftsendringer fra årsskiftet. Bare gjennomføringen av 2. trinn i skattereduksjonen og det forhold at påskehandelen i sin helhet falt i mars i år hindret nedgang i det private konsumet i 1. kvartal.

Som følge av innføringen av nye inn- og utførselsskjemaer i EF ("EG-Einheitspapieren") ble innførsels- og utførselsstatistikken for de første månedene av 1988 sterkt forsinket, og DIW har ikke funnet å kunne gi kvantitative anslag for utenriksøkonomien. Instituttet antyder at utenriksøkonomien sett under ett har bidratt negativt til produksjonsutviklingen, ved sterkere nedgang i eksporten enn i importen.

Etter foreløpige OECD-tall var industriproduksjonen i klar stigning fra 3. til 4. kvartal i fjor, men fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år endret den seg ikke nevneverdig. I mars lå den 1,8 prosent høyere enn ett år tidligere. Samtidig har den underliggende tendensen i arbeidsløsheten begynt å peke oppover igjen, etter å

ha gått litt ned (justert for sesongsvingninger) i januar og februar. I april var 8,9 prosent av arbeidskraften registrert som arbeidsløse, mot 8,8 prosent i mars og 8,7 prosent i januar og februar.

Prisstigningen er fortsatt svak, men med tendens til stigende veksttakt; i tremånedersperioden februar-april lå konsumprisene 1,3 prosent (sesongjustert årlig rate) høyere enn foregående tremånedersperiode og i april 1 prosent høyere enn i april i fjor.

For 2. kvartal i år venter DIW en nedgang i bruttonasjonalproduktet på rundt 4 prosent regnet som sesongjustert årlig rate, i første rekke fordi den uvanlig sterke stigningen i investeringene i bygge- og anleggsvirksomheten antas å ville snu til markert nedgang (korrigert for sesongvariasjoner). Utviklingen av ordretilgangen for maskiner og utstyr tyder derimot på stigning i maskininvesteringene, men DIW venter ikke at investeringene i maskiner og utstyr vil nå opp igjen til nivået fra før børskrakket i løpet av 2. kvartal. For det private konsumet ventes svak stigning som følge av inntektsutviklingen, mens eksporten ventes å bidra positivt til produksjonsveksten etter nedgang kvartalet før. Tilgangen på nye ordrer på eksportvarer lå i 1. kvartal 6-7 prosent (sesongjustert årlig rate) høyere enn i foregående kvartal regnet i volum.

For 1988 under ett ventet de fem største forskningsinstituttene i sin fellesprognose fra slutten av april i år praktisk talt samme vekst både i bruttonasjonalprodukt og i de viktigste etterspørselskomponentene som etter instituttene høstprognoser fra oktober i fjor (utarbeidet etter børskrakket). Utover høsten og vinteren foretok myndighetene, og bl.a. DIW, visse nedjusteringer av sine prognoser, fordi børskrakket viste seg å føre til større pessimisme blant investorene enn ventet, og fordi dollarkursen hadde sunket sterkere enn forutsatt i oktoberprognosen. DIW ventet i januar en vekst i bruttonasjonalproduktet i 1988 på bare 1,5 prosent, mot 2 prosent etter ok-

toberprognosen. Særlig på bakgrunn av en noe bedre eksportutvikling hittil i år enn forutsatt i januar har DIW nå oppjustert sin vekstprognose til samme nivå som i oktober (2 prosent), og dette er også den vekstraten som de fem største vest-tyske forskningsinstituttene har lagt til grunn i sin fellesprognose fra april i år.

Som i høst venter forskningsinstituttene at det private konsumet vil bidra mest til den svake veksten i samlet produksjon. Bruttoinntektene ventes å ville stige noe svakere enn i fjor. Dette henger sammen med at tariff lønnsstigningen ble svakere, fordi avtalene om arbeidstidsforkortelsen i regelen innebar en nedjustering av timelønningene. Men nettolønn (lønn etter skatt) ventes å øke sterkere enn i fjor som følge av skattereduksjonen - anslagsvis med 3,5 prosent. På den annen side antas forbruksprisene å øke litt sterkere enn i fjor - med rundt 1 prosent, mot 0,6 prosent i 1987. Regnet i volum er de disponible private inntektene ventet å øke med 3 prosent. Sparekvoten steg i begynnelsen av 1988, muligens fordi skattereduksjonen først slår ut i forbruket med et visst etterslep, selv om den var varslet på forhånd. For året under ett ventes sparekvoten å endre seg lite fra året før, og det private forbruket antas derfor å ville øke med 3 prosent - som i fjor - og som ventet i oktober.

Stigningen i det private konsumet, sammen med relativt høy kapasitetsutnyttning i industrien, skulle bidra til vekst i investeringsetterspørselen. Men usikkerheten omkring utviklingen i verdensøkonomien, og særlig da valutakursutviklingen og faren for økt proteksjonisme, har ført til sterk tilbakeholdenhet hos vest-tyske investorer. Børskrakket i oktober i fjor var et eksempel på hvordan ubalanser i verdensøkonomien kan slå ut, og ubalansene er fortsatt til stede. Tyske investorer regner muligens derfor med en høyere risikopremie enn tidligere, og dette gjør at flere investeringsprosjekter som før var vurdert som lønnsomme, nå vurderes som ulønnsomme. Instituttene venter derfor at investeringene i ny realkapital

bare vil endre seg lite, til tross for den høye kapasitetsutnyttningen, og at investeringene i stor grad vil begrense seg til rasjonaliseringer. Alt i alt venter de en vekst i investeringene i maskiner og utstyr på bare 2 prosent, mot 4 prosent i fjor. Denne prognosen representerer en klar nedjustering i forhold til oktoberprognosen (3,5 prosent).

Investeringsene i byggevirkksomheten var som nevnt betydelig høyere i vinter enn sesongnormalt, som følge av de gunstige værforholdene. Det er derfor sannsynlig at de sesongjusterte tallene for investeringene i bygge- og anleggsvirkksomheten vil bli lavere for resten av året, selv om den underliggende tendensen fortsatt peker oppover. Alt i alt venter nå instituttene en stigning i investeringene i bygge- og anleggsvirkksomheten på 1-2 prosent, eller litt mer enn ventet i oktober.

Eksporten ventes å gi vekstimpulser i 1988 etter stagnasjonen i 1987. De positive virkningene på veksttaket i eksporten av den moderate ekspansjonen i verdensøkonomien vil imidlertid bli dempet av senvirkninger av nedgangen i dollarkursen. Alt i alt venter instituttene nå en litt svakere stigning i volumet av samlet vare- og tjenesteeksport (3 prosent) enn ventet i oktober (3,5 prosent).

Uendret vekst i innenlandsk etterspørsel og lavere importpriser som følge av valutakursutviklingen vil føre til en fortsatt betydelig importvekst (5 prosent, som i 1987, og også som ventet for 1988 i oktober). Som følge av sterkere vekst i importen enn i eksporten, og under forutsetning av bare små endringer i bytteforholdet, antas overskuddet på driftsbalansen med utlandet fortsatt å vise nedgang, fra 81 milliarder tyske mark i 1987 til 75 milliarder i 1988.

Alt i alt vil som nevnt denne etterspørsels- og importutviklingen gi en vekst i bruttonasjonalproduktet på 2 prosent fra 1987 til 1988, dvs. samme vekst for 1988 som ventet i oktober og også omtrent samme vekst som

i 1987.

Den ventede produksjonsveksten vil ikke være sterk nok til å redusere den høye arbeidsløsheten; arbeidsstyrken ventes å øke sterkere enn sysselsettingen. Regnet som andel av samlet arbeidsstyrke vil tallet på arbeidsløse øke fra 9,0 prosent i 1987 til 9,1 prosent i 1988.

I motsetning til i fjor ventes ikke importen å gi prisdempende virkninger. Instituttene forutsetter ingen større endringer i valutakursene eller oljeprisene. Dermed vil den innenlandske kostnadsstigningen slå fullt ut i forbrukerprisene. Disse vil bl.a. bli påvirket av planlagte forhøyelser av en rekke offentlig fastsatte priser. Mot slutten av året antas prisstigningstakten å ha nådd opp i 2 prosent årlig rate. Dette innebærer en gjennomsnittlig prisstigning på 1 prosent - altså fortsatt svært svak - fra 1987 til 1988, mot 0,6 prosent året før og en nedgang på 0,5 prosent fra 1985 til 1986.

De fem forskningsinstituttene har denne gang utvidet prognoseperspektivet inn i neste år, selv om det ikke gis spesifiserte kvantitative prognoser. Det ventes fortsatt ikke direkte nedgang i produksjon og etterspørsel; den 6 år lange oppgangen har fremdeles ikke de kjennetegn som erfaringsmessig varsler nedgang. Stigningen i etterspørselen har vært uvanlig svak (som omtalt i tidligere konjunkturoversikter kan det både for Forbundsrepublikken og Vest-Europa under ett være tvilsomt om den kan kalles en konjunkturoppgang) og har vært uten den selvforsterkende dynamikk som har ført til sterkere vekst, særlig fordi investeringene bare i liten grad har fulgt med i oppgangen. På den annen side har dette ført til at nedgangen har blitt utsatt; kapasitetsutnyttningen har ikke blitt høy nok til å presse prisstigningstakten i været, og det har derfor ikke vært nødvendig med en tilstramming i den økonomiske politikken, som i tidligere konjunkturbølger ofte har ført til at oppgangen brått har snudd om til nedgang.

Men de fem instituttene venter likevel at

veksten i produksjon og etterspørsel vil svekkes utover i 1989 og omtaler også stagnasjon som en mulighet. Årsaken til dette er i første rekke den finanspolitikken som myndighetene har planlagt, med innføring av kildeskatt på kapitalinntekt fra 1. januar neste år, øking i forbruksskattene og også øking i premiene til arbeidsløshetsstrygden. Pengepolitikken antas derimot å ville virke nøytralt. Vekstimpulsene fra utlandet vil neppe svekkes nevneverdig; prognosene forutsetter uendret økonomisk politikk i utlandet. Det presiseres imidlertid at disse forutsetningene nå er uvanlig usikre.

På dette grunnlag venter instituttene en vekst i bruttonasjonalproduktet på 1 - 1 1/2 prosent i 1989. Den ventede nedgangen i veksttakten henger i hovedsaken sammen med at det private forbruket antas å ville øke betydelig svakere enn i år - bare med 1,5 prosent. Arbeidsløshetsprosenten vil stige videre, anslagsvis til 9,2 prosent, mens prisstigningstakten etter prognosene vil øke til 2,5 prosent som følge av at dempings-effektene utenfra vil falle bort.

OECD venter i sine seneste prognoser - fra juni i år - omtrent samme produksjonsvekst i 1988 (2 1/4 prosent) som de vest-tyske instituttene (2 prosent). OECD er vesentlig mer optimistisk i sine prognoser for inve-

steringene (+ 2 3/4 prosent) og eksporten (+ 4 1/4 prosent), men på den annen side regner OECD med sterkere importvekst (+ 6 prosent) enn de fem instituttene. I desember ventet OECD en vekst i bruttonasjonalproduktet på bare 1 1/2 prosent.

For 1989 venter OECD klart lavere veksttakt for bruttonasjonalproduktet (1 3/4 prosent mot 1 1/4 prosent etter desemberprognosen). Det ventes svakere vekst enn i 1988 for alle hovedkomponentene av etterspørselen. Den innenlandske etterspørselen vil etter OECD's vurdering bli bremsset av omlegging til strammere finanspolitikk, mens eksportveksten vil bli bremsset av senvirkninger av tidligere stigning i markkursen.

=====

USA: BETYDELIG VEKST, MEN TENDENS TIL STERKERE PRISSTIGNING

=====

I USA har veksten i etterspørsel og produksjon hittil i år vært overraskende sterk. Som nevnt i forrige kvartalsoversikt (Økonomiske analyser nr. 3, 1988) økte bruttonasjonalproduktet med hele 4,5 prosent fra 3. til 4. kvartal i fjor, men storparten av stigningen skyldtes "ufrivillig" lagerøking; produksjonen av konsumvarer fortsatte i høyt tempo, samtidig som forbrukerne reduserte

USA: BRUTTONASJONALPRODUKTET OG DETS HOVEDKOMPONENTER
Volumendring fra året før i prosent.

	1987		1988		1989	
	OECD juni 88	OECD juni 88	DRI ¹ mai 88	OECD juni 88	DRI mai 88	
Privat konsum	1,9	1 3/4	1,8	2	1,2	
Boliginvesteringer	0,0	-1 3/4	-1,1	1	1,2	
Andre investeringer	1,0	9 1/2	8,9	2 3/4	2,3	
Eksport	12,8	15 3/4	14,6	11 1/4	12,4	
Import	7,3	6 3/4	5,5	5 1/4	1,2	
Bruttonasjonalprodukt	2,9	2 3/4	2,8	2 1/2	2,8	

¹ Data Resources Inc.

sine kjøp. Som omtalt i Økonomisk analyser nr. 3 vil den sterke lageroppbyggingen i 4. kvartal i fjor kunne bremse produksjonsutviklingen senere i år, men det er uvisst når og hvor sterkt den vil slå ut. Etter de reviderte nasjonalregnskapstallene for 1. kvartal i år, som nylig er offentliggjort, viste bruttonasjonalproduktet en noe svakere vekst (3,9 prosent regnet som sesongjustert årlig rate) enn i foregående kvartal, og lagerutviklingen bidro trolig til å bremse veksten.

Det private konsumet steg med 4,3 prosent (sesongjustert årlig rate), etter en nedgang på 2,5 prosent kvartalet før. Utviklingen av detaljomsetningen peker mot betydelig konsumvekst også utover vinteren og våren; i tremånedersperioden februar-april lå verdien av detaljomsetningen over 10 prosent høyere (sesongjustert årlig rate) enn i foregående tremånedersperiode og i april 5,4 prosent høyere enn i samme måned i fjor. I 4. kvartal i fjor lå detaljomsetningsverdien litt lavere enn i 3. kvartal. Stigningen i det private konsumet i 1. kvartal viser at forbrukerne nå har en mer optimistisk konjunkturvurdering enn i månedene etter børskraket i fjor. Men den må også vurderes på bakgrunn av skattereduksjoner som ble satt i verk fra årsskiftet og av sterk øking i sysselsettingen fra 4. til 1. kvartal.

Den etterspørselskomponenten som viste den langt sterkeste stigningen i 1. kvartal var investeringene utenom boliginvesteringer, som økte med hele 21 prosent (sesongjustert årlig rate), etter en vekst på bare 1,6 prosent kvartalet før. Det er sannsynlig at den høye vekstraten for 1. kvartal er påvirket av at mange investeringsprosjekter ble utsatt i tiden etter børskraket i fjor og ble tatt opp igjen i 1. kvartal i år. I 2. og 3. kvartal i fjor var vekstraten for disse investeringene henholdsvis 12 prosent og 26 prosent, regnet som sesongjusterte årlig rater. Det er likevel grunn til å tro at også den underliggende tendensen peker oppover; både høy kapasitetsutnyttning og høye bedriftsfortjenester bidrar til å styrke grunnlaget for investeringsveksten.

Ordretilgangen for investeringsvarer har en tid vært i sterk oppgang. Nedgangen i dollarkursen fram til ifjor høst, som har gjort amerikansk industri - og særlig eksportindustrien - mer konkurransedyktig, har bidratt til å øke både fortjenesten og kapasitetsutnyttningen i industrien. Kapasitetsutnyttingsgraden er nå 83 prosent i gjennomsnitt - den høyeste på 8 år.

Volumet av vare- og tjenesteeksporten steg med hele 21 prosent (sesongjustert årlig rate) fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, i første rekke som følge av en betydelig øking i amerikanske markedsandeler. Vareeksporten var i sterk stigning utover våren og lå for 1. kvartal under ett hele 27 prosent (sesongjustert årlig rate) høyere enn i 4. kvartal, og i mars 33 prosent høyere enn i samme måned i fjor regnet i verdi.

Som følge av dollarkursnedgangen har importvarene blitt dyrere, og amerikansk industri har gjenvunnet markedsandeler også på hjemmemarkedet. Dette har bremsert veksten i importen. Økingen i innenlandsetterspørselen (inkl. lageretterspørselen) var likevel så sterk i 4. kvartal i fjor at verdien av vareimporten steg med hele 23 prosent (sesongjustert årlig rate) fra 3. til 4. kvartal i fjor, men den gikk ned med 4 prosent fra 4. til 1. kvartal i år. I mars lå importverdien 33 prosent høyere enn i samme måned i fjor. Samlet vare- og tjenesteimport regnet i volum økte med 9,9 prosent i 4. kvartal og 3,4 prosent i 1. kvartal.

Driftsunderskuddet overfor utlandet er fortsatt høyt, men som følge av den gunstige utviklingen i utenrikshandelen har det gått betydelig ned - fra 165 milliarder dollar på årsbasis i 2. kvartal i fjor til 145 milliarder i 1. kvartal i år.

Som nevnt har utenriksøkonomien virket sterkt stimulerende på produksjonen. Gjenvinningen av amerikanske markedsandeler både på eksportmarkedet og hjemmemarkedet som følge av dollarkursnedgangen førte til at

produksjonen i en rekke industrigrener forsterket seg i løpet av 1987 etter flere års svak utvikling. Særlig sterkt var oppsvinget for primær metallindustri og kjemisk industri. Samlet industriproduksjon steg med 3,6 prosent (sesongjustert årlig rate) fra andre halvår 1986 til første halvår 1987 og med 7,2 prosent fra første til andre halvår 1987. I tremånedersperioden februar-april lå industriproduksjonen 3,2 prosent (sesongjustert årlig rate) høyere enn i foregående tremånedersperiode. Samlet bruttonasjonalprodukt steg som nevnt med 3,9 prosent (sesongjustert årlig rate) fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år, og arbeidsløshetsprosenten gikk ned fra 5,7 prosent i desember til 5,4 prosent i april.

Den høye kapasitetsutnyttningen i flere bransjer kan bidra til å øke prispresset, og det er visse tegn til sterkere stigning i en del produsentpriser. Men den høyere stignings-takten i produsentprisene har ennå ikke slått igjennom i konsumprisene. I tremånedersperioden februar-april lå konsumprisindeksen 3,9 prosent (sesongjustert årlig rate) høyere enn i foregående tremånedersperiode og i april også 3,9 prosent høyere enn i april i fjor.

Både forbrukernes konjunkturvurdering og de ledende indikatorene pekte mot økonomisk tilbakeslag etter børskrakket i fjor. Det viste seg da også at både det private konsumet og boliginvesteringene gikk betydelig ned i 4. kvartal. Det ser likevel ut til at forbrukernes og investorenes pessimistiske holdning etter børskrakket ifjor høst nå har endret seg, og både OECD's og de fleste andre prognoser bygger på denne forutsetningen. Men ubalansene både på finansmarkedene og det internasjonale valutamarkedet består, og ny uro med nye kraftige aksjekursfall kan langt fra utelukkes. Tendensen til økt prisstigningstakt representerer også et betydelig usikkerhetsmoment; kanskje ikke i første rekke som følge av prisstigningen selv, men fordi myndighetene i USA ofte reagerer med betydelig tilstramning av den økonomiske politikken ved relativt svake endringer i prisstigningstakten. Det er sann-

synlig at myndighetene vil stramme til politikken vesentlig hvis prisstigningstakten fortsetter å øke fra det nivået den har nå, og en slik utvikling er nærliggende å vente i betraktning av at kapasitetsutnyttningen i industrien er høy, og fordi det begynner å bli mangel på arbeidskraft i en rekke bransjer og distrikter. Dessuten vil en eventuell fortsatt nedgang i dollarkursen fordyre importvarene og bidra til å forsterke prisstigningen. På den annen side er det ikke sannsynlig med store endringer i finanspolitikken i år før presidentvalget i november.

Prognosene for 1988 og 1989 bygger på at en vesentlig forsterking av prisstigningen ikke vil finne sted i løpet av prognoseperioden. OECD bygger på forutsetningen om uendret dollarkurs fra 14. april i år. På denne bakgrunn er det klart at det knytter seg betydelige negative risikomomenter til prognosene. OECD peker på at de ledende indikatorene nå peker oppover og antar at de ekspansive virkningene av en stadig mer optimistisk konjunkturvurdering både fra investorer og forbrukere vil slå ut i sterkere etterspørselsvekst enn ventet i desember. For samlet innenlandsetterspørsel har prognosene blitt oppjustert 1 1/4 prosent for 1988 og 1 prosent for 1989. Det er i første rekke investeringene (utenom boliginvesteringene) som antas å ville øke sterkere enn ventet - med hele 9 1/2 prosent i 1988 og 2 3/4 prosent i 1989 (henholdsvis 3 prosent og 1/2 prosent etter desemberprognosene), mot som nevnt 1 prosent i 1987. Noe av bakgrunnen for den ventede betydelige forsterkingen av investeringsetterspørselen er den sterke ekspansjonen i de eksportorienterte delene av industrien. Men det høye veksttallet for 1988 gjenspeiler også en "gjeninnhenting" i 1. kvartal etter nedgangen i 4. kvartal i fjor; prosjekter som var planlagt for 4. kvartal ble ikke gjennomført da som følge av de psykologiske virkningene av børskrakket, men tatt opp igjen i 1. kvartal. DRI (Data Resources Incorporation) venter omtrent like sterk investeringsvekst som OECD (henholdsvis 8,9 prosent og 2,3 prosent for 1988 og 1989).

For det private konsumet venter OECD en forholdsvis svak utvikling, med vekstrater i 1988 og 1989 på henholdsvis 1 3/4 prosent og 2 prosent (mot henholdsvis 1 1/4 prosent og 1 prosent i følge desemberprognosene), etter en vekst på 1,9 prosent i 1987. DRI's prognoser avviker ikke mye fra OECD's prognoser; DRI venter en vekstrate på 1,8 prosent for begge årene. Den forholdsvis svake veksten i det private konsumet må sees i sammenheng med myndighetenes målsetting om reduksjon av budsjettunderskuddet, som - om den blir realisert - vil innebære en noe høyere spare-rate. Dessuten vil en forsterking av prisstigningstakten kunne virke bremsende på konsumveksten.

Eksportprognosene er svakt oppjustert både av OECD og av DRI. OECD venter nå en vekst i samlet vare- og tjenestevolum på 15 3/4 prosent (DRI 14,6 prosent) i år, og 11 1/4 prosent (DRI 12,4 prosent) neste år, etter en stigning på 12,8 prosent i 1987. Den sterke eksportveksten henger sammen med at USA nå har forbedret sin konkurransemessige posisjon på verdensmarkedet betydelig som følge av nedgangen i dollarkursen, og noe varig kursomslag synes ikke særlig sannsynlig. OECD's prognoser bygger som nevnt på uendret valutakurs, mens DRI regner med en nedgang på 10 prosent i 1988 og 6 prosent i 1989.

Derimot er importprognosene endret betydelig som følge av en mer optimistisk vurdering av innenlandsetterspørselen. OECD har oppjustert sine prognoser for veksten i volumet av vare- og tjenesteimporten fra 1 1/4 prosent til 6 3/4 prosent for 1988 og fra 2 1/4 prosent til 5 1/4 prosent for 1989. DRI's importprognoser ligger nær OECD's for 1988, men for 1989 ligger de av ukjente årsaker betydelig lavere (1,2 prosent).

Med den ventede gunstige volumutviklingen i utenriksøkonomien vil driftsunderskuddet overfor utlandet etter OECD's prognoser gå ned fra 161 milliarder dollar i 1987 til 150 milliarder i 1988 og 132 milliarder i 1989. DRI - som som nevnt forutsetter en betydelig nedgang i dollarkursen i 1988 - venter både

for 1988 og 1989 et driftsunderskudd på 138 milliarder dollar.

Den ventede etterspørsels- og importutviklingen vil innebære en litt sterkere vekst i bruttonasjonalproduktet (2 3/4 prosent) enn OECD ventet i desember (2 1/2 prosent) i 1988, dvs. omtrent like sterk som i fjor. DRI's prognoser for produksjonsveksten i 1988 er praktisk talt de samme som OECD's. For 1989 vil veksten etter OECD's prognoser bli 2 1/2 prosent, eller litt svakere enn i 1988, mens DRI som følge av sin optimistiske importprognose kan regne med samme vekst i 1989 som i 1988.

Om prognosene for produksjonsutviklingen viser seg å slå til, er det lite sannsynlig at arbeidsløsheten vil endre seg vesentlig. Både OECD og DRI venter en arbeidsløshetsprosent på 5 1/2 både i 1988 og 1989, mot 6,2 i 1987. En må tilbake til tidlig i 1970-årene for å finne lavere ledighetsrater i USA.

OECD gir uttrykk for at en på grunnlag av tidligere erfaringer kan vente økt prisstigning med en så lav arbeidsløshet som den nåværende. Men som følge av økt fleksibilitet på arbeidsmarkedet antar organisasjonen at "risikoen for fornyet lønnsinflasjon vil være begrenset". På denne bakgrunn venter OECD en prisstigning på 3 3/4 prosent i 1988 (mot 4 prosent i 1987) og 4 1/4 prosent i 1989, gradvis stigende i løpet av prognoseperioden. DRI venter en prisstigning på 4 prosent i 1988 og 4,6 prosent i 1989.

Etter børskrakket ble næringslivet tilført betydelig mengder av likvider for å unngå at krakket skulle føre til økonomisk nedgang. Senere har det vært en tendens til en viss tilstramning i kredittpolitikken etterhvert som tegnene til økt prisstigning og høy kapasitetsutnyttning har forsterket seg. Sentralbankrenten ble økt fra 6,5 prosent til 6,9 prosent i april, og i midten av mai økte bankene sine såkalte primærrenter fra 8 1/2 prosent til 9 prosent.

Budsjettunderskuddet for budsjettåret 1987

(1. oktober 1986 - 30. september 1987) ble - som følge av høyere skatteinntekter enn opprinnelig anslått - noe lavere enn ventet (150 milliarder dollar, mot 221 milliarder foregående år) og lå bare litt høyere enn Gramm-Rudman-Holling-lovens måltall (144 milliarder dollar). For budsjettåret 1988 venter OECD en øking i budsjettunderskuddet til 164 milliarder dollar, mens det i budsjettåret 1989 (etter valget) ventes å gå ned til 159 milliarder dollar. Myndighetene tar sikte på at budsjettunderskuddet skal være eliminert i 1993, men etter OECD's prognoser vil det da fortsatt være et budsjettunderskudd på 100 milliarder dollar.

=====

JAPAN: STERK PRODUKSJONSVEKST, LAV ARBEIDSLØSHET, LAV PRISSTIGNING OG STORT UTENRIKS-OVERSKUDD

=====

Japan befinner seg i en økonomisk situasjon som er uvanlig god sett i internasjonalt perspektiv. Ikke bare har landet den sterkeste produksjonsveksten og laveste arbeidsløsheten blant de største industri-landene, men samtidig den svakeste prisstigningen og et solid overskudd på driftsbalansen med utlandet. Riktignok har Japan et betydelig underskudd på statsbudsjettet, men ikke spesielt stort sett i internasjonal sammenheng, og det ventes å synke i de

nærmeste par årene. Japans netto tilgodehavender i utlandet er nå beregnet å ville komme opp i et beløp svarende til 13 prosent bruttonasjonalproduktet i 1989.

Denne situasjonen må sees på bakgrunn både av tradisjonelt høy effektivitet i japansk industri og den omstilling i næringslivet i retning av mer hjemmemarkedsorientert virksomhet som har funnet sted i de aller siste årene. Den betydelige produksjonsveksten i Japan var eksportledet i mange år, men i løpet av de par siste årene, og spesielt i 1987, har japanske myndigheter satt i verk en rekke tiltak med sikte på å stimulere den innenlandske etterspørselen. Samtidig har stigende yenkurs bremsset eksportveksten, og i 1986 gikk volumet av vare- og tjenesteeksporten betydelig ned. Men mange eksportbedrifter har greid å omstille seg til det nye kursnivået på yen, og nedgangen i eksportvolumet har stoppet.

Også i Japan er det nå det private konsumet som bidrar mest til produksjonsoppgangen. Det har i stor grad blitt stimulert av politikkomleggingen i 1987, bl.a. gjennom skattereduksjoner og sterk stigning i boliginvesteringene, noe som har ført til betydelig øking i etterspørselen etter varige forbruksvarer. Dessuten har kursstigningen på finansobjekter bidratt til å øke forbrukernes formue. Fra 1986 til 1987 steg det

JAPAN: BRUTTONASJONALPRODUKTET OG DETS HOVEDKOMPONENTER
Volumendring fra året før i prosent.

	1987		1988		1989	
	OECD juni 88	OECD des. 87	OECD juni 88	OECD des. 87	OECD juni 88	OECD juni 88
Privat konsum	3,9	3 1/4	4	3	4	4
Investeringer i fast realkapital	10,3	4 3/4	8 1/4	3	4 1/2	4 1/2
Eksport i alt	3,5	3	6	3 1/2	5 1/4	5 1/4
Import i alt	9,1	7 1/2	14	4 3/4	8 3/4	8 3/4
Bruttonasjonalprodukt	4,2	3 1/2	4 1/4	3	3 3/4	3 3/4

Kilde: OECD

private konsumet med 3,9 prosent (mot 3,2 prosent året før og 2,7 prosent i 1985), og etter omsetningen i de store varemagasinene å dømme ser konsumetterspørselen ut til å ha forsterket seg noe i 1. kvartal i år. Omsetningsverdien lå da 16 prosent høyere regnet i verdi (sesongjustert årlig rate) enn i foregående kvartal og i mars 5 prosent høyere enn ett år tidligere.

I tiden fremover vil det private konsumet bli ytterligere stimulert av skattereduksjoner. Samtidig vil trolig sysselsettingen øke, og stigning i inntektene fra finansobjekter vil også bidra til å stimulere konsumetterspørselen. Bortsett fra overtidsbetaling og bonusgodtgjørelse - som er svært utbredt i Japan - er lønnsstigningen pr. lønsmottaker beregnet til 4 1/4 prosent i 1988, mot 2,6 prosent i 1987. Samtidig ventes prisstigningen å bli svært svak. OECD venter nå en stigning i det private konsumet på 4 prosent både i 1988 og 1989. Dette er henholdsvis 3/4 prosentenheter og 1 prosentenheter mer enn det OECD ventet i desember i fjor.

Den mest dynamiske etterspørselskomponenten i fjor var boliginvesteringene, som var et sentralt målområde for stimuleringspakken fra juli. Tallet på igangsatte nye boliger endret seg lite utover høsten 1986 og vinteren 1987, men deretter satte en svært sterk stigning inn. Fra 1. til 3. kvartal i fjor steg tallet på igangsatte boliger med nærmere 50 prosent regnet som sesongjustert årlig rate. Men veksten avtok sterkt i 4. kvartal, og fra 4. kvartal i fjor til 1. kvartal i år gikk tallet på igangsatte boliger ned med 17 prosent regnet som sesongjustert årlig rate. I mars lå det 15 prosent høyere enn et år tidligere. Etter OECD's siste anslag steg investeringene i private boliger med 21 prosent regnet i volum fra 1986 til 1987. OECD antar nå at veksten i boliginvesteringene har passert en konjunkturtopp; i 1988 ventes de bare å øke med 3 prosent og i 1989 å gå ned med 1/4 prosent regnet i volum.

Også utviklingen i offentlige investeringer

gjenspeiler den ekspansive økonomiske politikken som er blitt ført de siste 1-2 årene. Fra 1986 til 1987 økte de med 8-9 prosent regnet i volum, og veksten ventes å bli nesten like sterk (7 1/4 prosent) i 1988. I 1989 antas de å ville holde seg på dette høye nivået.

Også de private investeringene utenom boliger har vært i god stigning - med vel 8 prosent i 1987. De siste investeringsundersøkelsene peker mot ytterligere øking i veksttakten, særlig for investeringer i hjemmemarkedsorientert industri. For 1988 og 1989 venter OECD nå vekstrater på henholdsvis 10 1/4 prosent og 7 1/4 prosent.

Om disse prognosene slår til, vil veksten i samlede investeringer i fast realkapital regnet i volum i 1988 og 1989 bli henholdsvis 8 1/4 prosent og 4 1/2 prosent, oppjustert fra henholdsvis 4 1/4 prosent og 3 prosent etter desemberprognosene. I 1987 økte i samlede investeringene i fast realkapital med 10,3 prosent.

Samlet vare- og tjenesteeksport var i nedgang fra 1985 til 1986 - med hele 5,2 prosent regnet i volum - særlig som følge av virkningene av sterk stigning i yenkursen gjennom de tre siste årene, med tapte markedsandeler som resultat. Men som nevnt ser det ut til at eksportbedriftene i stor grad har greid å tilpasse seg de nye kursforholdene gjennom kostnadsreduksjoner og rasjonaliseringer. Etter OECD's siste anslag steg volumet av vare- og tjenesteeksporten med 3,5 prosent fra 1986 til 1987. Det ventes at markedsveksten i Japans eksportmarkeder vil bli betydelig både i 1988 og 1989 - etter OECD's prognoser over 7 prosent i begge årene, mot en gjennomsnittlig vekst på 4 prosent i perioden 1985-1987. Samlet vare- og tjenesteeksport antas å ville vokse med 6 prosent i 1988 og 5 1/4 prosent i 1989. Om stigningen i yenkursen fortsetter, vil eksportveksten kunne bli noe svakere enn dette.

Importen steg enda sterkere enn eksporten gjennom 1987. OECD regner nå med at volumet av vare- og tjenesteimporten steg med 9

prosent fra 1986 til 1987, mot 3 prosent i 1986. Den sterke importøkningen gjenspeiler både den kraftige ekspansjonen i innenlands- etterspørselen og stigningen i yenkursen. For 1988 ventes enda sterkere importstigning, bl.a. som følge av høy kapasitetsutnyttning i industrien og senvirkninger av tidligere stigning i yenkursen. OECD venter nå at samlet vare- og tjenesteimport vil øke med hele 14 prosent i 1988 og 8 3/4 prosent i 1989. Om stigningen i yenkursen skulle fortsette, vil importveksten kunne bli enda sterkere enn dette. I desember ventet OECD en betydelig svakere importvekst (7 1/2 prosent) for 1988 og for 1989 (4 3/4 prosent). Den innenlandske etterspørselen har ekspandert betydelig mer enn OECD ventet da, samtidig som yenkursen har fortsatt å stige.

Enda volumet av vareeksporten bare steg med 0,4 prosent i 1987 og importen med 9,1 prosent, fortsatte overskuddet på handelsbalansen å stige - fra 92,8 milliarder dollar i 1986 til 96,4 milliarder i 1987. Årsaken er at vareimporten regnet i verdi i utgangspunktet bare utgjorde vel halvparten av vareeksporten. I de to kommende årene ventes overskuddet bare å ville synke svakt - til 94 3/4 milliarder i 1988 og 92 1/2 milliarder i 1989 til tross for mye sterkere importvekst enn eksportvekst. Bytteforholdet ventes å endre seg lite. Samlet driftsoverskudd ventes å synke fra 87 milliarder dollar i 1987 til 85 milliarder i 1988 og 80 milliarder i 1989.

Utviklingen i den innenlandske etterspørselen og i utenriksøkonomien har - etter OECD's junianslag - ført til en stigning i bruttonasjonalproduktet på 4,2 prosent i 1987, mot 2,4 prosent i 1986. I desember i fjor ventet OECD en vekst i 1987 på 3 1/2 prosent. Oppjusteringen av veksten i bruttonasjonalproduktet henger sammen med bedre utvikling enn ventet for alle hovedkomponentene av etterspørselen. For 1988 og 1989 vil den utviklingen i den innenlandske etterspørselen og utenriksøkonomien som er ventet føre til vekstrater i bruttonasjonalproduktet på henholdsvis 4 1/4 prosent og 3 3/4 prosent. Industriproduksjonen er

ventet å stige med henholdsvis 9 1/4 prosent i 1988 og 4 1/4 prosent i 1989, etter en stigning på 3,1 prosent i 1987.

På denne bakgrunn antas nedgangen i arbeidsløsheten å ville fortsette i 1988. Etter OECD's juniprognoser vil arbeidsløshetsprosenten gå ned fra 2,8 i 1987 til 2 1/2 i 1988. Det ventes spesielt sterk sysselsetningsøkning for kvinner. Den ventede nedgangen i veksttakten i 1989 antas å ville gi en svak øking i arbeidsløsheten igjen - til 2 3/4 prosent.

I gjennomsnitt for 1987 lå konsumprisene på samme nivå som året før, og i 1. kvartal i år lå den sesongjusterte konsumprisindeksen 1,1 prosent (årlig rate) lavere enn i 4. kvartal i fjor. Høy kapasitetsutnyttning og en viss øking i lønnsstigningstakten gir grunn til å vente en litt sterkere prisutviklingen i tiden fremover. OECD venter en stigning i konsumprisene på 1 1/4 prosent i 1988 og 1 3/4 prosent i 1989. I desember i fjor ventet organisasjonen litt høyere prisstigningsrater (henholdsvis 1 3/4 prosent og 2 prosent).

Som nevnt må den sterke etterspørselsøkningen i Japan sees på bakgrunn av den ekspansive økonomiske politikken som ble gjennomført i 1987 (se Økonomiske analyser nr. 8, 1987). Forslaget til statsbudsjett for budsjettåret 1988 (1. april 1988 - 30. mars 1989) varsler ikke om noen omlegging av denne politikken. Utgiftene til offentlige arbeider vil bli holdt oppe på det høye nivået etter den sterke økingen i forrige budsjettår. Likevel ventes underskuddet på offentlige budsjetter å gå ned, som følge av høyere skatteinntang enn ventet. Regnet som andel av bruttonasjonalproduktet antas budsjettunderskuddet å ville synke fra 3,0 prosent i budsjettåret 1987 til 2,4 prosent i budsjettåret 1988. Alt i alt vurderer OECD likevel virkningene av finanspolitikken som ekspansive i 1987 og nøytrale i 1988.

Kredittpolitikken har fortsatt å være ekspansiv - etter OECD's oppfatning kanskje i sterkere grad enn det som var hensikten.

Bankutlånene har - stimulert av lavt rentenivå - økt kraftig. Fra og med andre halvår 1988 ventes en moderat renteoppgang som følge av den kraftige ekspansjonen i den innenlandske etterspørselen og tendensen til en svak prisstigning.

FLYTTING OG ARBEIDSMARKED I NORD-NORGE 1972-1986

Av

Lasse S. Stambøl og Knut Ø. Sørensen

1. INNLEDNING

Etter at Nord-Norge i begynnelsen av 1970-årene hadde en periode med stabilisering av folketallet, har utviklingen på hele 1980-tallet vært problematisk, med økt nettoutflytting og sentraliseringstendenser internt i landsdelen, samtidig med at fødselsoverskuddet er blitt sterkt redusert (Byfuglien, 1988). I denne artikkelen vil vi rette søkelyset mot forholdene på arbeidsmarkedet i landsdelen, og hvilken sammenheng dette kan ha med utviklingen i flyttetallene for personer i yrkesaktiv alder.

Denne artikkelen er en del av SSB's prosjekt DRØM (Demografisk, Regional-Økonomisk Mo-

dellsystem). Ett av målene med prosjektet er å kunne lage framskrivninger av folketallet i fylkene der flyttingene avhenger av utviklingen på arbeidsmarkedet i fylkene. Tidligere analyser av sammenhengen mellom flytting og arbeidsmarked for årene 1967-1979 er dokumentert i Brun (1982) og Lian (1986). Datamaterialet er nå utvidet med tall for 1980-årene, og det er planlagt en videreføring av analysen, se Stambøl (1987). I denne artikkelen vil vi presentere noen trekk fra disse dataene.

2. UTVIKLINGEN I FLYTTINGEN TIL OG FRA NORD-NORGE 1972 - 1986

Noen hovedtall for utviklingen i antall

Tabell 1: ÅRLIG ANTALL FLYTTERE TIL OG FRA NORD-NORGE ETTER ALDER
 1972-79 og 1980-86

Periode/ flyttestrøm	Totalt 16-74 år	Fordelt på alder		
		16-24 år	25-49 år	50-74 år
1972-79:				
Innflyttere	7 030	2 821	3 910	299
Utflyttere	7 880	3 385	4 066	429
Nettoinnflytting	-850	-564	-156	-130
1980-86:				
Innflyttere	5 992	2 153	3 548	291
Utflyttere	7 926	2 889	4 585	452
Nettoinnflytting	-1 934	-736	-1 037	-161

Kilde: Bearbeiding av SSB's flyttestatistikk

flyttere til og fra Nord-Norge i yrkesaktiv alder framgår av tabell 1. Årlig antall utflyttere fra landsdelen var omlag det samme i de to periodene, mens antall innflyttere har sunket. Årlig nettoutflytting er dermed mer enn doblet. I hele perioden 1972-1986 har det flyttet ut netto over 20 000 personer, noe som tilsvarer over 14 prosent av folkemengden i 1972.

Nedgangen i antall innflyttere har vært størst for ungdom i alderen 16-24 år. For denne aldersgruppen har det også vært en nedgang i antall utflyttere fra landsdelen, slik at nettoutflyttingen ikke har endret seg så mye for denne aldersgruppen. Økningen i nettoutflyttingen har vært størst for aldersgruppen 25-49 år. I denne aldersgruppen har innflyttingen avtatt samtidig som antall utflyttere har økt. Det er naturlig å se det økte antall utflyttere i sammenheng med økt folketall. Gjennomsnittlig folketall i alderen 25-49 år økte med vel 10 prosent mellom de to periodene, altså noe mindre enn økningen i utflyttingen. Imidlertid var økningen i folketallet størst i den yngste delen av aldersgruppen, som har de høyeste flyttestilbøyningsratene. I denne aldersgruppen har vi altså hatt omtrent samme utflyttingstilbøyningsratene i begge periodene, mens utflyttingsratene for ungdommen (16-24 år) har gått ned.

Befolkningen i Nord-Norge har en svært høy mobilitet i forhold til innbyggerne i andre landsdeler. I en kommentar til befolkningsutviklingen i Nord-Norge retter Foss og Sørli (1987) søkelyset mot det høye nivået på utflyttingen fra landsdelen. De argumenterer for at en bedre flyttebalanse krever lavere utflyttingsrater. I Foss, Sørli og Texmon (1987) settes nedgangen i antall innflyttere til landsdelen i sammenheng med lavere mobilitet i resten av landet. Antall flyttere mellom landsdelene, medregnet innflytting fra utlandet, var imidlertid om lag det samme i de to periodene vi ser på.

Flyttetall på lavere geografisk nivå viser at det har vært en klar sentralisering i bosettingsmønsteret internt i Nord-Norge på

1980-tallet. Mens flere av sentraene i landsdelen har hatt nettoinnflytting, har periferien hatt betydelig nettoutflytting, se Foss, Orderud og Sørli (1988). Ser vi på nettoutflyttingen ut av landsdelen, er det byregionene (inkludert Alta og omegnskommuner) som har hatt størst økning i forhold til folketallet. Spesielt gjelder dette selve bykommunene (inkl. Alta).

=====

3. ARBEIDSMARKEDSUTVIKLINGEN I NORD-NORGE

=====

Den registrerte arbeidsledigheten har vært høyere i Nord-Norge enn i de andre landsdelene i hele perioden, se Skoglund, Stordahl og Sørensen (1988). Utviklingen på 1980-tallet viser imidlertid en nedgang i arbeidsledighetsprosent i forhold til landsgjennomsnittet. Vi ser i tabell 2 at gjennomsnittlig antall registrerte arbeidsledige i Nord-Norge var dobbelt så høyt i 80-årene som i perioden 1972-79. I den første perioden var ledigheten, regnet som prosent av de sysselsatte, over dobbelt så høy i Nord-Norge som for landsgjennomsnittet. I 1980-årene var Nord-Norges arbeidsledighetsprosent drøyt 60 prosent over landsnivå. Arbeidskraftundersøkelsen (AKU) viser en mindre dramatisk utvikling i antall arbeidsøkere uten arbeidsinntekt. Dette gjelder spesielt for Nord-Norge. Utviklingen i de to ledighetsindikatorerne viser imidlertid de samme hovedtrekk, nemlig en høy ledighet i landsdelen etter norske forhold, men noe mindre avvik i forhold til landsgjennomsnittet i perioden 1980-86 sammenlignet med perioden 1972-79.

Antall registrert ledige arbeidsplasser i forhold til folkemengden i yrkesaktiv alder, har i Nord-Norge ligget under landsgjennomsnittet på 1970-tallet, men over på 1980-tallet. Spesielt Finnmark har høye relative tall for antall registrert ledige plasser. Kvaliteten på statistikken over ledige plasser er avhengig av utbyggingen av arbeidskontorene, slik at tallene må tolkes med varsomhet. Det synes likevel som det er tilstede et visst mønster med relativt høy

Tabell 2: REGISTRERT ANTALL ARBEIDSLEDIGE I NORD-NORGE OG ARBEIDSSØKERE UTEN ARBEIDSINNTÆKT IFØLGE AKU.

Årlig gjennomsnitt. Arbeidsledige og søkere i prosent av antall sysselsatte i Nord-Norge og i hele landet.

Periode	Antall registrert arbeidsledige i Nord-Norge	Antall arbeids-søkere i Nord-Norge ifølge AKU	I prosent av antall sysselsatte			
			Registrert ledige		Arbeidssøkere (AKU)	
			Nord-Norge	Hele landet	Nord-Norge	Hele landet
1972-79	3 933	5 700	2,1	1,0	3,1	1,8
1980-86	7 801	7 600	3,7	2,2	3,6	2,5

Kilde: Arbeidsdirektoratet og arbeidskraftundersøkelsene (AKU)

arbeidsledighet kombinert med forholdsvis høye tall for antall ledige plasser. Dette indikerer en viss strukturell ubalanse på arbeidsmarkedet, med etterspørsel etter arbeidskraft av en type som ikke samsvarer med innbyggernes tilbud. En oppdeling av arbeidsmarkedet etter type arbeidskraft, kunne gitt et mer nyansert bilde av situasjonen, men er vanskelig å gjennomføre ut fra eksisterende statistikk.

I tabell 3 er det tatt med relative tall for yrkesdeltakelsen i Nord-Norge i forhold til hele landet, for perioden 1972-1986.

Yrkesdeltakelsen totalt ligger i hele tidsperioden under landsgjennomsnittet, men betydelig nærmere på 1980-tallet enn på 1970-tallet. Tilnærmingen til landsgjennomsnittet skyldes i alt vesentlig økt yrkesdeltakelse hos kvinner. Det er veksten i yrkesdeltakelsen hos kvinner i de to eldste aldersgruppene som har bidratt mest til utjevningen. Yrkesdeltakelsen hos kvinner i aldersgruppen 25-49 år på 1980-tallet ligger godt over landsgjennomsnittet.

I tabell 4 har vi dekomponert veksten i sysselsettingen i Nord-Norge for å se hvor mye av endringen som kan tilskrives befolkningsutviklingen i yrkesaktiv alder, og hvor mye som kan tilskrives endringer i yrkes-

prosentene. Til sammenligning har vi gjengitt tilsvarende tall for landet som helhet.

Veksten i sysselsettingen i Nord-Norge var betydelig sterkere enn landsgjennomsnittet på 1970-tallet, mens den var om lag den samme som i resten av landet på 1980-tallet. For kvinner viser imidlertid Nord-Norge relativt sterkere sysselsettingsvekst også på 1980-tallet. Dekomponeringen viser at sysselsettingsendringene først og fremst kan tilskrives endringer i yrkesprosentene for kvinner. Endringen i antall sysselsatte for mennenes del, kan i større grad tilskrives befolkningsutviklingen.

Stramheten på arbeidsmarkedet i en region kan måles som forholdet mellom beregnet etterspørsel etter og beregnet tilgang på arbeidskraft. Dette forholdet kan kalles regionens markedsleie, se Brun (1982). For å justere for konjunkturvariasjoner kan vi innføre et begrep "relativt markedsleie", definert som en regions markedsleie sett i forhold til markedsleiet på landsnivå. Etterspørselen etter arbeidskraft er beregnet som summen av gjennomsnittlig antall sysselsatte i hvert år i arbeidskraftundersøkelsen (AKU) og gjennomsnittlig antall ledige plasser meldt til arbeidskontorene i hvert av årene. Tilgangen på arbeidskraft er beregnet på grunnlag av anslag for personer

Tabell 3: YRKEDELTADELSE ETTER KJØNN OG ALDER I NORD-NORGE I FORHOLD TIL LANDSGJENNOMSNITTET 1972-1986

Landsgjennomsnittet = 100.

År	Menn				Kvinner				Begge kjønn 16-74 år
	16-24 år	25-49 år	50-74 år	16-74 år	16-24 år	25-49 år	50-74 år	16-74 år	
1972	88,2	96,6	89,8	92,7	67,1	82,0	76,3	77,7	88,3
1973	97,1	97,0	91,1	94,7	85,6	88,1	82,3	86,6	92,8
1974	98,3	97,0	91,7	95,3	84,9	90,1	96,1	91,6	95,0
1975	91,0	97,7	92,0	94,8	86,8	91,6	92,7	91,7	94,5
1976	83,9	98,3	92,2	94,2	88,5	92,9	89,8	91,8	94,0
1977	97,0	97,3	85,7	93,6	88,6	92,9	88,6	91,5	93,5
1978	90,4	96,6	90,1	93,6	77,7	97,5	90,5	92,3	93,8
1979	75,3	94,4	96,1	92,1	85,6	96,7	88,2	92,9	93,0
1980	77,8	96,9	90,4	92,2	96,1	99,1	90,3	97,0	94,6
1981	88,6	95,5	92,5	93,7	91,6	99,0	90,4	96,0	95,1
1982	91,2	97,1	93,1	95,1	86,5	102,0	95,1	98,0	96,7
1983	90,5	98,9	93,6	96,1	81,8	103,7	91,5	97,2	97,0
1984	90,3	98,8	93,3	95,9	85,7	101,6	94,2	97,4	96,9
1985	85,2	96,3	92,6	93,5	83,2	101,6	93,2	96,5	95,1
1986	79,7	97,5	91,0	92,8	87,9	103,1	99,2	99,5	96,0

Kilde: AKU

Tabell 4: ENDRINGER I SYSSELSETTINGEN I NORD-NORGE OG I HELE LANDET 1972-1980 OG 1980-1986

Gjennomsnittlig årlig vekst i prosent.

Landsdel/ periode	Dekomponert på endringer i:								
	Endring i antall sysselsatte			Befolkningsut- viklingen			Yrkesprosent		
	M	K	T	M	K	T	M	K	T
Nord-Norge:									
1972-1980	0,73	8,03	2,98	0,68	0,81	0,74	0,05	7,22	2,24
1980-1986	0,23	3,00	1,36	0,46	0,43	0,45	-0,23	2,57	0,91
Hele landet:									
1972-1980	0,85	3,74	1,90	0,73	0,65	0,69	0,12	3,09	1,21
1980-1986	0,43	2,80	1,41	0,79	0,71	0,75	-0,36	2,09	0,66

Note: M = menn, K = kvinner, T = totalt

Kilde: AKU

i arbeidsstyrken i AKU, og omfatter dermed også antall arbeidssøkere uten arbeidsinntekt. Mer om beregningene se note 1. Det er grunn til å minne om den store usikkerheten i AKU.

Tabell 5: RELATIVT MARKEDSLEIE FOR NORD-NORGE
Promille.

Periode	Relativt markedsleie for Nord-Norge		
	Totalt	Menn	Kvinner
1972-79	-12,9	-12,3	-15,0
1980-86	-8,4	-7,6	-9,9

Kilde: Egne beregninger

Denne indikatoren for stramheten av arbeidsmarkedet viser i hele perioden et noe slakkere arbeidsmarked i Nord-Norge enn i landet ellers. Indikatoren har imidlertid lavest tallverdi i siste delen av perioden. I forhold til resten av landet ser det ut til at arbeidsmarkedet i Nord-Norge har vært noe mindre slakt på 80-tallet enn på 1970-tallet. Indikatoren peker i begge perioder på noe mer ubalansert arbeidsmarked for kvinner enn for menn. Dette avspeiler en høyere andel arbeidssøkere uten arbeidsinntekt blant kvinnene. Kanskje henger dette sammen med generelt økt yrkesdeltaking for kvinnene. En kan også spekulere på om det fins en viss 'skjult' arbeidsledighet for menn i landsdelen.

4. NETTOFLYTTING OG RELATIVT MARKEDSLEIE

Tidligere flytteanalyser i Statistisk Sentralbyrå omfattet perioden 1967-79, se Lian (1986). Flytting over fylkesgrenser ble da forsøkt forklart ved relativt markedsleie og mål for utdanningskapasitet og boligmarked. Dette var regresjonsanalyser, der endringer i uavhengige variable ble forutsatt å ha

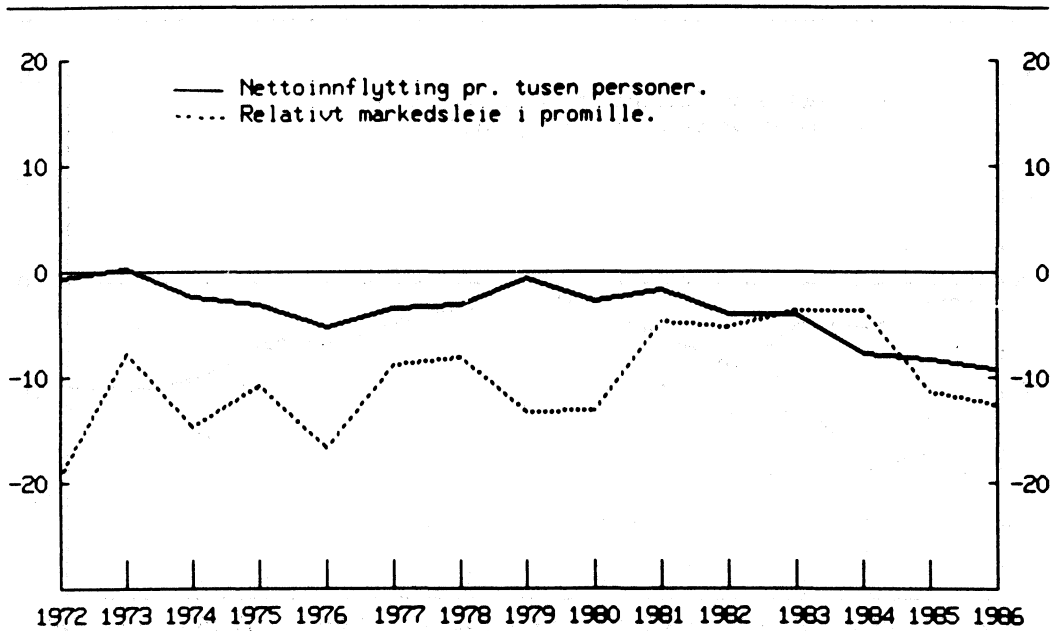
samme virkning i alle fylkene. Regresjonsanalysen forklarte en stor del av variansen i det totale flyttematerialet, men mye av dette skyldtes faste nivåforskjeller mellom fylkene (konstantledd) og tregheter i flyt-teratene (autokorrelasjon). Indikatoren for arbeidsmarkedet forklarte ca. en tredel av variansen i nettoutflytting pr. innbygger for aldersgruppen 25-49 år, noe mer for ungdommen (16-24 år). Sammenhengen var svakere, men likevel tydelig mellom brutto innflytting for 25-49-åringene og det relative markedsleiet. Her hadde også boligbyggingen en viss betydning. For ungdomsgruppen var det en viss sammenheng mellom brutto utflytting, arbeidsmarked og et mål for utdanningskapasitet.

Figur 1 viser utviklingen i nettoutflytting og det relative markedsleiet for hele befolkningen i yrkesaktiv alder i Nord-Norge. Etter 1983 har nettoutflyttingen økt til tross for at det relative markedsleie ligger på et høyere nivå enn det gjorde på 1970-tallet. En oppsplitting av beregningene etter kjønn (figurene 2 og 3), viser i hovedtrekkene det samme utviklingsmønsteret. Den økte nettoutflyttingen for kvinner i Nord-Norge på 1980-tallet synes å holde seg på et høyt nivå også i slutten av perioden, til tross for en betydelig bedring i det relative markedsleiet. For menn synes derimot den økte nettoutflytting på 1980-tallet å foregå parallelt med en nedadgående trend i arbeidsmarkedsindikatoren.

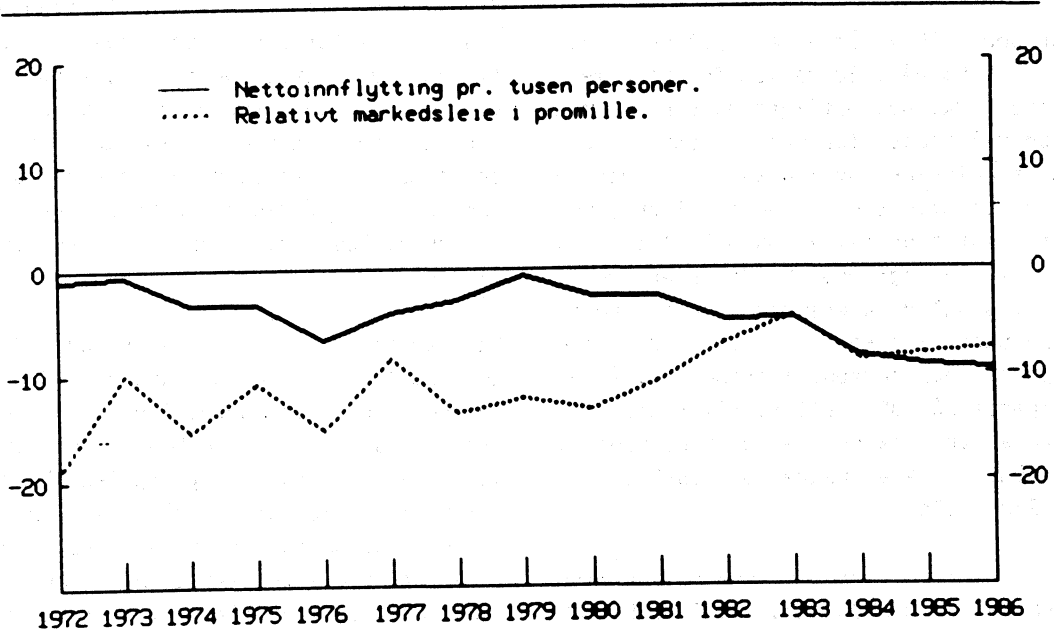
Datamaterialet som er presentert her, atskiller seg fra det som lå til grunn for analysen i Lian (1986) på flere punkter. Det gjelder både geografisk nivå og tidsperiode. Videre er de andre fylkene ikke trukket direkte inn i analysen. Ut fra de tidligere analysene ville vi likevel ventet en annen sammenheng enn det som lar seg avlese i figurene.

En videre oppsplitting av beregningene på alder, viser at det er aldersgruppen 16-24 år som står overfor det klart svakeste relative markedsleie. Det er også for denne aldersgruppen vi finner størst prosentvis

FIGUR 2. NETTOFLYTTING OG RELATIVT MARKEDSLEIE I NORD-NORGE 1972-1986. MENN 16-74 ÅR.

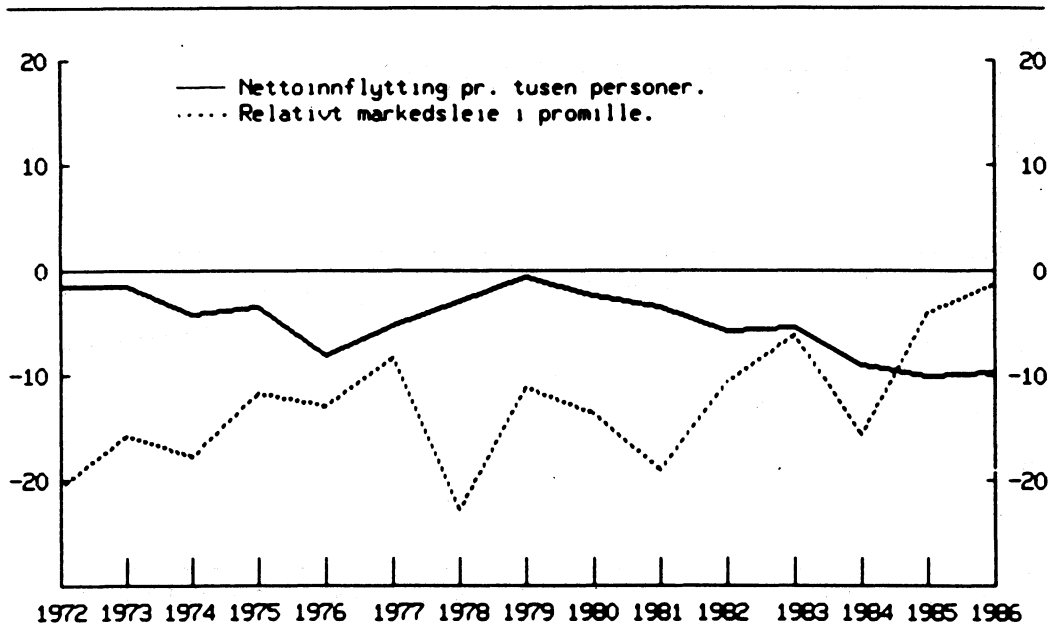
FIGUR 1. NETTOFLYTTING OG RELATIVT MARKEDSLEIE I NORD-NORGE 1972-1986. BEGGE KJØNN 16-74 ÅR.

nettoutflytting. Det relative markedsleie bedret seg imidlertid betraktelig ved overgangen fra 1970- til 1980-tallet, først for kvinner og deretter for menn. Arbeidsmarkedsindikatoren for menn i denne aldersgrup-

pen har hatt jevnt synkende tendens etter toppåret 1981, mens den for kvinner har vært jevnt stigende etter et plutselig (tilfeldig?) bunn-nivå i 1981. Nettoutflyttingen for kvinner i aldersgruppen 16-24 år har i

FIGUR 3. NETTOFLYTTING OG RELATIVT MARKEDSLEIE I NORD-NORGE 1972-1986.
KVINNER 16-74 ÅR.

hele tidsperioden vært større enn for menn.

Aldersgruppen 25-49 år viser også en økende nettoutflytting på 1980-tallet for både menn og kvinner. Økt nettoutflytting synes her å ha skjedd til tross for en relativt gunstigere arbeidsmarkedssituasjon. Tendensen til økt nettoutflytting i denne aldersgruppen har vist tegn til å snu mot slutten av perioden. I aldersgruppen 50-74 år er mobiliteten vesentlig lavere enn i de to yngste aldersgruppene. I likhet med de andre aldersgruppene har nettoutflyttingen også her vært stigende på 1980-tallet, til tross for at det relative markedsleie for både menn og kvinner synes å være bedre på 1980-tallet enn på 1970-tallet.

5. SAMMENHENGEN MELLOM ARBEIDSMARKEDET OG FLYTTING.

Vårt mål for balansen på arbeidsmarkedet legger vekt på tilbudet fra dem som bor i landsdelen. Arbeidsledige personer som flytter ut, fører dermed til bedret balanse, selv om de fortsatt skulle ønske seg arbeid

i landsdelen. Også sysselsatte personer som flytter ut fører til bedret balanse i den grad de etterlater seg plasser som kan fylles av andre. Nettoutflyttingen kan ha gitt plass til en større del av den gjenværende befolkningen blant de sysselsatte, og dermed ha gitt bedre balanse på arbeidsmarkedet, samtidig som arbeidsmarkedssituasjonen oppleves som vanskelig av dem som flytter.

På lenger sikt vil en sterk og vedvarende nettoutflytting fra en landsdel få konsekvenser for etterspørselen etter arbeidskraft i landsdelen. En kan f.eks. tenke seg at ulike typer tjenesteyting ikke lenger kan tilbys i samme grad, når befolkningen i flere lokalsamfunn passerer visse terskler, eller at reduserte skatteinntekter tvinger med seg redusert offentlig virksomhet i de utsatte kommunene. En kan tenke seg at aktiviteten likevel kan opprettholdes ganske lenge i påvente av bedre tider. De siste årenes kraftige nettoutflytting har kanskje ikke vart så lenge at vi ser denne type virkninger i fullt omfang.

Utviklingen på arbeidsmarkedet i Nord-Norge

må ses i forhold til utviklingen på arbeidsmarkedet i andre deler av landet. Det relative markedsleie legger vekt på forholdet til landsgjennomsnittet. På 1970-tallet har landets sterke sysselsettingsvekst kommet ved at de fleste regionale arbeidsmarkeder hadde en positiv utvikling. På 1980-tallet, og spesielt i årene 1984-86, har veksten i sysselsettingen hatt et mer sentraliserende mønster, bl.a. med en sterk vekst i Oslo og Akershus. Oslo og Akershus har i flere år framstått som de viktigste flyttemål for utflyttere fra Nord-Norge. Oslo-området kan derfor stå i en særstilling som sammenligningsgrunnlag og som følge av de sosiale bånd som tidligere flytting har medført. Tiltrekningen i sentrale arbeidsmarkeder kan være en like viktig forklaringsfaktor til den økte nettoutflyttingen fra Nord-Norge som utstøtningen fra landsdelens eget arbeidsmarked. Tiltrekningen fra de sentrale arbeidsmarkedene kan også ha vært med på å redusere tilbakeflyttingen til Nord-Norge.

Flere, f.eks. Foss og Sørli (1987) har påpekt at det stilles økende krav til allsidighet på arbeidsmarkedet for at toinntektsfamilier skal kunne få passende arbeid for begge parter. Passende arbeid vil i stigende grad bety kvalifisert arbeid for godt utdannede personer. Det finnes arbeidsmarkeder i Nord-Norge som kan tilfredsstille slike krav, men konkurransen med sentra i andre landsdeler kan ha blitt hardere. Særlig i utkantkommunene langs kysten kan de økte kravene til arbeidsmarkedet være vanskelige å innfri.

Vi vil tro at utviklingen på boligmarkedet ikke har bidratt til den økende nettoutflyttingen fra Nord-Norge i særlig grad. Kanskje har boligmarkedet heller dempet utviklingen noe, ved at det kan ha vært vanskelig å få solgt boliger i de mest utsatte fraflyttingsstrøkene, samtidig som prisnivået i tilflyttingsområdene har steget. Utviklingen i utdanningssøkingen kan ha betydd mer. Det har vært en sterk ekspansjon i utdanningssystemet i Nord-Norge i hele perioden. Igjen har utkantområdene det svakeste tilbudet. Ønsker om å ta utdanning trenger

ikke medføre flytting ut av landsdelen. Antall studenter i høstsemestret 1984 ved høyskolene i landsdelen var betydelig høyere enn det totale antallet studenter som var registrert bosatt i Nord-Norge. Det blir imidlertid igjen et spørsmål om arbeidsmarkedet i utkantområdene kan gi muligheter for å utnytte den utdannelsen en skaffer seg, evt. hva som skal til for å rekruttere personer som har skaffet seg utdanning andre steder.

Nord-Norge er i denne artikkelen stort sett behandlet som en enhet. I praksis består landsdelen av ulike regionale arbeidsmarkeder, og forskjellen mellom sentrum og periferi er betydelig. Regionale forskjeller i arbeidsmarkedsbalanse kan bety at det i landsdelen finnes regioner med betydelig etterspørsel etter arbeidskraft, slik også statistikken for ledige plasser tyder på. I så fall kan utstøtningseffektene være sterke i de mest utsatte deler av landsdelen. Ulikhetene på de forskjellige arbeidsmarkeder kan også være en av forklaringene til økt utflytting fra landsdelen. Når folk føler seg tvunget til å forlate et av de marginale arbeidsmarkeder, blir spørsmålet om sentrale strøk i andre landsdeler vil framstå som et like rimelig flyttemål som et av sentraene i Nord-Norge. Hittil har imidlertid mye av utflyttingen fra de utsatte stedene Nord-Norge rettet seg mot andre deler av landsdelen, mens det er byregionene som har hatt størst vekst i utflyttingen fra landsdelen. Bruttoinnflyttingen til Nord-Norge har i forhold til folketallet vært omtrent like stor i byregionene som i utkantene. Om vi får en viss avdemping i etterspørselspresset i Oslo-området, vil nok dette bremse flyttebevegelesene ut fra Nord-Norge. Utstøtningseffektene i Nord-Norges periferi vil neppe avta av den grunn. Kanskje kan dette resultere i bedre balanse i flyttingene totalt sett, men med sterkere sentralisering internt i landsdelen.

6. OPPSUMMERING

Kan tendensen til økt nettoutflytting fra

Nord-Norge på 1980-tallet forklares bare ved hjelp av endringer i landsdelens arbeidsmarked? Svaret må bli nei; hovedtendensen i materialet er at den sterke økningen i nettoutflyttingen på 1980-tallet for de fleste persongruppene har kommet til tross for en viss bedring i det relative markedsleie. Arbeidsledigheten har vært høy i hele perioden, men avstanden til landsgjennomsnittet har avtatt noe i 80-årene. Yrkesprosentene for menn har vært lave hele tiden. Yrkesprosentene for kvinner har imidlertid økt betraktelig utover på 1980-tallet. Vi har ikke funnet spesielt uheldige utviklings-trekk ved arbeidsmarkedet i landsdelen som er spesielle for 1980-åra og som kunne forklare forverringen i flyttebalansen. Som nevnt kan imidlertid våre mål for arbeidsmarkedet være for enkle, bl.a kan det aggregerte nivået skjule mer markerte ubalanser på deler av arbeidsmarkedet og i deler av landsdelen.

---

¹ Ved beregningen av stramhetsindikatoren relativt markedsleie er det tatt utgangspunkt i estimerte yrkesprosent for AKU's fylkespar, estimert med den metoden som var i bruk før 1987 (det er senere estimert nye tilbakegående fylkespartall med ny estimeringsmetode). AKU-estimatene er deretter multiplisert med registrert middelfolke-mengde for å beregne arbeidsstyrke og sysselsetting. Nord-Norge er satt sammen av to slike fylkespar. For den første delen av perioden, 1972-1975, gir ikke AKU fylkespartall. Våre tall for perioden er konstruert ut fra omkodingene i Aamdal (1986). I beregningen av kjønns-spesifikke indikatorer er registrert ledige plasser fordelt på kjønn i samme forhold som sysselsettingen.

=====

REFERANSER

=====

- Brun, S. E. (1982): Nettoutflytting og arbeidsmarkedet i fylkene. En foreløpig analyse av sammenhenger. Rapporter fra Statistisk Sentralbyrå, 82/8
- Byfuglien, J. (1988): Avfolkes distrikts-Norge?. Samfunnsspeilet nr. 1/1988, Statistisk Sentralbyrå, 1988
- Foss, O., G. Orderud og K. Sørli (1988): Arbeidskraftssituasjonen i kyst-Norge. NIBR-notat 1988:103
- Foss, O. og K. Sørli (1987): "Hvor mange steder kan vi bo i år 2030?". Plan & Arbeid, 6/87
- Foss, O., K. Sørli og I. Texmon (1987): All vekst i storbyer! Sentralisering av flytting og folketallsvekst på 1980-tallet. Norsk Institutt for By- og Regionforskning, NIBR-rapport 1987:4
- Lian, J. I. (1986): Flytting over fylkesgrenser 1967-1979. Rapporter fra Statistisk Sentralbyrå, 86/19
- Skoglund, T., E. Stordahl og K. Sørensen (1988): Hovedtrekk ved den økonomiske og demografiske utviklingen i fylkene etter 1960. Rapporter fra Statistisk Sentralbyrå, 88/3
- Stambøl, L. S. (1987): Flytting i modellen DRØM, status og videreføring. Interne notater fra Statistisk Sentralbyrå, 87/48
- Aamdal, K. (1986): Dokumentasjon av personkjennetegnsdelen i arbeidskraftsregnskapet. Interne notater fra Statistisk Sentralbyrå, 86/38

TABELL- OG DIAGRAMMEDLEGG

Innhold	Side
A. NASJONALREGNSKAP FOR NORGE	
Tabell A1: Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse. Faste 1986-priser	1*
Tabell A2: Bruttonasjonalprodukt etter næring. Faste 1986-priser	2*
Tabell A3: Bruttoproduksjon etter næring. Faste 1986-priser	3*
Tabell A4: Vareinnsats etter næring. Faste 1986-priser	4*
Tabell A5: Privat konsum. Faste 1986-priser	5*
Tabell A6: Bruttoinvestering i fast kapital. Faste 1986-priser	6*
Tabell A7: Eksport. Faste 1986-priser	7*
Tabell A8: Import. Faste 1986-priser	8*
Tabell A9: Bruttonasjonalprodukt etter anvendelse	9*
Tabell A10: Bruttonasjonalprodukt etter næring	10*
Tabell A11: Bruttoproduksjon etter næring	11*
Tabell A12: Vareinnsats etter næring	12*
Tabell A13: Privat konsum	13*
Tabell A14: Bruttoinvestering i fast kapital	14*
Tabell A15: Eksport	15*
Tabell A16: Import	16*
Tabell A17: Utenriksregnskap	17*
Tabell A18: Disponibel inntekt og sparing for Norge	18*
B. KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE	
Tabell B1: Olje- og gassproduksjon	19*
Tabell B2: Produksjonsindeksen etter næring og anvendelse	19*
Tabell B3: Industriproduksjon - produksjonsindeksen	19*
Tabell B4: Ordretilgang - industri	20*
Tabell B5: Ordreserver - industri	20*
Tabell B6: Lagerbeholdning	21*
Tabell B7: Arbeidsmarkedet - arbeidskraftundersøkelsen	21*
Tabell B8: Arbeidsmarkedet - arbeidskontorenes registreringer	21*
Tabell B9: Industriinvesteringer i verdi - investeringsundersøkelsen	22*
Tabell B10: Boligbygging	22*
Tabell B11: Detaljomsetningsvolum - sesongjustert indeks	22*
Tabell B12: Detaljomsetningsvolum mv. - endring fra foregående år	22*
Tabell B13: Timefortjeneste	23*
Tabell B14: Konsumprisindeksen	23*
Tabell B15: Engrospriser	23*
Tabell B16: Utenrikshandelen - verditall	24*
Tabell B17: Utenrikshandelen - indekser	24*
Diagrammer	
Olje- og gassproduksjon	25*
Produksjonsindeksen	25*
Ordreindeksen - industri	26*
Byggearealstatistikk og boliglån, nye boliger	27*
Ordreindeksen - anleggsvirksomhet	27*
Arbeidsledighet og sysselsetting	28*
Antatte og utførte investeringer i industrien	28*
Lager	28*
Detaljomsetning m.v.	28*
Lønninger	29*
Konsum- og engrospriser	29*
Utenrikshandel	29*
C. INDIKATORER FOR OLJEVIRKSOMHET	
Tabell C1: Produksjon av råolje på norsk sokkel	30*
Tabell C2: Produksjon av naturgass på norsk sokkel	31*
Tabell C3: Leteaktivitet på norsk sokkel	32*
Tabell C4: Påløpte kostnader til leting etter olje og gass på norsk sokkel	33*
Tabell C5: Påløpte investeringskostnader til feltutbygging på norsk sokkel	33*
Tabell C6: Råoljepriser pr. fat	34*

D. NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND

Tabell D1: Bruttonasjonalprodukt	35*
Tabell D2: Privat konsum	35*
Tabell D3: Offentlig konsum	35*
Tabell D4: Bruttoinvesteringer	36*
Tabell D5: Eksport av varer og tjenester	36*
Tabell D6: Import av varer og tjenester	36*

E. KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

Tabell E1: Sverige	37*
Tabell E2: Storbritannia	37*
Tabell E3: Forbundsrepublikken Tyskland	37*
Tabell E4: Frankrike	37*
Tabell E5: USA	38*
Tabell E6: Japan	38*

1*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A1. BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER ANVENDELSE. 1)
I faste 1986-priser. Mill.kr

	1987*	1987				1988
		1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.
Bruttonasjonalprodukt ..	519153	127563	125390	128700	137500	129075
Innenlandsk bruk av						
varer og tjenester	522000	124275	124265	133831	139629	125955
Privat konsum	272597	64559	66648	67531	73858	64789
Offentlig konsum	105813	25522	26064	25789	28438	25460
Statlig konsum	41346	9405	9947	9673	12322	9336
Sivilt	24426	5779	6261	6013	6373	..
Militært	16920	3626	3686	3659	5949	..
Kommunalt konsum ...	64467	16117	16117	16117	16117	16124
Bruttoinvestering	143591	34194	31554	40510	37333	35706
Bruttoinvestering i						
fast kapital	142677	27278	29516	45938	39946	30581
Investering i						
oljevirkosomhet ...	29518	2993	4583	16795	5146	3036
Bygninger og						
anlegg	71877	16477	16571	18310	20519	17399
Skip og båter	-81	-1401	-1924	622	2622	1809
Annet transport-						
materiell	10670	2516	2844	2738	2572	2064
Maskiner, redskap,						
inventar ellers ..	30693	6692	7442	7474	9086	6274
Lagerendring	914	6917	2038	-5428	-2613	5126
Oljeplattformer						
under arbeid	-1994	2928	2837	-9040	1280	3228
Eksport	195302	50519	49712	45198	49873	50757
- Import	198149	47230	48587	50330	52002	47637

1) Uoverensstemmelsene i tabellene skyldes maskinell avrunding.

2*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A2. BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER NÆRING. 1)
I faste 1986-priser. Mill.kr

	1987*	1987				1988-- 1.kv.
		1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	
Bruttonasjonalprodukt ..	519157	127564	125391	128701	137501	129076
Næringsvirksomhet	405549	100534	96674	100809	107531	102168
Primærnæringer	17990	3329	1832	8758	4070	3669
Jordbruk	10457	980	23	7385	2069	..
Skogbruk	2949	1307	694	229	720	..
Fiske og fangst	4583	1042	1114	1144	1282	..
Oljeutvinning og rør- transport	62875	16568	15435	13703	17169	17879
Utvinning av råolje og naturgass	56600	14872	13885	12421	15422	16088
Rørtransport	6276	1696	1550	1282	1748	1791
Industri og berg- verksdrift	77346	20178	19134	17833	20201	19708
Bergverksdrift	1317	325	350	306	337	294
Skjermet industri ..	20753	5090	5185	4972	5506	5186
Utekonkurrerende industri	14186	3656	3535	3344	3651	3775
Hjemmekonkurrerende industri	41090	11108	10064	9211	10707	10453
Elektrisitetsforsyning	20541	6520	4449	3840	5731	6137
Bygge- og anleggs- virksomhet	29013	6675	6805	7337	8195	6992
Varehandel	52087	12091	12926	12609	14460	12155
Utenriks sjøfart og oljeboring	8545	1997	2302	2059	2187	1606
Utenriks sjøfart ...	6428	1627	1730	1483	1588	1136
Oljeboring	2117	370	571	576	600	470
Samferdsel	30990	7311	7614	7543	8522	7499
Boligtjenester	20435	5050	5087	5126	5172	5265
Annen nærings- virksomhet	85727	20814	21090	22000	21823	21257
Hotell- og restaurantdrift	7898	1714	1957	2384	1843	..
Finansiell tjeneste- yting	25450	6240	6202	6435	6573	..
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet ...	26513	6445	6519	6741	6807	..
Tjenesteyting ellers	25867	6415	6412	6440	6600	..
Offentlig forvaltnings- virksomhet	77046	18857	19529	19149	19511	19171
Statlig forvaltnings- virksomhet	23954	5584	6256	5876	6238	5656
Forsvar	6454	1462	1676	1602	1714	..
Undervisning	4710	1108	1252	1113	1238	..
Helsetjenester	1454	344	387	359	364	..
Annen tjeneste- produksjon	11336	2670	2942	2803	2922	..
Kommunal forvaltnings- virksomhet	53092	13273	13273	13273	13273	13515
Undervisning	17618	4404	4404	4404	4404	..
Helsetjenester	25288	6322	6322	6322	6322	..
Annen tjeneste- produksjon	10186	2547	2547	2547	2547	..
Korreksjonsposter	36562	8173	9187	8742	10460	7737
MEMO:						
Fastlands-Norge	447737	109000	107654	112938	118145	109591
Skjermede næringer .	383611	91562	91897	98705	101448	92482
Utekonkurrerende næringer	15503	3980	3885	3650	3988	4069
Hjemmekonkurrerende næringer	48622	13457	11872	10584	12708	13040

1) Se fotnote 1 i tabell A1.

3*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A3. BRUTTOPRODUKSJON ETTER NÆRING. 1)
I faste 1986-priser. Mill.kr

	1987*	1987				1988
		1. kv.	2. kv.	3. kv.	4. kv.	1. kv.
Bruttoproduksjon	1016847	250944	248227	248440	269236	252699
Næringsvirksomhet	837928	208322	204366	204712	220528	210083
Primærnæringer	36538	6885	8072	13637	7944	7381
Jordbruk	25129	3550	5325	11379	4875	..
Skogbruk	3432	1521	808	266	837	..
Fiske og fangst	7976	1814	1939	1992	2231	..
Oljeutvinning og rør- transport	84955	22374	20852	18540	23189	24155
Utvinning av råolje og naturgass	78077	20515	19154	17135	21273	22192
Rørtransport	6878	1859	1699	1405	1916	1963
Industri og berg- verksdrift	265755	68820	65927	61746	69263	67599
Bergverksdrift	3277	808	870	762	837	732
Skjermet industri ..	77187	18782	19283	18572	20550	19142
Utekonkurrerende industri	59282	15164	14767	14035	15315	15726
Hjemmekonkurrerende industri	126009	34065	31006	28377	32561	31999
Elektrisitetsforsyning	41130	13056	8909	7688	11476	12288
Bygge- og anleggs- virksomhet	84284	19391	19770	21315	23809	20312
Varehandel	81383	18892	20197	19701	22592	18992
Utenriks sjøfart og oljeboring	28019	6656	7446	7035	6881	5850
Utenriks sjøfart ...	24964	6123	6621	6204	6016	5172
Oljeboring	3055	534	825	831	866	678
Samferdsel	54412	13061	13385	13560	14407	13323
Boligtjenester	28967	7159	7211	7267	7331	7463
Annen nærings- virksomhet	132485	32028	32597	34223	33637	32720
Hotell- og restaurantdrift	16193	3514	4013	4889	3778	..
Finansiell tjeneste- yting	37654	9232	9176	9520	9725	..
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet ...	43135	10486	10606	10968	11075	..
Tjenesteyting ellers	35503	8796	8802	8846	9059	..
Offentlig forvaltnings- virksomhet	116358	27992	28461	28363	31543	28276
Statlig forvaltnings- virksomhet	44778	10097	10566	10468	13648	10047
Forsvar	17608	3772	3759	3823	6255	..
Undervisning	6506	1552	1679	1506	1769	..
Helsetjenester	2059	493	533	500	532	..
Annen tjeneste- produksjon	18605	4280	4594	4639	5092	..
Kommunal forvaltnings- virksomhet	71580	17895	17895	17895	17895	18229
Undervisning	20883	5221	5221	5221	5221	..
Helsetjenester	32097	8024	8024	8024	8024	..
Annen tjeneste- produksjon	18600	4650	4650	4650	4650	..
Korreksjonsposter	62561	14630	15400	15365	17165	14341
MEMO:						
Fastlands-Norge	903873	221914	219928	222865	239166	222694
Skjermede næringer .	703897	168542	170537	177433	187385	170492
Utekonkurrerende næringer	62559	15972	15637	14797	16153	16458
Hjemmekonkurrerende næringer	137418	37400	33754	30635	35629	35744

1) Se fotnote 1 i tabell A1.

4*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A4. VAREINNSATS ETTER NÆRING. 1)
I faste 1986-priser. Mill.kr

	1987*	1987				1988
		1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.
Vareinnsats	497692	123380	122836	119740	131736	123624
Næringsvirksomhet	432379	107788	107691	103902	112997	107915
Primærnæringer	18548	3555	6241	4879	3873	3711
Jordbruk	14672	2570	5302	3994	2807	..
Skogbruk	483	214	114	37	118	..
Fiske og fangst	3393	772	825	847	949	..
Oljeutvinning og rør- transport	22079	5806	5418	4836	6020	6277
Utvinning av råolje og naturgass	21477	5643	5269	4713	5852	6105
Rørtransport	603	163	149	123	168	172
Industri og berg- verksdrift	188409	48642	46793	43913	49061	47891
Bergverksdrift	1960	483	520	456	501	438
Skjermet industri ..	56434	13693	14098	13600	15043	13956
Utekonkurrerende industri	45096	11508	11232	10691	11664	11951
Hjemmekonkurrerende industri	84919	22957	20942	19166	21854	21546
Elektrisitetsforsyning	20589	6536	4460	3849	5745	6151
Bygge- og anleggs- virksomhet	55272	12716	12964	13978	15613	13320
Varehandel	29296	6801	7270	7092	8133	6837
Utenriks sjøfart og oljeboring	19474	4659	5144	4976	4694	4244
Utenriks sjøfart ...	18536	4496	4891	4721	4428	4036
Oljeboring	938	164	253	255	266	208
Samferdsel	23422	5750	5770	6017	5885	5824
Boligtjenester	8532	2108	2124	2140	2159	2198
Annen nærings- virksomhet	46758	11215	11507	12222	11814	11462
Hotell- og restaurantdrift	8295	1800	2056	2504	1935	..
Finansiell tjeneste- yting	12204	2992	2974	3086	3152	..
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet ...	16623	4041	4087	4227	4268	..
Tjenesteyting ellers	9636	2381	2390	2406	2459	..
Offentlig forvaltnings- virksomhet	39312	9135	8932	9214	12032	9105
Statlig forvaltnings- virksomhet	20824	4513	4309	4592	7410	4390
Forsvar	11155	2310	2084	2221	4540	..
Undervisning	1796	444	427	393	531	..
Helsetjenester	605	149	146	141	169	..
Annen tjeneste- produksjon	7268	1610	1652	1836	2170	..
Kommunal forvaltnings- virksomhet	18488	4622	4622	4622	4622	4715
Undervisning	3266	816	816	816	816	..
Helsetjenester	6809	1702	1702	1702	1702	..
Annen tjeneste- produksjon	8414	2103	2103	2103	2103	..
Korreksjonsposter	26001	6457	6214	6623	6706	6604
MEMO:						
Fastlands-Norge	456138	112915	112275	109927	121022	113103
Skjermede næringer .	320287	76980	78641	78729	85937	78011
Utekonkurrerende næringer	47056	11991	11753	11147	12165	12389
Hjemmekonkurrerende næringer	88795	23943	21881	20051	22921	22704

1) Se fotnote 1 i tabell A1.

5*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A5. PRIVAT KONSUM. 1)
I faste 1986-priser. Mill.kr

	1987*	1987				1988
		1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.
Privat konsum	272597	64559	66648	67531	73859	64789
Spesifisert innen-						
landsk konsum	260628	62389	63968	63557	70714	62052
Matvarer	50247	11408	12563	12412	13863	11646
Drikkevarer og						
tobakk	17416	3584	4502	4344	4986	3926
Klær og skotøy	19120	4287	4632	4332	5869	3919
Bolig, lys og bren-						
sel	46709	13164	10822	10331	12391	12947
Møbler og hushold-						
ningsartikler	21324	4944	4878	5119	6383	4837
Helsepleie	10522	2708	2593	2544	2676	2967
Transport, post- og						
teletjenester	41496	10022	10993	10278	10203	9105
Fritidssysler og ut-						
danning	23045	5493	5414	5532	6606	5603
Andre varer og tje-						
nester	30751	6777	7572	8664	7737	7098
Korreksjonsposter	11970	2171	2680	3975	3144	2737
Nordmenns konsum i						
utlandet	20232	3905	4538	7072	4717	4326
Utlendingers konsum						
i Norge	-8263	-1735	-1858	-3097	-1572	-1589

1) Se fotnote 1 i tabell A1.

6*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A6. BRUTTOINVESTERING I FAST KAPITAL. 1)
I faste 1986-priser. Mill.kr

	1987*	1987				1988
		1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	
Bruttoinvestering i fast kapital	142677	27278	29516	45938	39946	30581
Næringsvirksomhet	124960	22998	25317	41764	34881	26030
Primærnæringer	6224	1166	1784	1783	1490	1205
Jordbruk	3788	636	1147	1095	910	..
Skogbruk	541	67	181	150	143	..
Fiske og fangst	1895	463	456	538	437	..
Oljeutvinning og rørtransport	30286	3329	4387	17053	5517	3400
Utvinning av råolje og naturgass	29572	3180	4228	16702	5462	3335
Rørtransport	714	149	159	351	55	65
Industri og bergverksdrift	18967	3730	4088	4614	6535	3990
Bergverksdrift	305	75	70	74	86	67
Skjermet industri ..	4136	891	1054	876	1315	810
Utekonkurrerende industri	8296	1562	1389	2077	3268	1888
Hjemmekonkurrerende industri	6230	1203	1575	1588	1865	1226
Elektrisitetsforsyning	7054	1474	1379	1772	2429	1462
Bygge- og anleggsvirksomhet	2644	662	660	661	661	..
Varehandel	6699	1683	1664	1683	1669	..
Utenriks sjøfart og oljeboring	-272	-1772	-1660	754	2407	1423
Utenriks sjøfart ...	-1258	-1693	-2177	281	2330	1485
Oljeboring	987	-79	517	472	77	-61
Samferdsel	9709	2246	2601	2398	2464	1948
Boligtjenester	26001	6129	6038	6746	7088	6205
Annæn næringsvirksomhet	17648	4352	4375	4300	4621	4287
Hotell- og restaurantdrift	240	61	59	60	60	..
Finansiell tjenesteyting	4059	922	1059	981	1097	..
Tjenesteyting ellers	13349	3370	3256	3259	3465	..
Offentlig forvaltningsvirksomhet	17717	4279	4199	4175	5065	4551
Statlig forvaltningsvirksomhet	6025	1356	1276	1252	2142	1489
Undervisning	687	186	170	131	199	..
Helsetjenester	112	22	29	25	36	..
Annen tjenesteproduksjon	5225	1147	1076	1095	1906	..
Kommunal forvaltningsvirksomhet	11693	2923	2923	2923	2923	3062
Undervisning	1951	488	488	488	488	..
Helsetjenester	3357	839	839	839	839	..
Annen tjenesteproduksjon	6385	1596	1596	1596	1596	..
MEMO:						
Fastlands-Norge	112663	25720	26789	28132	32022	25757
Skjermede næringer .	95397	22351	23117	23705	26223	21997
Utekonkurrerende næringer	8601	1637	1459	2151	3355	1955
Hjemmekonkurrerende næringer	8666	1732	2213	2276	2445	1805

1) Se fotnote 1 i tabell A1.

7*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A7. EKSPORT. 1)
I faste 1986-priser. Mill.kr

	1987*	1987				--1988-- 1.kv.
		1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	
Eksport i alt	195303	50519	49712	45199	49873	50757
Varer	145980	38547	37317	31961	38155	39376
Råolje og naturgass fra Nordsjøen	60294	15699	15065	12847	16683	16698
Skip, nybygde	999	403	162	115	319	435
Skip, eldre	7602	3608	2886	559	550	261
Oljeplattformer og moduler, nybygde	39	18	6	14	1	0
Oljeplattformer, eldre	258	85	104	69	0	68
Direkte eksport ved oljevirkosomhet	192	44	62	48	38	49
Andre varer	76596	18690	19033	18309	20564	21864
Produkter fra jordbruk, skog- bruk og fiske	3350	776	909	681	983	944
Bergverksprodukter	1493	331	393	370	399	289
Industriprodukter .	71465	17472	17689	17216	19088	20586
Nærings- og nyttelsesmidler ..	8943	2018	2309	2167	2450	2575
Grafiske pro- dukter	122	31	27	31	34	36
Treforedlings- produkter	6897	1831	1734	1713	1618	1951
Kjemiske råvarer	6595	1704	1710	1478	1703	1736
Raffinerte olje- produkter	5412	1154	1178	1319	1761	1588
Metaller	18386	4535	4550	4622	4679	5062
Tekstil- og bekledningsvarer	1577	400	374	361	442	391
Trevarer, møbler og innredninger .	1100	271	294	247	288	276
Kjemiske og mineralske pro- dukter	7428	1777	1946	1713	1992	2290
Andre verksted- produkter	15006	3751	3568	3565	4121	4681
Elektrisk kraft ...	287	111	42	41	94	46
Tjenester	49323	11972	12395	13237	11718	11381
Brutto frakter ved skipsfart	23215	5696	6177	5778	5564	4753
Brutto inntekter ved oljeboring	343	149	98	75	21	23
Direkte eksport ved annen oljevirkosom- het	910	241	221	204	244	333
Eksport av rør- tjenester	3381	940	841	638	962	969
Utlendingers konsum i Norge	8263	1735	1858	3097	1572	1589
Andre tjenester	13212	3212	3199	3446	3355	3715

1) Se fotnote 1 i tabell A1.

8*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A8. IMPORT. 1)
I faste 1986-priser. Mill.kr

	1987*	-----1987-----				--1988--
		1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	
Import i alt	198150	47231	48588	50330	52002	47637
Varer	143886	35182	35297	34652	38755	35552
Skip, nybygde og eldre	3968	1073	184	577	2134	1236
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	1938	72	1120	723	22	417
Direkte import ved oljevirkosomhet	1672	182	337	602	551	308
Andre varer	136309	33855	33655	32750	36049	33591
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	6057	1683	1520	1202	1652	1725
Råolje	1853	307	360	538	649	211
Bergverksprodukter	1851	463	434	507	447	532
Industriprodukter	126284	31388	31296	30367	33234	31105
Nærings- og nytelsesmidler ..	5178	1252	1274	1222	1430	1196
Grafiske produkter	1824	460	393	498	473	436
Treforedlingsprodukter	3405	872	850	809	874	955
Kjemiske råvarer	5931	1501	1481	1430	1519	1335
Raffinerte oljeprodukter	2932	762	659	767	743	582
Metaller	9165	2307	2360	2075	2423	2322
Tekstil- og bekleddingsvarer ..	13818	3648	3005	3833	3332	3791
Trevarer	6029	1407	1469	1425	1728	1345
Kjemiske og mineralske produkter	23719	5764	5699	5781	6474	5713
Andre verkstedprodukter	46968	11346	12083	10990	12549	11375
Transportmidler mv. uten tilsvarende norsk produksjon	7316	2069	2021	1537	1690	2055
Elektrisk kraft ..	264	13	46	137	68	18
Tjenester	54264	12049	13290	15678	13247	12085
Brutto utgifter ved skipsfart	17411	4238	4523	4390	4260	3843
Brutto utgifter ved oljeboring	169	55	67	30	17	54
Direkte import ved annen oljevirkosomhet	2870	564	686	841	778	634
Nordmenns konsum i utlandet	20232	3905	4538	7072	4717	4326
Andre tjenester	13582	3286	3477	3345	3475	3228

1) Se fotnote 1 i tabell A1.

9*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A9. BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER ANVENDELSE. 1)
Mill.kr

	1987*	1987				1988
		1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	
Bruttonasjonalprodukt ..	556924	134204	132973	140041	149707	142646
Innenlandsk bruk av						
varer og tjeneste	568987	133049	134978	146321	154640	142837
Privat konsum	294796	68485	71680	73361	81270	72846
Offentlig konsum	116325	27815	28633	28456	31421	28748
Statlig konsum	44806	10079	10779	10519	13428	10379
Sivilt	26615	6217	6811	6583	7003	..
Militært	18191	3862	3968	3935	6425	..
Kommunalt konsum ...	71520	17736	17854	17937	17993	18369
Bruttoinvestering	157865	36748	34665	44504	41948	41243
Bruttoinvestering i						
fast kapital	156212	29176	32096	50556	44383	35049
Investering i						
oljevirkosomhet ...	31510	3126	4689	18235	5460	3357
Bygninger og						
anlegg	80448	17814	18419	20693	23521	20411
Skip og båter	-445	-1829	-2234	691	2928	2139
Annet transport-						
materieill	11534	2856	3087	2904	2687	2298
Maskiner, redskap,						
inventar ellers ..	33164	7209	8136	8033	9787	6845
Lagerendring	1654	7571	2569	-6052	-2435	6193
Oljeplattformer						
under arbeid	-2279	3118	3075	-9880	1408	3657
Eksport	199731	51465	49927	47361	50978	51977
- Import	211794	50310	51932	53642	55910	52168

1) Se fotnote 1 i tabell A1.

10*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A10. BRUTTONASJONALPRODUKT ETTER NÆRING. 1)
Mill.kr

	1987*	-----1987-----				--1988-- 1.kv.
		1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	
Bruttonasjonalprodukt ..	556928	134205	132974	140042	149708	142647
Næringsvirksomhet	429708	103264	100982	109053	116410	111110
Primærnæringer	19348	3359	2129	9221	4639	3829
Jordbruk	10721	835	35	7584	2267	..
Skogbruk	3148	1361	728	256	803	..
Fiske og fangst	5479	1162	1366	1382	1569	..
Oljeutvinning og rør- transport	56188	15453	13537	12810	14388	13318
Utvinning av råolje og naturgass	50325	13767	12151	11564	12843	12145
Rørtransport	5863	1686	1387	1246	1544	1172
Industri og berg- verksdrift	84383	21089	20244	19812	23238	23322
Bergverksdrift	1387	351	362	328	345	342
Skjermet industri ..	24330	5623	6011	5902	6794	7003
Utekonkurrerende industri	12711	3208	2878	3048	3577	4214
Hjemmekonkurrerende industri	45954	11907	10991	10534	12522	11763
Elektrisitetsforsyning	22138	6882	4844	4264	6148	7099
Bygge- og anleggs- virksomhet	34574	7453	8004	8936	10181	8833
Varehandel	59616	13044	14720	14780	17072	14702
Utenriks sjøfart og oljeboring	8596	2035	2010	2071	2480	3110
Utenriks sjøfart ...	7170	1774	1659	1671	2066	2728
Oljeboring	1426	261	351	400	414	383
Samferdsel	32631	7640	8058	7955	8978	8085
Boligtjenester	21599	5176	5352	5469	5602	5740
Annen nærings- virksomhet	90634	21132	22083	23735	23684	23070
Hotell- og restaurantdrift	8780	1827	2165	2681	2107	..
Finansiell tjeneste- yting	24562	5773	5990	6316	6483	..
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet ...	29034	6719	6989	7627	7699	..
Tjenesteyting ellers	28258	6813	6939	7111	7395	..
Offentlig forvaltnings- virksomhet	85337	20819	21609	21252	21657	21690
Statlig forvaltnings- virksomhet	26008	6035	6788	6393	6793	6259
Forsvar	6920	1563	1796	1720	1841	..
Undervisning	5115	1195	1357	1212	1351	..
Helsetjenester	1666	392	443	412	420	..
Annen tjeneste- produksjon	12306	2885	3191	3048	3181	..
Kommunal forvaltnings- virksomhet	59329	14784	14821	14859	14865	15430
Undervisning	19213	4797	4802	4806	4808	..
Helsetjenester	28733	7154	7175	7201	7203	..
Annen tjeneste- produksjon	11383	2834	2844	2852	2853	..
Korreksjonsposter	41884	10122	10384	9736	11641	9848
MEMO:						
Fastlands-Norge	492144	116717	117427	125160	132840	126219
Skjermede næringer .	423465	98727	101100	109613	114024	106874
Utekonkurrerende næringer	14098	3559	3241	3376	3923	4556
Hjemmekonkurrerende næringer	54581	14431	13086	12171	14894	14789

1) Se fotnote 1 tabell A1.

11*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A11. BRUTTOPRODUKSJON ETTER NÆRING. 1)
Mill.kr

	1987*	-----1987-----				---1988---
		1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.
Bruttoproduksjon	1093341	264832	264497	270055	293958	280563
Næringsvirksomhet	898671	218296	216923	222526	240926	232471
Primærnæringer	39171	7192	8690	14416	8873	8044
Jordbruk	26220	3596	5554	11779	5291	..
Skogbruk	3673	1593	850	296	933	..
Fiske og fangst	9279	2003	2285	2341	2649	..
Oljeutvinning og rør- transport	80162	21677	19349	18135	21001	20223
Utvinning av råolje og naturgass	73641	19815	17800	16755	19271	18849
Rørtransport	6521	1861	1549	1381	1730	1374
Industri og berg- verksdrift	286318	72550	70264	67042	76462	75868
Bergverksdrift	3513	866	925	825	896	835
Skjermet industri ..	84375	19971	20887	20406	23111	22012
Utekonkurrerende industri	60950	15380	14891	14599	16080	17005
Hjemmekonkurrerende industri	137480	36334	33561	31212	36374	36016
Elektrisitetforsyning	44500	13989	9652	8407	12453	14353
Bygge- og anleggs- virksomhet	94303	20960	21970	24084	27288	23819
Varehandel	91785	20309	22648	22643	26185	22559
Utenriks sjøfart og oljeboring	31270	7303	7715	8063	8189	8378
Utenriks sjøfart ...	28814	6866	7089	7381	7478	7752
Oljeboring	2456	437	626	683	711	626
Samferdsel	58304	13782	14346	14619	15557	14726
Boligtjenester	31098	7454	7705	7877	8062	8298
Annen nærings- virksomhet	141760	33080	34584	37239	36858	36203
Hotell- og restaurantdrift	17778	3753	4362	5425	4238	..
Finansiell tjeneste- yting	37911	8945	9223	9737	10007	..
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet ...	47390	11050	11471	12350	12520	..
Tjenesteyting ellers	38681	9332	9529	9727	10093	..
Offentlig forvaltnings- virksomhet	127990	30519	31284	31314	34873	31955
Statlig forvaltnings- virksomhet	48545	10822	11453	11388	14882	11171
Forsvar	18931	4017	4047	4111	6755	..
Undervisning	7041	1660	1815	1637	1929	..
Helsetjenester	2307	547	598	562	600	..
Annen tjeneste- produksjon	20267	4598	4993	5078	5598	..
Kommunal forvaltnings- virksomhet	79445	19696	19831	19926	19991	20784
Undervisning	22787	5666	5693	5707	5721	..
Helsetjenester	36022	8947	8992	9030	9053	..
Annen tjeneste- produksjon	20636	5083	5146	5190	5218	..
Korreksjonsposter	66680	16017	16290	16215	18159	16138
MEMO:						
Fastlands-Norge	981909	235852	237433	243856	264768	251962
Skjermede næringer .	767015	179677	184920	194583	207836	193758
Utekonkurrerende næringer	64462	16246	15816	15424	16976	17840
Hjemmekonkurrerende næringer	150432	39930	36697	33849	39956	40364

1) Se fotnote 1 i tabell A1.

12*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A12. VAREINNSATS ETTER NÆRING. 1)
Mill.kr

	1987*	1987				1988-- 1.kv.
		1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	
Vareinnsats	536416	130627	131524	130014	144251	137917
Næringsvirksomhet	468964	115032	115941	113473	124517	121361
Primærnæringer	19824	3834	6561	5195	4234	4214
Jordbruk	15499	2761	5519	4195	3024	..
Skogbruk	525	232	123	41	131	..
Fiske og fangst	3799	841	919	960	1079	..
Oljeutvinning og rør- transport	23974	6224	5811	5325	6613	6905
Utvinning av råolje og naturgass	23316	6048	5650	5191	6428	6704
Rørtransport	658	175	162	135	186	202
Industri og berg- verksdrift	201935	51461	50021	47230	53224	52546
Bergverksdrift	2126	515	562	497	551	492
Skjermet industri ..	60045	14348	14876	14504	16318	15009
Utekonkurrerende industri	48238	12172	12013	11551	12503	12792
Hjemmekonkurrerende industri	91526	24426	22570	20678	23852	24253
Elektrisitetsforsyning	22362	7106	4808	4143	6304	7254
Bygge- og anleggs- virksomhet	59729	13507	13966	15149	17108	14986
Varehandel	32169	7265	7928	7863	9112	7857
Utenriks sjøfart og oljeboring	22674	5268	5705	5992	5709	5267
Utenriks sjøfart ...	21644	5092	5430	5710	5412	5024
Oljeboring	1030	176	275	282	297	243
Samferdsel	25672	6142	6287	6664	6579	6641
Boligtjenester	9499	2278	2353	2408	2460	2557
Annen nærings- virksomhet	51126	11948	12501	13503	13173	13133
Hotell- og restaurantdrift	8998	1926	2197	2744	2131	..
Finansiell tjeneste- yting	13350	3172	3233	3421	3524	..
Forretningsmessig tjenesteyting og utleievirksomhet ...	18356	4331	4482	4722	4821	..
Tjenesteyting ellers	10423	2519	2590	2616	2698	..
Offentlig forvaltnings- virksomhet	42652	9700	9675	10062	13216	10265
Statlig forvaltnings- virksomhet	22537	4787	4665	4995	8089	4912
Forsvar	12010	2454	2251	2391	4914	..
Undervisning	1926	465	457	425	578	..
Helsetjenester	641	155	155	150	180	..
Annen tjeneste- produksjon	7960	1712	1802	2029	2417	..
Kommunal forvaltnings- virksomhet	20115	4912	5010	5067	5126	5354
Undervisning	3573	869	891	901	912	952
Helsetjenester	7289	1794	1817	1828	1850	1932
Annen tjeneste- produksjon	9253	2249	2302	2337	2364	2469
Korreksjonsposter	24800	5895	5907	6479	6519	6291
MEMO:						
Fastlands-Norge	489768	119136	120007	118697	131928	125745
Skjermede næringer .	343553	80950	83820	84970	93813	86885
Utekonkurrerende næringer	50364	12687	12575	12049	13054	13284
Hjemmekonkurrerende næringer	95851	25499	23612	21678	25062	25575

1) Se fotnote 1 i tabell A1.

13*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A13. PRIVAT KONSUM. 1)
Mill.kr

	1987*	---1987---				---1988---
		1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.
Privat konsum	294797	68486	71680	73361	81270	72846
Spesifisert innen-						
landsk konsum	282175	66216	68863	69221	77875	69934
Matvarer	53391	12027	13173	13265	14927	12883
Drikkevarer og						
tobakk	19232	3926	4937	4777	5592	4598
Klær og skotøy	20871	4463	5054	4679	6675	4335
Bolig, lys og bren-						
sel	50145	13883	11580	11173	13508	14690
Møbler og hushold-						
ningsartikler	23133	5244	5263	5578	7047	5439
Helsepleie	11073	2808	2723	2694	2848	3128
Transport, post- og						
teletjenester	45837	10865	12111	11434	11426	10553
Fritidssysler og ut-						
danning	24811	5761	5798	6023	7229	6243
Andre varer og tje-						
nester	33681	7239	8223	9596	8623	8064
Korreksjonsposter	12622	2269	2817	4141	3396	2912
Nordmenns konsum i						
utlandet	21620	4116	4824	7539	5141	4715
Utlendingers konsum						
i Norge	-8998	-1847	-2008	-3398	-1745	-1803

1) Se fotnote 1 i tabell A1.

14*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A14. BRUTTOINVESTERING I FAST KAPITAL. 1)
Mill.kr

	1987*	1987				1988
		1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.
Bruttoinvestering i fast kapital	156212	29176	32096	50556	44383	35049
Næringsvirksomhet	136513	24549	27443	45880	38641	29778
Primærnæringer	6809	1235	1960	1974	1639	1368
Jordbruk	4148	688	1262	1204	994	..
Skogbruk	596	72	201	166	157	..
Fiske og fangst	2065	475	498	604	488	..
Oljeutvinning og rørtransport	32564	3496	4572	18603	5894	3787
Utvinning av råolje og naturgass	31848	3344	4418	18248	5838	3718
Rørtransport	716	152	154	354	56	70
Industri og bergverksdrift	20843	4032	4497	5078	7237	4527
Bergverksdrift	335	81	77	82	95	75
Skjermet industri ..	4535	966	1158	960	1451	914
Utekonkurrerende industri	9158	1686	1531	2300	3640	2166
Hjemmekonkurrerende industri	6816	1300	1730	1735	2051	1373
Elektrisitetsforsyning	7806	1592	1522	1971	2720	1675
Bygge- og anleggsvirksomhet	2882	720	724	718	721	..
Varehandel	7237	1872	1809	1791	1765	..
Utenriks sjøfart og oljeboring	-824	-2207	-2035	742	2677	1679
Utenriks sjøfart ...	-1712	-2116	-2507	307	2604	1757
Oljeboring	888	-91	471	435	73	-78
Samferdsel	10602	2476	2849	2602	2675	2181
Boligtjenester	29088	6626	6712	7625	8125	7279
Annæn næringsvirksomhet	19505	4706	4833	4777	5188	4934
Hotell- og restaurantdrift	258	67	64	64	63	..
Finansiell tjenesteyting	4440	997	1164	1073	1207	..
Tjenesteyting ellers	14807	3643	3605	3640	3918	..
Offentlig forvaltningsvirksomhet	19699	4628	4653	4676	5743	5272
Statlig forvaltningsvirksomhet	6711	1467	1413	1401	2429	1723
Undervisning	753	201	188	145	219	..
Helsetjenester	123	24	32	27	40	..
Annen tjenesteproduksjon	5835	1242	1193	1230	2170	..
Kommunal forvaltningsvirksomhet	12988	3160	3239	3274	3314	3548
Undervisning	2159	527	540	544	550	..
Helsetjenester	3726	907	930	939	950	..
Annen tjenesteproduksjon	7103	1727	1770	1792	1814	..
MEMO:						
Fastlands-Norge	124472	27888	29559	31212	35813	29583
Skjermede næringer .	105502	24274	25522	26324	29382	25299
Utekonkurrerende næringer	9492	1767	1608	2382	3735	2241
Hjemmekonkurrerende næringer	9478	1847	2429	2506	2696	2044

1) Se fotnote 1 i tabell A1.

15*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A15. EKSPORT. 1)
Mill.kr

	1987*	1987				1988
		1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.
Eksport i alt	199732	51465	49927	47361	50978	51977
Varer	144945	38514	36760	32307	37364	37616
Råolje og naturgass fra Nordsjøen	53620	14495	13222	11839	14065	12828
Skip, nybygde	1106	441	181	128	356	497
Skip, eldre	8650	4084	3290	644	632	324
Oljeplattformer og moduler, nybygde	43	20	6	16	1	0
Oljeplattformer, eldre	294	96	119	80	0	85
Direkte eksport ved oljevirkomhet	206	46	67	51	41	55
Andre varer	81026	19332	19875	19550	22268	23827
Produkter fra jordbruk, skog- bruk og fiske	3867	816	1114	779	1157	1199
Bergverksprodukter	1589	355	411	405	419	337
Industriprodukter .	75337	18064	18311	18337	20625	22255
Nærings- og nyttelsesmidler ..	10071	2236	2617	2483	2735	2805
Grafiske pro- dukter	134	32	29	35	38	42
Treforedlings- produkter	7406	1956	1840	1840	1770	2117
Kjemiske råvarer	6759	1710	1714	1531	1803	1946
Raffinerte olje- produkter	5093	1080	1114	1249	1650	1217
Metaller	18890	4570	4461	4840	5019	6019
Tekstil- og bekleddingsvarer	1650	422	390	383	456	418
Trevarer, møbler og innredninger .	1196,	290	316	274	315	335
Kjemiske og mineralske pro- dukter	7731	1804	2019	1751	2156	2342
Andre verksted- produkter	16408	3964	3811	3951	4682	5015
Elektrisk kraft ...	233	97	39	29	68	35
Tjenester	54787	12952	13167	15054	13614	14361
Brutto frakter ved skipsfart	26923	6408	6628	6916	6971	7221
Brutto inntekter ved oljeboring	272	121	74	61	17	21
Direkte eksport ved annen oljevirkom- het	994	262	240	221	270	400
Eksport av rør- tjenester	3201	940	766	626	868	676
Utlendingers konsum i Norge	8998	1847	2008	3398	1745	1803
Andre tjenester	14398	3373	3451	3831	3742	4240

1) Se fotnote 1 i tabell A1.

16*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A16. IMPORT. 1)
Mill.kr

	1987*	1987				1988
		1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.
Import i alt	211794	50310	51932	53642	55910	52168
Varer	151580	37195	37507	36109	40768	38034
Skip, nybygde og eldre	4253	1017	189	660	2387	1512
Oljeplattformer og moduler, nybygde og eldre	1840	68	1064	687	21	396
Direkte import ved oljevirkosomhet	1827	198	367	654	609	370
Andre varer	143659	35913	35888	34108	37751	35756
Produkter fra jordbruk, skogbruk og fiske	5592	1673	1394	1092	1432	1588
Råolje	2490	409	489	745	846	211
Bergverksprodukter	1751	459	404	464	425	484
Industriprodukter	133654	33356	33561	31729	35008	33453
Nærings- og nytelsesmidler .	5314	1312	1336	1229	1437	1275
Grafiske produkter	1939	494	425	509	511	461
Treforedlingsprodukter	3709	944	921	881	963	1039
Kjemiske råvarer	6231	1555	1585	1491	1600	1603
Raffinerte oljeprodukter	2864	744	651	756	713	470
Metaller	9045	2310	2326	1953	2456	2661
Tekstil- og beklædningsvarer .	14311	3735	3016	4004	3557	3716
Trevarer	6593	1563	1622	1501	1908	1531
Kjemiske og mineralske produkter	24269	5966	5990	5810	6503	6048
Andre verkstedprodukter	51372	12070	13477	11929	13497	12176
Transportmidler mv. uten tilsvarende norsk produksjon	8006	2262	2213	1666	1865	2471
Elektrisk kraft ..	172	15	40	78	39	20
Tjenester	60214	13115	14424	17532	15143	14134
Brutto utgifter ved skipsfart	20473	4827	5030	5360	5256	4836
Brutto utgifter ved oljeboring	183	60	72	33	18	65
Direkte import ved annen oljevirkosomhet	3117	619	743	901	854	768
Nordmenns konsum i utlandet	21620	4116	4824	7539	5141	4715
Andre tjenester	14820	3493	3754	3700	3872	3749

1) Se fotnote 1 i tabell A1.

17*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A17. UTENRIKSREGNSKAP. 1)
Mill.kr

	1987*	1987				1988
		1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.
Driftsregnskap						
Overskudd på driftsregnskapet	-27579	-2599	-6413	-9785	-8781	-4676
Vare- og tjenestebalansen	-12063	1156	-2006	-6281	-4933	-191
Rente- og stønadsbalansen	-15516	-3755	-4408	-3506	-3847	-4485
Renter fra utlandet ..	18845	4740	4599	4640	4866	5655
Aksjeutbytte mv. fra utlandet	2162	437	517	578	629	491
Stønader fra utlandet	1483	335	370	361	419	346
Renter til utlandet ..	24019	5572	5383	6763	6303	7836
Aksjeutbytte mv. til utlandet	5948	1899	2675	567	807	1414
Stønader til utlandet	8039	1797	1837	1755	2652	1728
Netto endringer i fordringer og gjeld ikke forårsaket av transaksjoner.	16246	7488	2492	1621	4647	1383
Nedgang i Norges nettogjeld.....	-11332	4888	-3922	-8166	-4133	-3293
Kapitalregnskap						
Netto inngang, langsiktige kapitaltransaksjoner	5488	3742	3157	1388	-2799	8342
Netto inngang, kjente kortsiktige kapitaltransaksjoner	38828	-4907	12548	10756	20429	4364
Netto inngang, andre kortsiktige kapitaltransaksjoner og statistiske feil	-16737	3763	-9294	-2358	-8849	-8030
Netto kapitaltransaksjoner i alt	27579	2600	6413	9785	8781	4676
Netto endringer i fordringer og gjeld forårsaket av valutakursendringer mv	-16247	-7488	-2492	-1621	-4647	-1383
Oppgang i Norges nettogjeld	11332	-4888	3922	8166	4133	3293
MEMO:						
Overskudd på driftsregnskapet utenom eksport av eldre skip og import av nybygde og eldre skip	-31975	-5667	-9515	-9769	-7026	-3487

1) Se fotnote 1 i tabell A1.

18*
NASJONALREGNSKAP FOR NORGE

TABELL A18. DISPONIBEL INNTEKT OG SPARING FOR NORGE. 1)
Mill.kr

	1987*	1987				1988
		1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.
Bruttonasjonalprodukt ..	556925	134204	132973	140041	149707	142646
-Renter, aksjeutbytte m.v. til utlandet, netto	8963	2294	2942	2112	1615	3104
Bruttonasjonalinntekt	547962	131910	130031	137929	148092	139542
-kapitalslit	81434	19502	20070	20645	21218	21541
Nasjonalinntekt	466528	112408	109961	117284	126874	118001
Stønader til utlandet, netto	6556	1462	1467	1394	2233	1382
Disponibel inntekt for Norge	459972	110946	108494	115890	124641	116619
-konsum i alt	411122	96301	100313	101817	112692	101594
Sparing	48850	14645	8182	14073	11950	15025
Disponibel realinntekt for Norge ²	421227	103233	99575	105894	112526	102770

1) Se fotnote 1 i tabell A1.

2) Deflatert med prisindeks for innenlandsk anvendelse ekskl. kapital slit.

19*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B1: OLJE- OG GASSPRODUKSJON

Produksjon av råolje i millioner tonn og naturgass i milliarder standard kubikkmeter. Tallene for årene viser gjennomsnittlig månedsproduksjon.

	1983	1984	1985	1986	1987	-----1987/1988-----					
						Nov	Des	Jan	Feb	Mar	Apr
Råolje	2.6	2.9	3.2	3.5	4.1	4.3	4.2	4.8	4.4	4.8	4.7
Naturgass	2.1	2.3	2.2	2.3	2.4	2.8	2.9	2.9	2.7	2.8	2.6

TABELL B2: PRODUKSJONSINDEKS ETTER NÆRING OG ANVENDELSE

Sesongjusterte indekser. 1980=100.
Årsindeksene er et gjennomsnitt av månedsindeksene for året.

	1983	1984	1985	1986	1987	-----1987/1988-----					
						Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	Apr.
Produksjon etter næring:											
Bergv.dr., industri og kraftf. 1)	102	105	107	108	110	110	111	110	108	..	..
Bergverksdrift 1)	114	111	115	124	116	114	108	112	107	106	122
Industri	96	102	105	107	108	107	109	113	108	106	110
Kraftforsyning	127	121	118	111	119	120	118	102	113	132	117
Produksjon etter anvendelse:											
Eksport 1)	110	117	118	119	123	122	125	126	124	123	127
Konsum	100	102	104	104	107	106	108	106	105	105	107
Investering 2)	112	162	174	175	175	166	171	171	169	163	173
Vareinnsats i bygg og anlegg	101	100	104	109	110	107	109	115	108	104	113
Vareinnsats ellers	92	93	94	94	96	96	97	96	93	96	97

1)Utenom utvinning av olje og naturgass.
2)Se merknad etter tabell 17.

TABELL B3: INDUSTRIPRODUKSJON - PRODUKSJONSINDEKSEN

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et tremåneders glidende gjennomsnitt 1).

	1985	1986	1987	-----1987/1988-----					
				Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars
Industri ialt	2.5	1.6	1.7	0.8	0.8	1.6	1.9	-2.1	-0.1
Næringsmidler, drikkev. og tobakk	-0.8	1.7	1.3	4.5	4.0	11.1	9.2	3.4	0.0
Tekstilvarer, bekledn.v., lær mv.	2.9	-1.0	-7.4	-10.6	-10.0	-8.7	-7.4	-13.5	-11.7
Trevarer	1.4	2.1	-1.7	-3.4	-4.0	-1.0	-0.1	-5.6	-4.1
Treforedling	3.7	-1.3	-1.0	-7.8	-7.0	-2.5	-0.3	-4.2	-5.1
Grafisk produksjon og forlagsv.	2.1	2.7	2.0	1.9	3.2	3.8	3.5	-0.2	0.8
Kjemiske prod., mineraloljep. mv.	1.0	-0.4	5.2	10.7	9.1	3.8	3.4	2.0	4.1
Mineralske produkter	7.2	9.6	3.0	1.5	1.3	5.3	3.5	-3.0	-2.5
Jern, stål og ferrolegeringer	1.0	-5.7	-4.7	-6.2	-4.1	-1.7	4.2	5.6	10.1
Ikke-jernholdige metaller	-3.1	1.8	11.7	11.4	13.3	13.9	12.7	8.7	7.6
Metallvarer	5.2	3.7	0.0	-3.4	-4.0	-3.6	-2.2	-6.2	-1.8
Maskiner	8.2	3.0	1.0	-3.1	-4.0	-4.2	-3.5	-8.2	-5.2
Elektriske apparater og materiell	8.1	5.8	6.3	4.4	3.6	4.0	3.8	-2.1	4.0
Transportmidler	-3.2	-2.0	-2.8	-5.1	-4.1	-3.5	-3.5	-7.2	-3.0
Tekn. og vitensk. instr. mv.	3.7	4.7	-1.0	-2.8	-4.6	-5.5	-3.5	-4.8	2.1
Industriproduksjon ellers	7.9	6.2	-7.5	-12.7	-11.2	-7.9	-3.0	-9.8	-4.9

1)Tallene i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode året før for summen av produksjonen for den aktuelle måneden, måneden før og måneden etter.

20*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B4: ORDREILGANG - INDUSTRI

Ordretilgang til utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Sesongjusterte verdiindekser. 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1984	1985	1986	1987	-----1986-----				-----1987-----				1988
					1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	

Produksjon av kjemiske råvarer:													
Ordretilgang i alt	215	233	210	221	211	211	221	197	236	206	198	244	247
For eksport	237	239	218	239	205	214	238	217	269	234	212	243	289
Fra hjemmemarkedet	186	225	199	196	215	209	198	173	185	173	174	251	182
Produksjon av metaller:													
Ordretilgang i alt	223	231	220	253	205	235	219	221	223	241	267	279	298
For eksport	243	246	227	274	216	224	233	236	239	257	293	305	327
Fra hjemmemarkedet	158	181	193	181	165	267	179	163	169	181	188	184	198
Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:													
Ordretilgang i alt	168	200	203	216	202	200	197	212	207	214	234	210	218
For eksport	213	231	224	263	211	262	205	218	247	267	290	249	251
Fra hjemmemarkedet	150	188	195	197	193	187	190	207	183	207	206	193	196

TABELL B5: ORDRERESERVER - INDUSTRI

Ordrereserver i utvalgte industrigrupper, fordelt på eksport- og hjemmemarkedet. Verdiindekser. 1976=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1984	1985	1986	1987	-----1986-----				-----1987-----				1988
					1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	

Produksjon av kjemiske råvarer:													
Ordrereserver i alt	221	258	228	207	239	218	227	229	231	196	176	225	207
For eksport	259	247	186	177	185	168	189	201	196	154	130	227	200
Fra hjemmemarkedet	172	272	282	245	308	280	275	265	274	249	233	223	215
Produksjon av metaller:													
Ordrereserver i alt	141	132	116	137	121	117	117	107	127	120	144	156	184
For eksport	167	151	127	164	137	121	127	123	149	143	174	191	228
Fra hjemmemarkedet	71	81	85	65	77	104	91	66	70	60	65	64	68
Produksjon av verkstedprodukter ekskl. transportmidler og oljerigger mv.:													
Ordrereserver i alt	175	222	249	257	251	250	248	247	259	259	260	248	252
For eksport	202	260	305	335	295	316	302	307	335	322	344	337	367
Fra hjemmemarkedet	164	205	225	224	233	221	224	222	227	233	225	209	203

TABELL B6: LAGERBEHOLDNING

Lagerbeholdning i industri og engroshandel. Volumindekser. 1982=100.

	1984	1985	1986	1987	1986				1987				
					4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv
Industri og engroshandel:													
Lager i alt:	87	86	86	83	85	86	82	89	87	86	83	82	80
Norskproduserte varer:													
For innenlandsk bruk	96	94	95	96	93	94	86	100	99	98	93	96	95
For eksport	72	73	67	64	67	68	65	70	66	65	65	63	61
Importerte varer:													
Lager i alt	87	86	89	81	90	89	92	88	88	86	85	77	75
Industri:													
Lager i alt	84	81	80	77	79	79	78	84	80	80	79	75	75
Lager av egne produkter	83	82	79	78	78	81	77	79	78	81	80	76	75
Lager av råstoffer	87	80	84	77	80	77	80	93	87	78	78	73	77
Lager etter vare:													
Jern og stål	79	84	79	71	78	80	78	82	77	77	71	68	68
Andre uedle metaller	59	62	60	54	60	59	55	62	62	59	62	50	44
Tre- og treforedl.prod.	86	79	75	74	72	78	78	75	68	77	75	72	72

TABELL B7: ARBEIDSMARKEDET - ARBEIDSKRAFTUNDERSØKELSEN

Tallet på arbeidssøkere uten arbeidsinntekt og tallet på sysselsatte. 1000 personer.

	1984	1985	1986	1987	1986				1987				1988
					1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	
Arbeidssøkere uten arbeidsinntekt:													
Kvinner	28	28	24	25	23	23	31	17	24	22	29	23	27
Menn	36	26	18	21	20	16	19	18	28	17	19	19	27
Totalt	64	54	42	45	42	40	50	36	52	39	48	42	54
Tallet på sysselsatte 1)	1984	2028	2086	2126	2068	2098	2072	2106	2114	2140	2117	2133	2126

1) F.o.m. 1986 inkluderes også familiemedarbeidere med ukentlig arbeidstid under 10 timer.

TABELL B8: ARBEIDSMARKEDET - ARBEIDSKONTORENES REGISTRERINGER

Tallet på registrerte arbeidsløse og ledige plasser. Arbeidsløshetsprosenten.

	1985	1986	1987	1987/1988						
				Des.	Jan.	Feb.	Mars	Apr.	Mai	
Sesongjusterte tall:										
Registrerte arbeidsløse	1000 pers.	51.4	36.2	32.4	29.8	34.2	36.2	40.1	44.2	45.2
Ujusterte tall:										
Registrerte arbeidsløse	1000 pers.	51.4	36.2	32.4	31.4	42.6	42.7	42.7	43.3	38.4
Herav: Permitterte	1000 pers.	5.6	3.5	4.6	5.9	8.2	9.3	9.5	9.2	7.7
Ledige plasser	1000 pers.	5.8	10.5	12.4	8.5	10.6	13.6	10.5	12.4	10.8
Arbeidsløshetsprosenten 1)		2.5	1.8	1.5	1.5	2.0	2.0	2.0	2.0	1.8
Arb.løse/led.plasser		8.9	3.5	2.7	3.7	4.0	3.1	4.0	3.5	3.6

1) Registrerte ledige i prosent av arbeidsstyrken ifølge AKU.

22*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B9: INDUSTRIINVESTERINGER I VERDI - INVESTERINGSUNDERSØKELSEN

Antatte og utførte industriinvesteringer. Mill.kr. Sesongjustert.
Tallene for årene viser gjennomsnittet av kvartalstallene for det samme året.

	1985	1986	1987	-1986-		-1987-				-1988-	
				3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv
Utførte	2368	3352	4048	3594	3541	3645	3482	3997	5069	4040	..
Antatte	2657	3441	4081	3554	3517	3832	3891	3343	5256	3636	3703

TABELL B10: BOLIGBYGGING

Antall boliger i 1000. Sesongjustert. 1). Tallene for årene
viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1985	1986	1987	-1987/1988-						
				Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	Apr.	
Boliger satt igang		2.2	2.4	2.4	2.6	2.5	3.0	2.9	2.4	2.2
Boliger under arbeid		27.4	30.0	31.8	32.0	32.3	33.1	33.5	33.5	33.7
Boliger fullført		2.2	2.2	2.4	2.6	2.3	2.5	2.4	2.6	2.3

1) Seriene er sesongjustert uavhengig av hverandre.

TABELL B11: DETALJOMSETNINGSVOLUM

Sesongjustert indeks. 1985=100. Tallene for årene viser gjennomsnittet av
månedstallene for det samme året.

	1983	1984	1985	1986	1987	-1987/1988-						
						Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	Apr.	
Omsetning ialt		89	90	100	105	99	95	98	95	95	97	91

TABELL B12: DETALJOMSETNINGSVOLUM MV.

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode året før i et
tremåneders glidende gjennomsnitt. 1)

	1985	1986	1987	-1987/1988-					
				Okt.	Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars
Omsetning ialt	10.5	5.5	-5.5	-5.9	-5.9	-5.8	-5.2	-3.8	-5.9
Detaljomsättning etter næring:									
Nærings- og nytelsesmidler	0.2	0.7	-2.6	-4.2	-4.0	-5.3	-3.8	1.5	-0.9
Bekledning og tekstilvarer	5.9	2.7	-12.1	-18.3	-16.4	-17.9	-14.2	-10.9	-3.5
Møbler og innbo	6.9	8.9	-5.0	-7.8	-12.3	-15.3	-11.6	-6.9	-6.7
Jern, farge, glass, stent. og sport	1.9	1.0	2.6	1.7	3.8	3.9	5.2	7.4	4.1
Ur, opt., musikk, gull og sølv	1.5	7.4	-9.5	-13.5	-12.6	-11.4	-8.9	1.3	4.2
Motorkjøretøyer og bensin	31.3	12.7	-8.8	-3.5	-4.5	-0.8	-5.1	-8.9	-13.9
Reg. nye personbiler	49.5	6.6	-32.2	-22.8	-19.4	-14.5	-21.4	-33.6	-43.9

1) Tallet i kolonnene for månedene viser endring i prosent fra samme periode
året før for summen av omsetningsvolumet for den aktuelle måneden,
måneden før og måneden etter.

23*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B13: TIMEFORTJENESTE

Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og i bygge- og anleggsvirksomhet.
Kroner.

	1985	1986	1987	---1986---			-----1987-----				-1988
				2.kv	3.kv	4.kv	1.kv	2.kv	3.kv	4.kv	
Industri, kvinner	52.8	58.4	67.8	56.9	59.9	61.5	65.6	67.1	68.4	70.1	70.4
Industri, menn	63.3	69.7	81.0	68.4	71.4	73.1	78.3	80.9	81.5	83.3	83.5
Bygge- og anl., menn	71.0	79.5	94.8	79.1	80.8	84.0	89.0	94.0	97.2	98.8	..

TABELL B14: KONSUMPRISINDEKSEN.

Endring i prosent fra foregående år og fra samme måned ett år tidligere.

	1985	1986	1987	-----1987/1988-----						
				Des.	Jan.	Feb.	Mars	Apr.	Mai	
Ialt	5.7	7.2	8.7	7.4	7.0	6.8	7.2	7.2	7.1	
Varer og tjenester etter konsumgruppe:										
Matvarer ialt	6.5	9.2	7.6	5.5	6.4	6.3	7.4	7.8	7.3	
Drikkevarer og tobakk	4.4	9.2	10.5	12.6	7.1	6.9	6.7	6.9	6.7	
Klær og skotøy	7.2	8.9	8.9	7.8	7.0	4.5	7.2	6.2	6.7	
Bolig, lys og brensel	6.2	4.8	7.4	8.2	7.9	7.6	8.5	8.4	8.7	
Møbler og husholdningsartikler	4.8	7.4	8.4	6.6	6.7	5.8	6.0	6.1	5.9	
Helsepleie	6.4	7.2	5.5	4.3	4.0	3.5	3.3	3.3	3.3	
Reiser og transport	3.7	6.0	11.4	8.1	7.2	7.3	7.0	6.8	7.0	
Fritidssysler og utdanning	6.4	7.0	8.1	7.7	7.8	8.1	7.5	7.5	7.0	
Andre varer og tjenester	6.0	8.1	8.2	6.4	6.4	6.3	5.7	6.1	5.9	
Varer og tjenester etter leveringssektor:										
Jordbruksvarer	6.0	10.0	9.1	6.4	7.2	7.3	7.7	8.0	7.2	
Andre norskproduserte konsumvarer	5.7	4.4	8.5	8.3	7.8	6.9	7.6	7.2	7.2	
Importerte konsumvarer	5.9	10.0	9.2	6.4	6.4	6.0	6.3	6.0	6.4	
Husleie	4.9	4.8	6.0	6.3	6.3	6.3	7.8	7.8	7.8	
Andre tjenester	5.5	8.3	9.4	7.8	7.0	7.4	6.8	7.3	7.3	

TABELL B15: ENGROSPRISER.

Endring i prosent fra foregående år og fra samme periode ett år tidligere.

	1985	1986	1987	-----1987/1988-----					
				Des.	Jan.	Feb.	Mars	Apr.	Mai
Ialt	5.0	2.8	6.0	4.7	4.7	4.6	4.7	4.6	5.5
Matvarer og levende dyr	7.6	9.5	4.2	1.8	3.0	3.1	3.4	3.5	3.9
Drikkevarer og tobakk	5.3	8.3	9.9	9.5	5.2	5.4	5.4	5.4	5.4
Råvarer, ikke spis., u. brenselst.	2.3	-0.5	4.8	2.8	5.6	7.1	7.7	7.5	12.3
Brenselstoffer, -olje og el.kraft	5.0	-10.6	6.9	7.0	3.1	1.2	1.8	0.9	3.7
Dyre- og plantefett, voks	-1.0	-14.6	-0.7	3.0	6.3	6.3	7.2	7.1	7.5
Kjemikalier	2.6	2.2	4.6	2.9	6.0	6.1	5.8	5.5	5.9
Bearbeidde varer etter materiale	4.2	4.1	6.5	6.0	6.1	6.0	5.8	6.1	6.8
Maskiner og transportmidler	4.4	7.6	6.8	4.7	4.9	4.8	5.0	4.9	4.6
Forskjellige ferdigvarer	5.1	6.0	7.5	6.9	7.5	7.1	7.0	6.6	6.4

24*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

TABELL B16: UTENRIKSHANDELEN - VERDITALL

Verditall for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken. Milliarder kroner. Sesongjustert. Tallene for årene viser gjennomsnittet av månedstallene for det samme året.

	1983	1984	1985	1986	1987	-----1987/1988-----					
						Des	Jan	Feb	Mar	Apr	Mai
Eksport 1)	5.0	5.8	6.2	5.8	6.5	6.8	8.2	7.3	7.3	8.0	7.2
Import 2)	7.6	9.0	10.7	12.2	12.0	12.2	11.3	11.8	13.0	12.2	12.3
Import 1)	7.4	8.6	10.4	12.0	11.8	11.5	11.2	11.9	12.8	12.2	..

1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.
2)Uten skip og oljeplattformer.

TABELL B17: UTENRIKSHANDELEN - INDEKSER

Volum- og prisindekser for tradisjonell vareeksport og vareimport iflg. handelsstatistikken. 3 måneders sentrert gjennomsnitt. 1980=100. Årsindeksene er gjennomsnitt av tall for enkeltmånedene.

	1983	1984	1985	1986	1987	-----1987-----					
						Juni	Juli	Aug.	Sep.	Okt.	Nov.

Sesongjusterte tall:											
Eksportvolum 1)	102	112	119	121	119	128	127	127	132	130	128
Importvolum 2)	105	103	118	134	152	139	142	145	148	150	145

Ujusterte tall:											
Eksportpriser 1)	110	114	126	133	127	132	133	135	135	136	135
Importpriser 2)	111	115	119	127	128	137	135	133	130	126	125

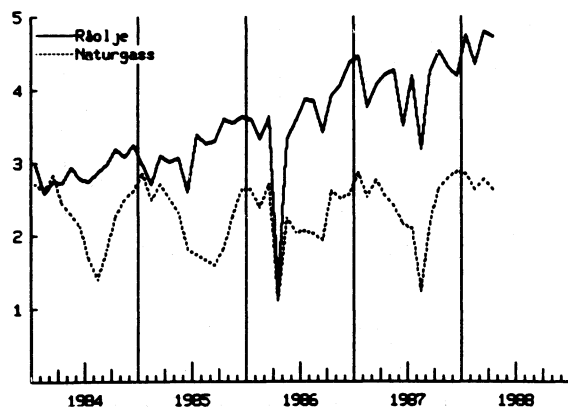
1)Uten skip, oljeplattformer, råolje og naturgass.
2)Uten skip, oljeplattformer og råolje

MERKNAD TIL TABELL B2.

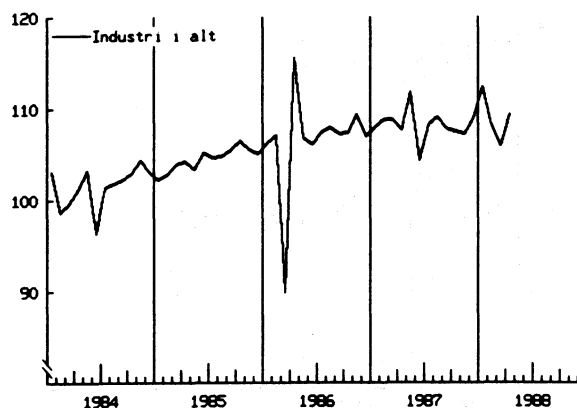
2) For tilbakegående år er produksjonsindeksen etter anvendelse avstemt mot de endelige, årlige nasjonalregnskapene, der verdien av skip og oljeplattformer først regnes som investert når skipet er ferdigbygd eller plattformen er slept ut på feltet. I byggeperioden regnes produksjonen som levert til lager av varer under arbeid og ikke investeringer, noe som vil gi store variasjoner i indeksen mellom de berørte årene.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

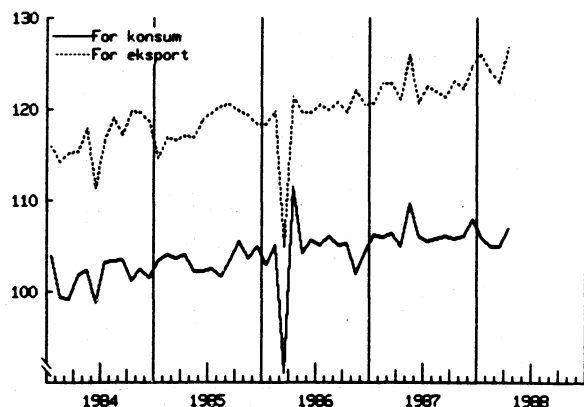
OLJE- OG GASSPRODUKSJON
Råolje (mill.tonn) og naturgass (milliarder S m³ (kubikkmeter)).
Ujusterte tall

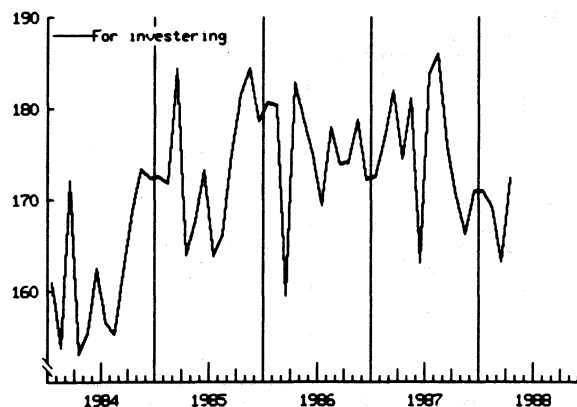
PRODUKSJONSINDEKS
Sesongjustert. 1980=100

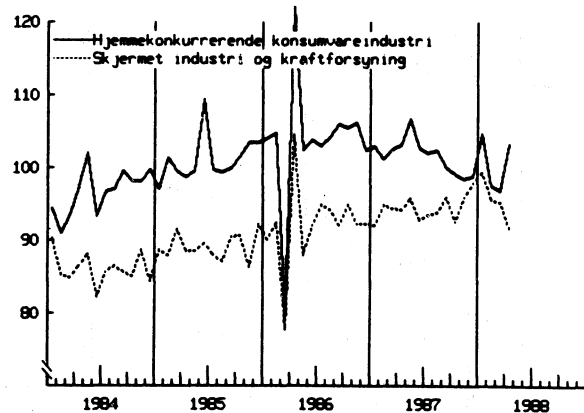
PRODUKSJONSINDEKS ETTER ANVENDELSE
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

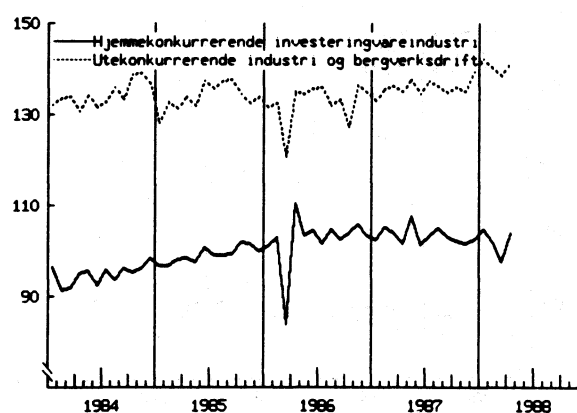
PRODUKSJONSINDEKS ETTER ANVENDELSE
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

PRODUKSJONSINDEKS ETTER KONKURRANSETYPE
Bergverksdrift industri og kraftforsyning uten
oljeutvinning. Sesongjustert. 1980=100

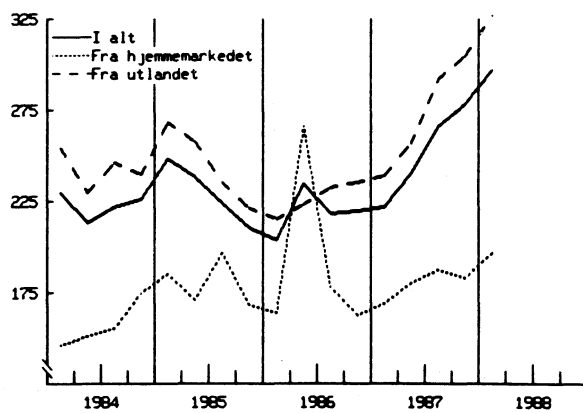

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

ORDRETILGANG

Metaller.

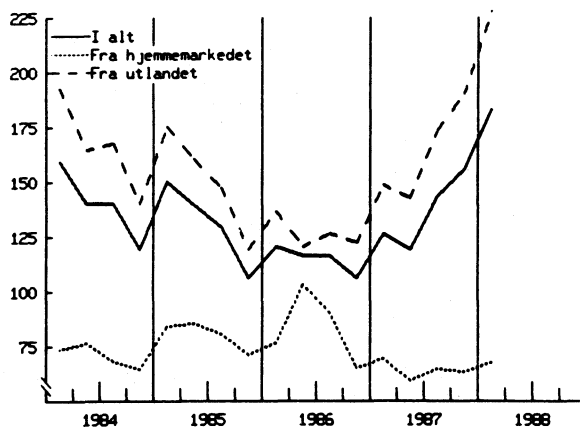
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

ORDRERESERVER

Metaller

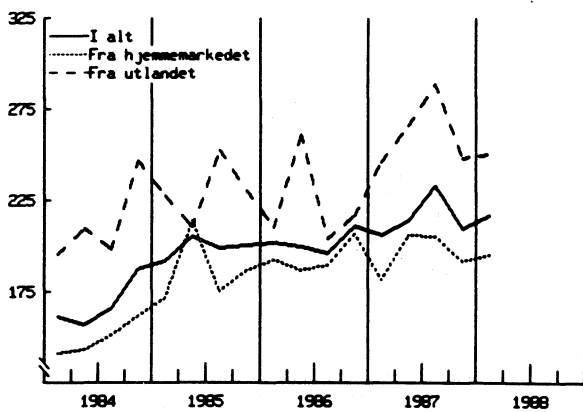
Ujustert verdiindeks. 1976=100

ORDRETILGANG

Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer m.v.

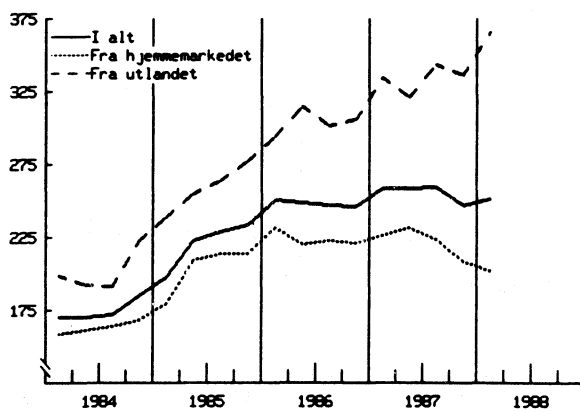
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

ORDRERESERVER

Verkstedprodukter uten transportmidler og oljeplattformer m.v.

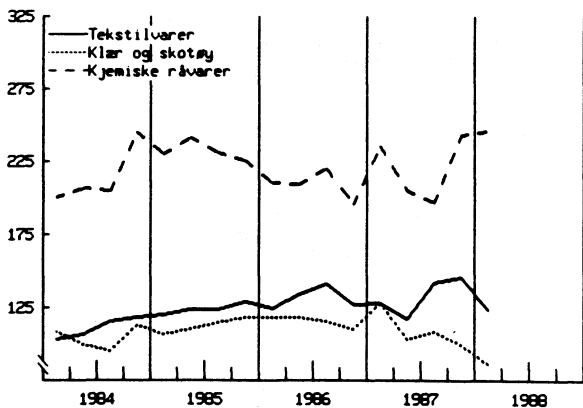
Ujustert verdiindeks. 1976=100

ORDRETILGANG.

Tekstilvarer klar og skotøy og kjemiske råvarer.

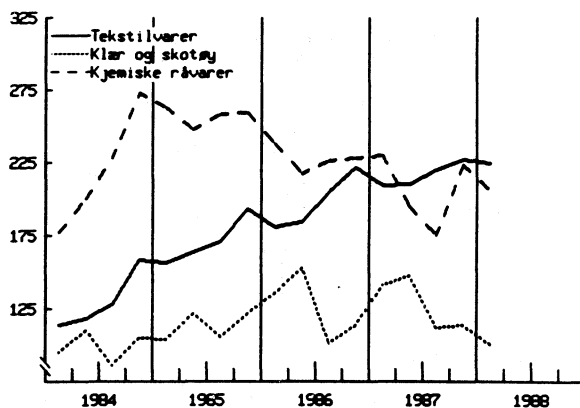
Sesongjustert verdiindeks. 1976=100

ORDRERESERVER

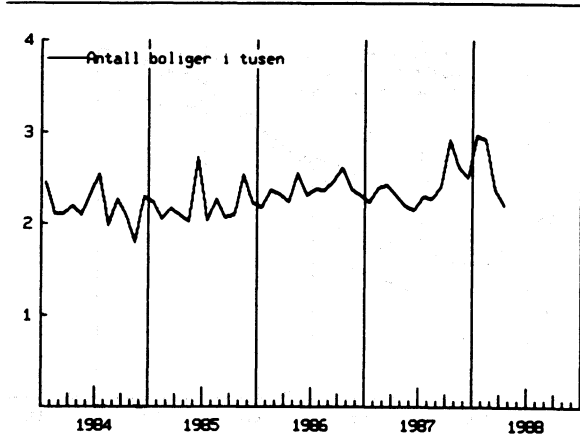
Tekstilvarer klar og skotøy og kjemiske råvarer

Ujustert verdiindeks. 1976=100

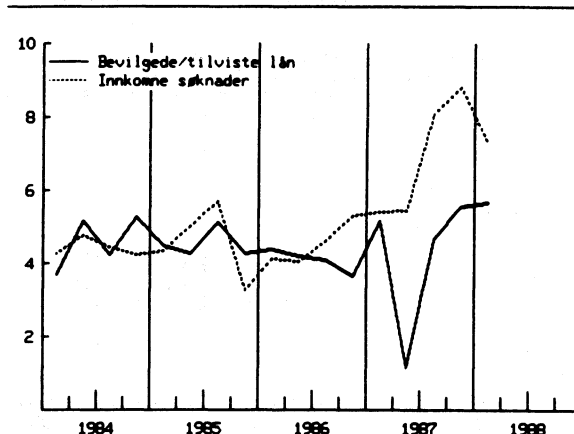

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

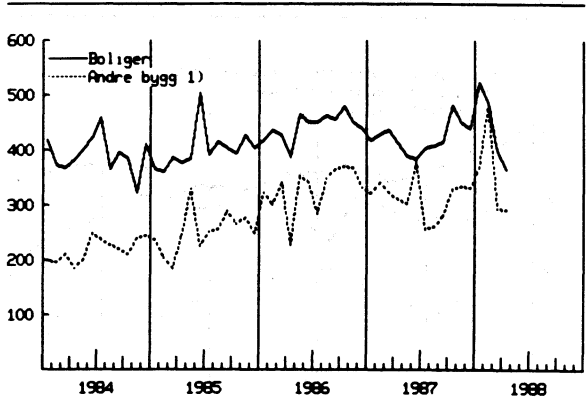
BYGG
Boliger satt i gang. Sesongjustert.

BOLIGLÅN MYE BOLIGER
Antall Husbanklån og PSV-tilvisninger i 1000. Sesongjustert.

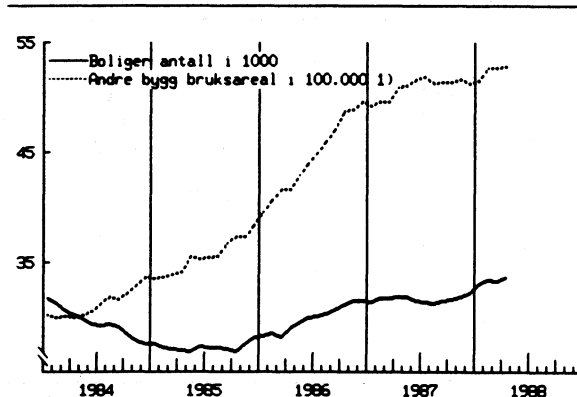

BYGG SATT I GANG
Bruksareal i 1000 kv. Sesongjustert.

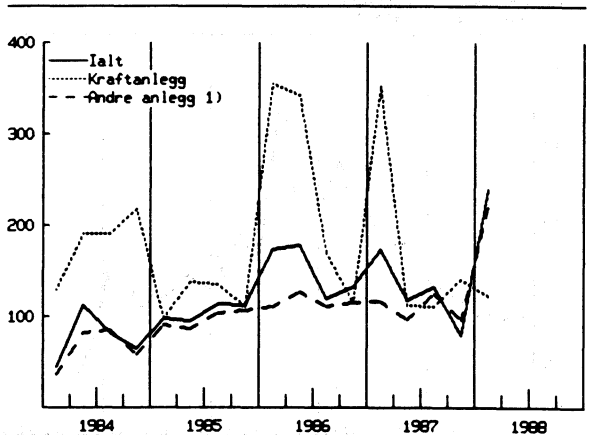
1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 60 kv. bruksareal

BYGG UNDER ARBEID
Sesongjustert

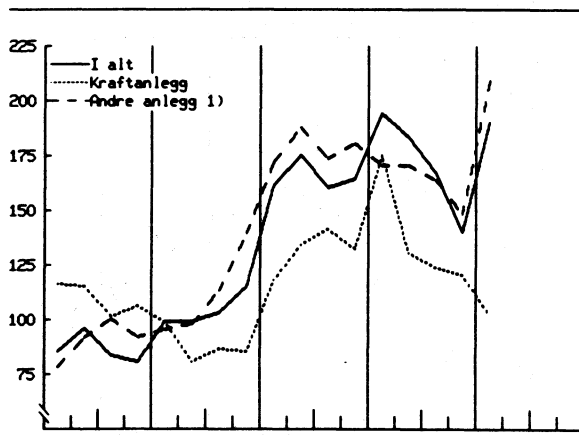
1) Utenom jordbruk, skogbruk og fiske. Over 60 kv. bruksareal.

ANLEGGSVIRKSOMHET
Ordretilgang. Verdiindeks 1. kv. 1985 = 100.

1) Sesongjustert.

ANLEGGSVIRKSOMHET
Ordreservert. Verdiindeks 1. kv. 1985 = 100.

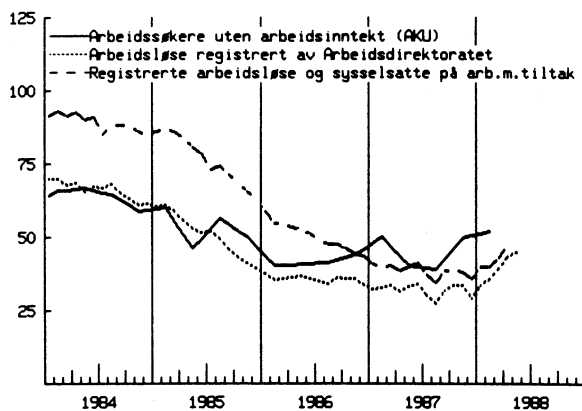

1) Sesongjustert.

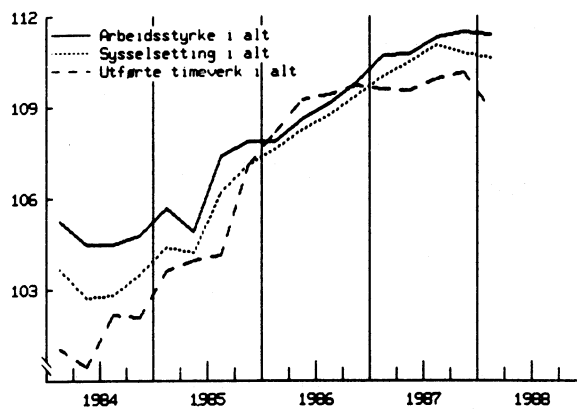
KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

ARBEIDSLLEDIGE

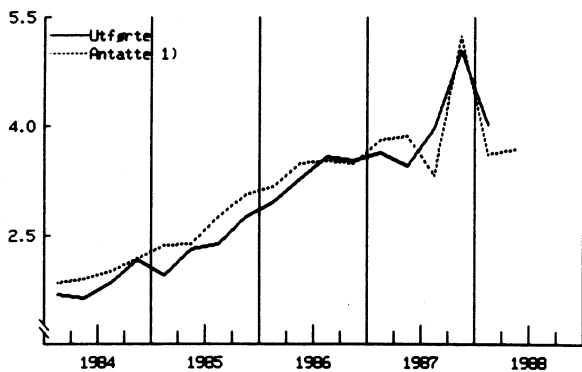
Arbeidssøkere uten arbeidsinnt., reg. arbeidsløse ved arbeidskontorene og syssels. på arb.m.tiltak. Sesongjusterte tall i tusen.

ARBEIDSSYRKE, SYSSELSETTING OG UTFØRTE TIMEVERK I ALT IFØLGE ARBEIDSKRÆFTUNDERSØKELSEN. 1980=100. Sesongjustert.

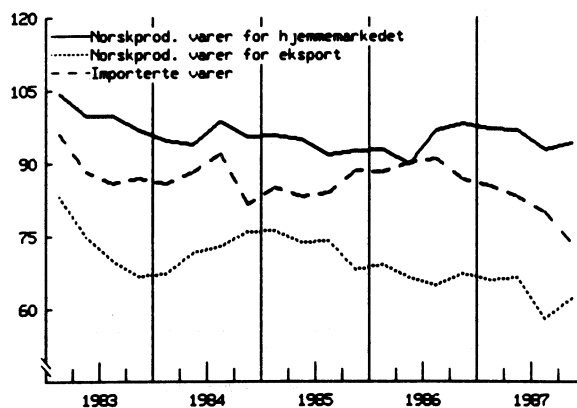
ANTATTE OG UTFØRTE INVESTERINGER I INDUSTRIEN
Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner pr. kvartal.

1) Anslag gitt i samme kvartal. Tallet for 4. kvartal 1987 inneholder korreksjoner for foregående kvartaler.

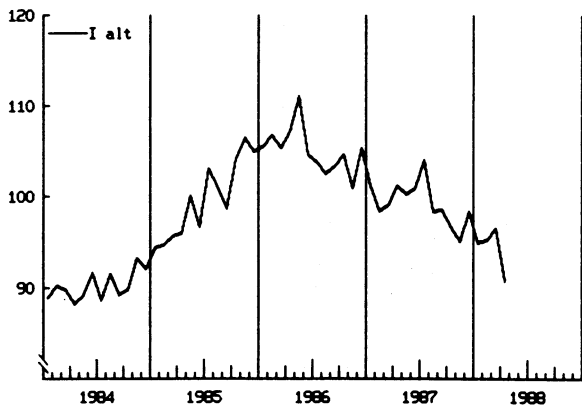
LAGER

Industri og engros handel.
Sesongjustert volumindeks. 1982=100

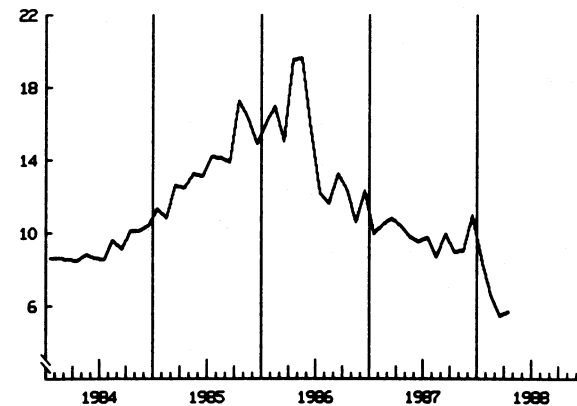
DETALJOMSETNING

Sesongjustert volumindeks. 1985=100

REGISTRERTE NYE PERSONBILER

1000 stk. Sesongjustert.

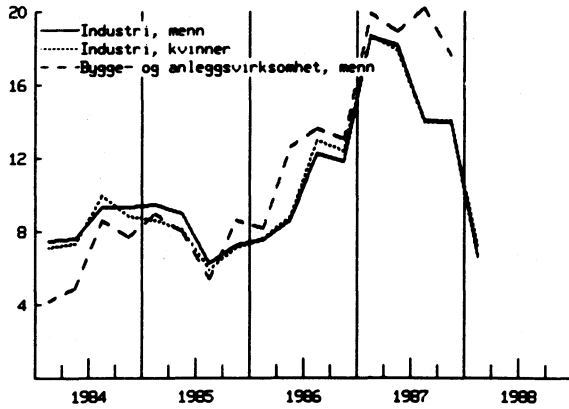

KONJUNKTURINDIKATORER FOR NORGE

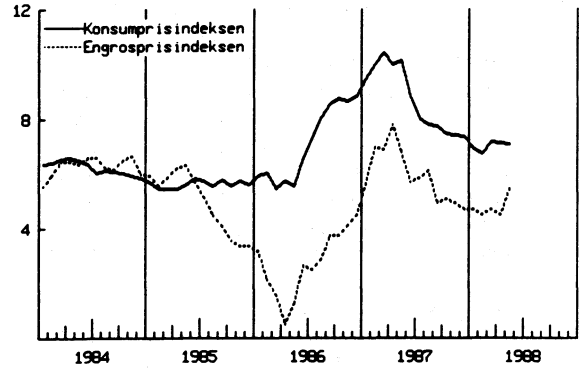
LØNNINGER

Gjennomsnittlig timefortjeneste i industri og bygge- og anleggsvirksomhet, prosentvis endring fra ett år tidligere.

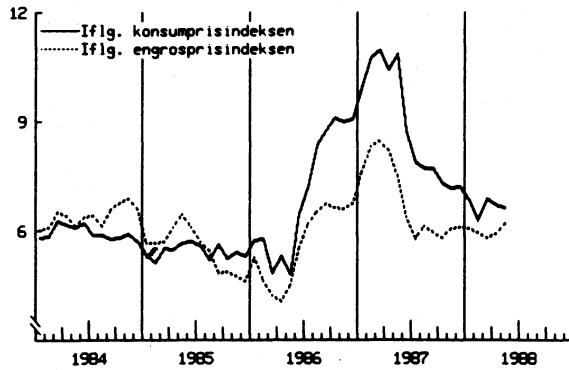
INNELANDSKE PRISER

Prosent endring fra ett år tidligere.

PRISSTIGNING FOR KONSUMVARER 1)

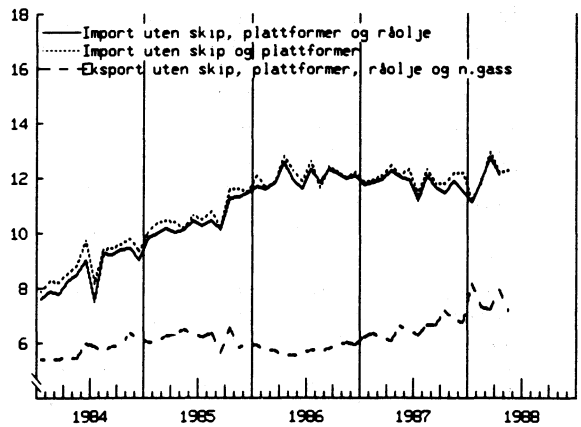
Prosent endring fra ett år tidligere.

1) Konsumprisindeksen for varer omsatt gjennom detaljhandeler og engrosprisindeksen for varer levert til konsum.

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER.

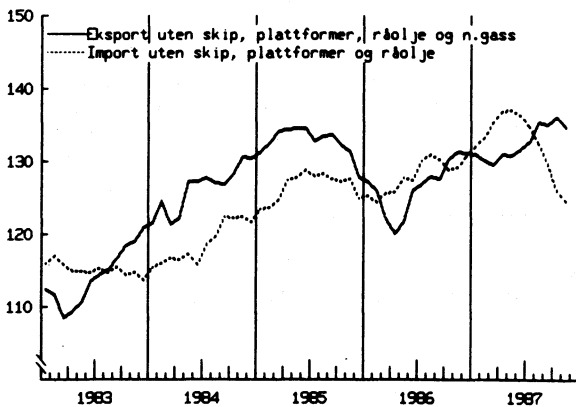
Sesongjusterte verditall. Milliarder kroner.

1) Foreløpig korrigeret for forskyvninger som følge av nye rapporteringsskjema ved årsskiftet 1987/88.

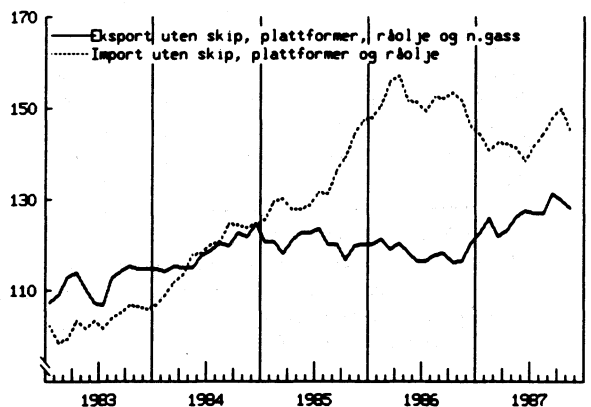
UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER

Prisindekser (enhetspriser). 3 mnd. gj.snitt. 1980=100.

UTENRIKSHANDEL MED TRADISJONELLE VARER 1)

Sesongjustert volumindeks. 3 mnd. gj.snitt. 1980=100.

1) Foreløpig korrigeret for forskyvninger som følge av nye rapporteringsskjema ved årsskiftet 1987/88.

30*
INDIKATORER FOR OLJEVIRKSOMHET

TABELL C1: PRODUKSJON OG EKSPORT AV RÅOLJE ¹ FRA NORSK SOKKEL. 1000 TONN ².

	Produksjon										Ekспорт
	Total ³	Ekofisk	Frigg	Statfjord	Murchison	Valhall	Heimdal	Ula	Gullfaks	Oseberg	Total
1980	24.451	21.531		2.839	81						23.197
1981	23.450	16.273		6.575	602						20.453
1982	24.515	14.150		9.441	857	67					20.666
1983	30.482	13.031		15.803	880	769					25.623
1984	34.682	11.172	34	18.610	2.447	2.419					30.064
1985	38.410	10.417	60	24.036	1.445	2.452					32.602
1986	42.424	8.658	47	29.402	770	2.254	311	734	34	241	35.376
1987*	49.126	6.880	44	30.193	292	3.102	469	3.925	3.547	676	41.757
Januar-april ⁴											
1987	16.561	2.535	19	10.317	89	1.033	169	1.376	740	281	17.668
1988	18.671	2.776	16	10.387	86	1.094	164	1.541	2.257	351	18.916
1986											
Januar	3.622	816	5	2.513	101	186	2				2.924
Februar	3.343	733	6	2.333	89	182	1				2.717
Mars	3.657	777	5	2.586	89	193	7				3.089
April	1.271	254	2	862	94	55	5				1.285
Mai	3.344	869	4	2.160	84	195	33				2.670
Juni	3.604	808	0	2.468	81	196	48				2.825
Juli	3.877	803	0	2.761	79	196	38				3.372
August	3.872	753	2	2.830	54	200	33				3.204
September	3.480	706	5	2.473	26	206	30			35	2.604
Oktober	3.946	713	6	2.761	25	218	40	116		66	3.505
November	4.082	698	5	2.791	24	208	36	251		70	3.695
Desember	4.351	728	5	2.863	25	219	39	366	34	71	3.486
1987*											
Januar	4.482	713	6	2.861	24	256	43	374	132	70	3.687
Februar	3.772	585	4	2.269	23	250	39	333	163	106	3.163
Mars	4.085	601	4	2.587	25	272	44	300	219	34	3.213
April	4.222	636	5	2.600	17	255	43	369	226	71	3.688
Mai	4.281	590	4	2.648	27	272	44	377	265	53	3.917
Juni	3.521	529	3	2.073	25	266	25	247	264	69	2.931
Juli	4.200	629	1	2.391	28	293	42	388	362	66	3.885
August	3.205	166	1	2.299	28	82	17	109	436	69	2.312
September	4.270	567	3	2.511	25	292	41	336	461	35	3.648
Oktober	4.547	655	4	2.667	24	302	42	396	456	-	4.084
November	4.339	649	4	2.579	23	288	45	364	353	34	3.563
Desember	4.202	560	5	2.708	23	274	44	332	187	69	3.666
1988*											
Januar	4.755	741	5	2.682	22	282	45	397	477	105	3.871
Februar	4.368	626	3	2.503	21	264	38	364	479	70	3.515
Mars	4.804	703	4	2.635	22	278	40	395	657	70	3.887
April	4.744	706	4	2.567	21	270	41	385	644	106	3.952
Mai											3.691

¹ Inkluderer NGL og kondensat.

² Uoverensstemmelser i tabellen skyldes maskinell avrunding.

³ Årstallene kan avvike noe fra summen av månedsoppgavene som bygger på foreløpige tall fra den månedlige produksjonsstatistikken.

⁴ Januar-mai for eksport av olje.

INDIKATORER FOR OLJEVIRKSOMHET

TABELL C2: PRODUKSJON OG EKSPORT AV NATURGASS FRA NORSK SOKKEL. MILLIONER SM³.¹

	Produksjon										Eksport
	Total ²	Ekofisk	Frigg	Statfjord	Murchison	Valhall	Heimdal	Ula	Gullfaks	Oseberg	
1980	25.973	15.938	9.991	44							25.119
1981	26.162	14.760	11.312	86		4					25.197
1982	25.534	14.583	10.810	109		31					24.457
1983	25.831	13.690	11.797	234		88					24.528
1984	27.375	12.800	13.670	291	103	511					26.240
1985	26.668	11.653	13.691	827	61	435					25.429
1986	27.802	8.115	12.850	3.464	38	377	2.131	50	-	-	25.653
1987*	29.355	8.502	12.107	3.897	29	548	3.580	395	293	-	27.942
Januar-april ³											
1987	10.769	2.923	4.965	1.303	9	176	1.252	138	9	-	12.700
1988	10.960	3.170	4.612	1.413	8	206	1.194	158	198	-	12.684
1986											
Januar	2.662	800	1.487	340	3	30	1				2.547
Februar ...	2.410	728	1.346	298	2	30	4				2.315
Mars	2.776	851	1.538	300	2	30	54				2.575
April	1.131	233	756	93	2	9	39				1.081
Mai	2.262	707	1.009	274	6	33	233				2.142
Juni	2.055	662	810	328	2	34	218				1.885
Juli	2.078	677	802	322	6	33	237				1.975
August	2.042	698	801	282	3	33	225				1.929
September .	1.954	620	855	223	3	35	225				1.906
Oktober ...	2.559	736	1.130	344	3	37	308	2		-	2.431
November ..	2.518	690	1.160	327	2	34	283	20		-	2.373
Desember ..	2.580	720	1.155	332	3	37	304	28	-	-	2.496
1987*											
Januar	2.892	822	1.340	332	2	43	320	33	-	-	2.790
Februar ...	2.536	669	1.199	298	3	43	295	35	-	-	2.445
Mars	2.785	735	1.325	320	3	46	322	31	3	-	2.696
April	2.556	697	1.101	353	1	44	315	39	6	-	2.401
Mai	2.427	720	1.016	270	3	47	327	38	6	-	2.368
Juni	2.177	727	761	300	2	49	306	25	6	-	2.089
Juli	2.119	700	650	330	3	58	317	39	22	-	1.923
August	1.262	216	715	151	3	15	115	11	37	-	1.126
September .	2.207	575	859	336	2	47	312	32	45	-	2.078
Oktober ...	2.668	907	913	385	3	57	318	41	46	-	2.551
November ..	2.820	857	1.149	376	2	55	307	37	36	-	2.736
Desember ..	2.900	883	1.079	446	2	43	326	34	86	-	2.738
1988*											
Januar	2.861	781	1.175	437	2	52	324	41	49	-	2.643
Februar ...	2.657	786	1.109	357	2	51	276	38	39	-	2.607
Mars	2.795	843	1.182	319	2	53	295	40	59	-	2.699
April	2.647	760	1.146	700	2	50	299	39	51	-	2.538
Mai											2.197

¹ Uoverensstemmelser i tabellen skyldes maskinell avrunding.² Årstillene kan avvike noe fra summen av månedsoppgavene som bygger på foreløpige tall fra den månedlige produksjonsstatistikken.³ Januar-mai for eksport av gass.

TABELL C3: LETEAKTIVITET PÅ NORSK SOKKEL.¹

	Antall hull påbegynt			Boremeter	Borefartøydøgn			Gjennomsnitt vanndyp (m)	Gjennomsnitt totaldyp (m)
	Totalt	Undersøkelshull	Avgrensningshull		Totalt	Norske	Utenlandske		
1980	36	26	10	136683	3877			176	3115
1981	39	26	13	135054	4131			181	3235
1982	49	35	14	155299	4376			162	3314
1983	40	33	7	135801	3900			201	3155
1984	47	35	12	149034	4235	3803	432	213	3116
1985	50	29	21	143473	4037	3544	493	235	3208
1986	36	26	10	123771	3283	2937	346	236	3353
1987	36	24	12	109882	2468	2266	202	246	3349
Januar-mai									
1987	15	9	6	37585	769	769	-		
1988	9	7	2	39290	1001	762	239		
1986									
Januar	4	-	4	10014	400	369	31		
Februar	3	2	1	9944	364	336	28		
Mars	5	2	3	11381	366	335	31		
April	4	3	1	16274	298	268	30		
Mai	3	3	-	7502	268	237	31		
Juni	3	3	-	12782	312	282	30		
Juli	5	4	1	15094	344	301	43		
August	2	2	-	13097	324	262	62		
September ...	1	1	-	8203	206	147	59		
Oktober	3	3	-	6141	148	147	1		
November	2	2	-	8313	134	134	-		
Desember	1	1	-	5026	119	119	-		
1987									
Januar	1	-	1	3402	115	115	-		
Februar	4	2	2	3837	123	123	-		
Mars	1	1	-	10182	167	167	-		
April	2	1	1	2904	150	150	-		
Mai	7	5	2	17260	214	214	-		
Juni	4	2	2	14719	262	240	22		
Juli	1	1	-	6440	276	245	31		
August	5	3	2	14332	244	213	31		
September ...	3	2	1	8822	204	173	31		
Oktober	5	4	1	16076	251	220	31		
November	1	1	-	7029	241	216	25		
Desember	2	2	-	4879	221	190	31		
1988									
Januar	-	-	-	6262	186	155	31		
Februar	2	1	1	7785	194	169	25		
Mars	1	1	-	6757	222	191	31		
April	5	5	-	7705	177	124	53		
Mai	1	-	1	10781	222	123	99		

¹ Kilde: Oljedirektoratet.

INDIKATORER FOR OLJEVIRKSOMHET

TABELL C4: PÅLØPTE KOSTNADER TIL LETING ETTER OLJE OG GASS PÅ NORSK SOKKEL.¹
MILLIONER KRONER.

	-----1986-----				-----1987-----			
	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.
Letekostnader i alt	1808	1813	1719	1395	760	1031	1404	1756
Undersøkelserboringer .	1393	1315	1176	737	493	623	673	977
Borefartøyer	553	455	497	255	165	170	222	273
Transportkostnader ..	190	197	146	59	55	48	80	120
Varer	221	204	163	131	115	113	127	234
Tekniske tjenester ..	429	459	369	291	158	291	244	349
Generelle undersøkelser .	78	110	149	178	50	99	218	199
Feltevaluering og feltutvikling	220	190	235	289	117	176	335	414
Administrasjon og andre kostnader	117	198	159	191	100	133	179	616

Tabellen dekker letefasen, dvs. kostnader som påløper etter at letetillatelse er gitt og fram til en eventuell utbygging er godkjent av myndighetene.

TABELL C5: PÅLØPTE INVESTERINGSKOSTNADER TIL FELTUTBYGGING PÅ NORSK SOKKEL.¹
MILLIONER KRONER.

	-----1986-----				-----1987-----			
	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.	1.kv.	2.kv.	3.kv.	4.kv.
Feltutbygging i alt	4538	5439	5595	6186	4214	4078	5190	7540
Varer	2423	3346	2926	3619	2642	2023	2268	3413
Bærestruktur inkl. utrustning av skaft ...	706	904	537	822	550	463	645	895
Dekk/dekkramme	466	616	1088	882	796	477	534	1903
Moduler	955	1294	712	1347	1013	721	729	295
Andre varer	296	530	589	568	284	362	359	320
Tjenester	1861	1904	2208	2220	1274	1892	2505	3683
Prosjektering og prosjekttjenester	703	540	591	599	261	412	570	730
Maritime tjenester	211	172	489	428	166	490	881	1544
Andre tjenester ²	192	312	372	249	263	286	309	573
Egne arbeider ²	755	901	756	945	584	703	745	836
Produksjonsboring	254	189	461	346	298	163	416	444

¹ Omfatter Ekofisk vanninjeksjon og betongkappe, Gullfaks B og C, Oseberg A, B og C, Øst-Frigg, Tommeliten, Troll-Oseberg gassinjeksjon, Troll Øst, Sleipner Øst, Veslefrikk og Gyda.

² Driftsforberedelseskostnader er inkludert.

TABELL C6: RÅOLJEPRISER PR. FAT.¹

	Normpriser i US\$			Offisielle salgspriser i US\$			Spotpriser i US\$			Eksportpris for verden 2)		Spotpris i Nkr	
	Ekofisk fjord	Stat- blend	Brent-	Arabian light	Arabian heavy	Bonny light	Arabian light	Arabian heavy	Bonny light	Ekofisk	US\$	Nkr	Ekofisk
1986													
Januar	25.60	25.35	25.70	28.00	26.00	28.65	..	..	23.50	22.60	26.36	199.02	170.63
Februar	19.05	18.80	19.15	28.00	26.00	28.65	..	..	17.80	17.50	24.44	178.17	127.58
Mars	15.90	15.65	16.00	28.00	26.00	28.65	..	..	14.20	14.00	14.85	105.88	99.82
April	12.95	12.60	12.90	..	..	..	..	..	12.80	12.40	12.65	90.45	88.66
Mai	13.35	12.95	13.25	..	..	..	..	..	14.20	13.95	13.15	97.84	103.79
Juni	13.25	12.85	13.15	..	..	..	..	..	12.25	12.00	11.76	89.49	91.32
Juli	10.90	10.55	10.85	..	..	..	..	..	9.80	9.60	9.63	71.94	71.71
August	11.25	10.90	11.20	..	..	..	..	..	14.05	13.85	11.80	86.73	101.80
September	14.45	14.10	14.40	..	..	..	..	..	14.35	14.00	13.58	99.68	102.76
Oktober	13.90	13.60	13.90	..	..	..	..	..	13.95	13.65	13.25	97.39	100.33
November	13.90	13.60	13.90	..	..	..	..	..	14.80	14.50	13.38	100.75	109.19
Desember	14.80	14.55	14.85	..	..	..	..	..	16.15	15.85	13.84	104.22	119.35
1987													
Januar	17.50	17.20	17.55	..	..	..	..	..	18.50	18.40	17.14	122.89	131.92
Februar	18.25	17.95	18.30	17.52	16.27	18.92	..	..	17.45	17.20	17.19	120.50	120.57
Mars	17.15	16.85	17.20	17.52	16.27	18.92	..	..	17.95	17.85	17.35	120.24	123.70
April				17.52	16.27	18.92	..	..	18.35	18.40	17.44	118.07	124.57
Mai	18.45	18.30	18.50	17.52	16.27	18.92	..	..	18.85	18.65	17.63	117.24	124.02
Juni				17.52	16.27	18.92	..	..	18.95	18.80	17.66	118.50	126.15
Juli	19.25	19.00	..	17.52	16.27	18.92	..	..	19.85	19.80	17.56	118.53	133.65
August	19.80	19.60	19.90	17.52	16.27	18.92	..	..	19.05	18.95	17.80	120.86	128.67
September	18.25	18.10	..	17.52	16.27	18.92	..	..	18.55	18.35	17.48	115.89	121.66
Oktober	18.50	18.35	18.65	17.52	16.27	18.92	..	..	19.00	18.75	17.52	116.16	124.31
November	18.40	18.25	..	17.52	16.27	18.92	..	..	18.10	17.85	17.33	111.26	114.60
Desember	17.60	17.40	17.70	17.52	16.27	18.92	..	..	17.20	17.20	16.66	106.29	109.74
1988													
Januar	16.75	16.70	..	17.52	16.27	18.92	..	..	16.90	16.80	16.35	103.66	106.51
Februar	16.20	16.15	..	17.52	16.27	18.92	..	..	16.15	15.85	15.55	99.68	101.60
Mars	14.65	14.55	14.80	17.52	16.27	18.92	..	..	14.80	14.70	13.90	88.13	93.20
April				17.52	16.27	18.92	..	..	16.80	16.60	14.90	92.53	103.09
Mai				17.52	16.27	18.92	..	..	16.45	16.35	15.25	94.25	101.04

¹ Kilder: Normpriser: Olje- og energidepartementet. (Faktaheftet).

Offisielle salgspriser: IEA Oil Market Report.

Spotpriser: Petroleum Intelligence Weekly.

Eksportpris for verden: Oil and Gas Journal.

Valutakurser: Statistisk Månedshefte.

² Offisielle salgspriser veid sammen med eksportvolum.

NASJONALREGNSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND

TABELL D1: BRUTTONASJONALPRODUKT

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1983	1984	1985	1986	1987	1988 prognose	1989 prognose
Danmark	2,0	3,5	3,7	3,5	-0,9	0	1/2
Frankrike	0,7	1,5	1,7	2,1	1,9	2	1 3/4
Italia	-0,2	2,8	2,9	2,9	3,1	2 1/2	2 1/4
Japan	3,2	5,1	4,9	2,4	4,2	4 1/4	3 3/4
USA	3,6	6,4	3,0	2,9	2,9	2 3/4	2 1/2
Storbritannia	3,4	3,0	3,6	3,3	4,5	3 1/2	2 1/4
Sverige	2,4	4,0	2,1	1,2	2,8	2 1/4	1 3/4
Forbundsrepublikken Tyskland	1,8	3,0	2,0	2,5	1,7	2 1/4	1 3/4
Norge	4,6	5,7	5,3	4,2	0,9	3/4	1

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk Sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL D2: PRIVAT KONSUM

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1983	1984	1985	1986	1987	1988 prognose	1989 prognose
Danmark	2,0	2,8	5,5	3,8	-1,5	-3/4	1
Frankrike	1,0	1,1	2,4	3,3	2,3	2 1/2	1 1/2
Italia	-0,3	1,9	3,0	3,5	4,3	2 1/2	2 1/4
Japan	3,2	2,7	2,7	3,2	3,9	4	4
USA	4,7	4,7	4,6	4,2	1,9	1 3/4	2
Storbritannia	4,0	2,1	3,9	6,0	5,2	5	3 1/4
Sverige	-1,8	1,4	3,0	4,3	4,1	2 3/4	2
Forbundsrepublikken Tyskland	1,7	1,5	1,7	4,3	3,1	3 1/4	2 1/2
Norge	1,5	2,7	9,9	5,7	-2,2	-1 3/4	-3/4

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk Sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL D3: OFFENTLIG KONSUM

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1983	1984	1985	1986	1987	1988 prognose	1989 prognose
Danmark	-0,8	-1,0	2,4	1,1	1,5	3/4	1/2
Frankrike	1,4	1,1	3,2	2,7	2,1	2	1 3/4
Italia	2,4	2,4	3,5	3,1	3,4	2 3/4	2 3/4
Japan	2,9	2,8	1,7	6,5	-0,5	2 3/4	3
USA	1,1	4,0	7,3	3,8	2,3	1	1 1/2
Storbritannia	1,9	0,7	0	1,2	1,2	1 1/4	1 1/2
Sverige	0,8	2,4	2,1	1,3	0,7	1	1
Forbundsrepublikken Tyskland	0,2	2,5	2,1	2,4	1,5	1 1/2	1 1/2
Norge	4,6	2,4	3,3	4,5	3,7	1/4	1

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk Sentralbyrå. Forøvrig OECD.

NASJONALREGSKAPSTALL FOR UTVALGTE OECD-LAND

TABELL D4: BRUTTOINVESTERINGER I FAST REALKAPITAL

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1983	1984	1985	1986	1987	1988 prognose	1989 prognose
Danmark	0,9	10,5	10,8	18,2	-6,8	-3 1/4	-2 1/4
Frankrike	-2,3	-1,3	1,1	3,3	2,9	4 1/4	3
Italia	-3,8	6,2	2,5	1,4	5,2	3 1/2	3
Japan	-0,3	4,9	5,8	6,0	10,3	8 1/4	4 1/2
USA ¹	8,2	16,1	5,5	1,8	0,7	6 1/4	2 1/4
Storbritannia	5,7	9,1	3,0	-0,3	3,5	6 3/4	4
Sverige	1,6	5,1	6,0	-1,0	7,5	4 3/4	2
Forbundsrepublikken Tyskland	3,2	0,8	0	3,2	1,7	2 3/4	2
Norge	5,8	10,9	-13,9	23,9	-2,4	12	-1 3/4

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk Sentralbyrå. Forøvrig OECD.

¹ Private bruttoinvesteringer.

TABELL D5: EKSPORT AV VARER OG TJENESTER

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1983	1984	1985	1986	1987	1988 prognose	1989 prognose
Danmark	3,7	3,4	4,1	0,1	4,4	3	2 1/2
Frankrike	4,4	7,2	2,1	-0,7	1,2	4 1/4	4
Italia	3,4	6,5	3,8	3,4	3,6	5 1/2	4 1/4
Japan	4,2	17,5	5,6	-5,2	3,5	6	5 1/4
USA	-3,8	6,2	-1,7	3,3	12,8	15 3/4	11 1/4
Storbritannia	2,2	6,9	5,9	3,2	5,6	2	2
Sverige	10,7	6,7	2,2	3,2	4,8	2 3/4	2 1/2
Forbundsrepublikken Tyskland	-0,6	8,5	6,7	-0,2	0,8	4 1/4	3 3/4
Norge	7,6	8,2	6,9	1,9	0,3	-1 3/4	4 1/2

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk Sentralbyrå. Forøvrig OECD.

TABELL D6: IMPORT AV VARER OG TJENESTER

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1983	1984	1985	1986	1987	1988 prognose	1989 prognose
Danmark	0,5	5,1	8,6	5,5	-0,2	3/4	1 3/4
Frankrike	-0,6	3,6	4,7	6,9	6,4	5 1/4	4 1/4
Italia	-0,4	9,2	4,7	4,7	10,0	6 3/4	5
Japan	-5,1	11,1	-0,1	2,8	9,1	14	8 3/4
USA	9,6	23,2	3,9	10,5	7,3	6 3/4	5 1/4
Storbritannia	5,5	9,2	2,7	6,3	7,5	7 3/4	4 1/4
Sverige	0,4	4,5	8,0	5,6	6,9	5 1/4	3 1/2
Forbundsrepublikken Tyskland	0,8	5,5	3,7	3,7	4,8	6	5
Norge	0,0	9,5	5,9	10,4	-6,7	1/2	1 1/2

Kilde: Regnskapstall for Norge: Statistisk Sentralbyrå. Forøvrig OECD.

KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

TABELL E1: S V E R I G E

	1985	1986	1987	-----1987/1988-----					
				Des.	Jan.	Feb.	Mars	April	Mai

Sesongjusterte tall:									
Total industriproduksjon 1980=100	111	112	116	119	117	114	117	..	..
Arbeidsløshetsprosent	2.8	2.7	1.9	1.6	2.1	1.6	1.8	1.6	1.5

Ujusterte tall:									
Ordretilgang 1) 1980=100	175	185	195	223	187	204	..	..	..
Konsumpriser 1980=100	153.7	160.3	167.0	170.7	171.6	172.9	173.7	175.2	175.8

1) Verdi av tilgang på nye ordrer til industrien.

TABELL E2: S T O R B R I T A N N I A

	1985	1986	1987	-----1987/1988-----					
				Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	April

Sesongjusterte tall:									
Industriproduksjon 1980=100	103.8	104.1	109.8	112.5	112.7	113.8	110.9	111.9	..
Ordretilgang 1) 1980=100	113	120	..	..	..	..	..	..	..
Detaljomssetningsvolum 1980=100	116.4	122.6	129.8	133.6	133.5	134.9	135.3	135.5	136.4
Arbeidsløshetsprosent	11.3	11.5	10.4	9.5	9.4	9.2	9.1	9.0	8.8

Ujusterte tall:									
Konsumpriser 1980=100	141.6	146.3	152.3	154.9	154.4	154.4	154.9	155.5	157.8

1) Volumet av tilgangen på nye ordrer til verkstedindustrien fra innenlandske kunder.

TABELL E3: F O R B U N D S R E P U B L I K K E N T Y S K L A N D

	1985	1986	1987	-----1987/1988-----					
				Des.	Jan.	Feb.	Mars	April	Mai

Sesongjusterte tall:									
Total industriproduksjon 1980=100	105.0	107.1	107.0	109	108	110	110	111	..
Ordretilgang 1) 1980=100	104	106	..	99	104	107	104	107	..
Detaljomssetningsvolum 1980=100	97	100	..	104	104	104	107	..	..
Arbeidsløshetsprosent	9.3	9.0	8.9	9.0	8.7	8.7	8.8	8.9	8.9
Konsumpriser 1980=100	121.0	120.7	121.1	121.5	121.3	121.6	121.8	122.0	122.2

1) Volumet av tilgangen på nye ordrer til investeringsvareindustrien fra innenlandske kunder.

TABELL E4: F R A N K R I K E

	1984	1985	1986	-----1987/1988-----					
				Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars	April

Sesongjusterte tall:									
Total industriproduksjon 1980=100	99	99	100	105	106	106	106	106	..
Arbeidsløshetsprosent	9.9	10.2	10.5	10.4	10.4	10.4	10.5	10.3	10.3

Ujusterte tall:									
Konsumpriser 1980=100	149.3	158.0	162.2	168.7	168.8	169.1	169.4	169.9	170.7

38*
KONJUNKTURINDIKATORER FOR UTLANDET

TABELL E5: U S A

	1985	1986	1987	-----1987/1988-----					
				Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars April	

Sesongjusterte tall:									
Total industriproduksjon 1980=100	113.9	115.2	119.5	122.7	123.3	123.8	123.8	124.0	124.9
Ordretilgang 1) Mrd. dollar	104.4	105.4	107.8	111.0	115.6	114.2	114.3	115.5	..
Detaljomsetningsvolum 2)	107.5	113.2	113.7	113.1	114.4	114.5	115.5	115.8	..
Arbeidsløshetsprosent	7.2	7.0	6.2	5.9	5.8	5.8	5.7	5.6	5.5
Konsumpriser 1980=100	130.5	133.0	137.9	140.0	140.2	140.6	140.9	141.6	142.2

1) Verdi av tilgang på nye ordrer på varige varer.
2) Mrd. dollar i 1982-priser

TABELL E6: J A P A N

	1984	1985	1986	-----1987-----					
				Nov.	Des.	Jan.	Feb.	Mars April	

Sesongjusterte tall:									
Industriproduksjon 1) 1980=100	116.7	122.0	121.6	127.1	129.5	130.4	133.2	133.8	..
Ordretilgang 2) Mrd. yen	875	881	903	968	1071	990	925	..	..
Arbeidsløshetsprosent	2.7	2.6	2.8	2.7	2.6	2.7	2.7	2.6	2.6
Konsumpriser 1980=100	112.2	114.4	115.0	115.1	115.1	114.6	114.7	114.9	114.7

1) Industriproduksjon og gruvedrift.
2) Verdien av tilgangen på nye ordrer til maskinindustrien fra innenlandske kunder.

STATISTISK SENTRALBYRÅS SKATTE- OG TRYGDEMODELLER

Formålet med skatte- og trygdemodellene er dels å analysere inntektsfordelingsvirkninger for ulike husholdningsgrupper av endringer i skatte-, avgifts- og stønadsreglene, dels å studere sammenhengen mellom skatte- og stønadsregler, inntektsnivå og offentlige inntekter og utgifter.

KFS beregner inntektsskatt og disponibel inntekt for private typehushold ved ulike skatte- og avgiftsregler. Husholdningene typebestemmes etter visse kjennetegn som er av betydning for skattens størrelse, eksempelvis inntektsnivå, skattleggingsmåte, barnetall o.l. Modellen gir også anledning til å deflatere de nominelle verdier med prisindekser.

SKATT er en budsjettmodell for direkte personskatter, som gir anslag for påløpte og bokførte skatter til stat, kommune og trygdeforvaltningen. Modellen inngår også som delmodell i MODIS IV. Modellen bygger på skattestatistikkens opplysninger om personlige skattytere fordelt etter nettoinntekt og nettoformue, skatteklasse og yrkesstatus. Modellen inneholder rutiner for framføring av disse opplysningene ut fra eksogene vekstanslag.

LOTTE tar spesielt sikte på å anslå fordelings- og provenyvirkninger av endringer i skattepliktig nettoinntekt (f.eks. ved endring i fradragreglene) ut fra gitte formelle skattesatser. Modellen kan også nyttes til å analysere virkningene av simultane endringer i skattegrunnlag og skattesatser. Modellens datagrunnlag er inntektsstatistikkens oppgaver over inntekts- og fradragposter fra selvangivelsene til et utvalg av personlige skattytere. Modellen kan framføre datagrunnlaget ut fra vekstanslag for hver av de inntekts- og fradragpostene som inngår i skattyternes selvangivelser.

INSIDENS tar sikte på å anslå inntektsfordelingsvirkningene av endringer i avgifter og subsidier på forbruksvarer. Modellen bygger på oppgaver over forbrukssammensetningen til et utvalg av private husholdninger. Ut fra en gitt avgifts- eller subsidieendring beregner modellen hvor stort inntektstillegg (kompensasjonsbeløp) – positivt eller negativt – de enkelte grupper av husholdninger måtte ha for å kompensere endringen. Modellen kan framføre datagrunnlaget ut fra oppgaver over prisutviklingen for de enkelte forbruksvarer og -tjenester og anslag for pris- og inntektselastisiteter. INSIDENS inneholder også en rutine for beregning av konsumprisindekser som er differensiert etter husholdningstype og forbruksutgiftsnivå. Denne rutinen er koblet sammen med en forenklet utgave av KFS til en egen modell – SIMSKATT – som beregner fordelingsvirkninger av simultane endringer i avgifter/subsidier og inntektsskatter.

MIFO er et EDB-program for beregning av folketrygdens alderspensjon på individnivå. Ut fra bestemte kjennetegn ved den enkelte pensjonist, så som ekteskapelig status, pensjonspoeng og opptjeningstid, beregner programmet pensjon og disponibel pensjon for de ulike typer av pensjonister ved faktiske og alternative regler for pensjonstildeling og skatt. Programmet inneholder også en rutine for deflatering av de nominelle beløp.

MAFO er en budsjettmodell for folketrygdens alderspensjon, og den består av to deler: en beløpsmodell som beregner pensjonen til de enkelte typer av pensjonister (MIFO), og en bestandsmodell som gir anslag for antallet av de ulike pensjonisttypene. Datagrunnlaget for bestandsmodellen er oppgaver over de eksisterende alderspensjonister samt opptjente pensjonspoeng for yrkesaktive og demografiske opplysninger fra Byråets befolkningsstatistikk.

Økonomiske analyser

Utkommer med omlag 10 nummer pr. år.
Prisen for et årsabonnement er kr. 120,—,
løssalgpris kr. 15,—. Forespørsler om
abonnement kan rettes til opplysnings-
kontoret i Statistisk Sentralbyrå.
Publikasjonen utgis i kommisjon hos
H. Aschehoug & Co. og Universitets-
forlaget, Oslo, og er til salgs
hos alle bokhandlere.

Statistisk Sentralbyrå

Postboks 8131 Dep. N-0033 Oslo 1
Tlf. (02) 41 38 20